ISSN: 0551-3782

BIULETYN

ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 37

Warszawa 1996

BIULETYN
ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK
Nr 37

Warszawa 1996

Przygotowuje Komitet Redakcyjny w składzie:

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska, **Hanna Krajewska**, **Jerzy Róziewicz**, **Hanna Szymczyk** (sekretarz redakcji), **Ryszard W. Wołoszyński** (redaktor)

Adres Redakcji:
Archiwum PAN
Warszawa, Nowy Świat 72

Wydano z dotacji Komitetu Badań Naukowych uzyskanej za pośrednictwem Wydziału I Nauk Społecznych PAN

Wydawnictwo Retro Art,
Warszawa, ul. Emilii Plater 25

Dorota Zamojska
(Warszawa)

MATERIAŁY DO DZIEJÓW NAUKI POLSKIEJ W ZBIORACH WILEŃSKICH
REKONESANS BADAWCZY

Jest truizmem stwierdzenie, iż zbiory wileńskie zawierają bogaty materiał dla badacza dziejów polskiej nauki. Dysponując zaledwie dwutygodniowym okresem czasu[1], przebywając w Wilnie po raz pierwszy, z góry musiałam traktować ten pobyt jako swego rodzaju zwiad archiwalny. Celem moim było uzyskanie podstawowej orientacji w wileńskich archiwaliach, zasadach ich porządkowania i udostępniania, oraz próba zlokalizowania materiałów mogących stanowić uzupełnienie zbiorów Archiwum PAN lub zawierających informacje przydatne przy opracowywaniu naszego zasobu, a także – w miarę możliwości – materiałów szczególnie cennych dla badacza dziejów polskiej nauki, a nie funkcjonujących dotąd w obiegu naukowym.

Zdając sobie sprawę z konieczności dokonania selekcji w kierunkach swej kwerendy, postanowiłam skoncentrować się na szukaniu: 1) materiałów dotyczących osób, których spuścizny przechowywane są w Archiwum PAN (kwerenda tylko w *Przewodniku po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*.. z 1978 r. pozwoliła zestawić listę 31 nazwisk osób związanych z ośrodkiem wileńskim[2]), 2) materiałów dotyczących funkcjonowania

1 Opracowanie niniejsze jest owocem mojego pobytu w Wilnie w ramach delegacji Archiwum PAN w dniach 18 maja do 1 czerwca 1995 r.

2 Michał Ambros, Cezaria Baudouin de Courtenay Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowa, Ludwik Chmaj, Jan Dembowski, Helena Drege, Michał Dziadowicz, Wacław Dziewulski, Władysław Dziewulski, Stefan Ehrenkreutz, Henryk Elzenberg, Gieysztorowie, Janusz Iwaszkiewicz, Józef Kallenbach, Joanna Konarska-Dziadowicz, Jan Nepomucen Kossakowski, Michał Stanisław Kossakowski, Manfred Kridl, Jerzy Lande, Manteufflowie, Marian Massonius, Kazimierz Moszyński, Michał Oczapowski, Jan Oko, Ananiasz Rojecki, Juliusz Rudnicki, Stefan Rygiel, Wacław Staszewski, Michał Świerzbiński, Tadeusz Turkowski, Bolesław Wilanowski, Marian Zdziechowski Lista ta, rzecz jasna, jest niepełna – nie obejmuje zespołów nieopracowanych oraz nabytków nie objętych *Przewodnikiem*.

Uniwersytetu Stefana Batorego, uczelni, z którą związana była większość wyżej wymienionych uczonych. Zrezygnowałam z kwerend w zachowanych archiwaliach nieakademickich instytucji oświatowych (szkół średnich, towarzystw naukowych, redakcji etc.) oraz w – dość dobrze już przebadanych – archiwaliach dotyczących dziejów Uniwersytetu Wileńskiego w XVIII–XIX wieku.

Bezcenną pomocą w przygotowaniu do tej pracy był opracowany przez M. Kocójową *Przewodnik po zbiorach rękopisów w Wilnie* (Kraków 1993). Przewodnik ten w zasadzie uwzględnia tylko uporządkowane zasoby Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, Litewskiej Biblioteki Narodowej, Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk oraz Litewskiego Państwowego Archiwum Historycznego. Zawarte w nim wykazy i skrótowe opisy zespołów pozwoliły mi na wyselekcjonowanie jeszcze przed wyjazdem do Wilna kilku, mogących – wedle mego przekonania – zawierać interesujące mnie materiały. Zdając sobie sprawę z ograniczenia, jakim był krótki czas mego pobytu w Wilnie, musiałam drastycznie zawęzić zasięg mojej kwerendy. Ponieważ podstawowe badania bibliograficzne zostały już wykonane przez M. Kocójową, uznałam za znacznie korzystniejsze wykorzystanie czasu, jakim dysponowałam, na bardziej szczegółowe przejrzenie kilku zaledwie, wybranych zespołów, niż na pobieżne oglądanie większej ich liczby.

W ostatecznym rachunku kwerendę swoją prowadziłam w działach zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk oraz Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego. W obu tych instytucjach inwentarze uporządkowanych zespołów wystawione są do użytku czytelników w postaci kartotek (zdarzają się sporadycznie inwentarze ciągłe niewielkich zespołów, np. Biblioteki Wersalsko-Wileńskiej[3]). Znaczna część inwentarzy opracowana jest w języku rosyjskim. W wielu wypadkach zachowane zostały tytuły jednostek nadane przez twórców zespołu – a więc formułowane w językach polskim, rosyjskim, francuskim lub po łacinie. W moim przypadku stanowiło to olbrzymie ułatwienie przy przeszukiwaniu inwentarzy. Niezmiernie brakowało mi natomiast wprowadzenia w proweniencję zespołu, dzieje, charakter i przemiany instytucji – lub biografii osoby – która wytworzyła dane materiały. W archiwach polskich informacje te

3 Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego (dalej – BUWil), Dział Rękopisów, F 54.

zwykle zawiera udostępniany użytkownikom wraz z inwentarzem wstęp do niego.

Ze względów organizacyjnych (przebywałam w Wilnie w ramach wymiany między Akademiami Nauk Polski i Litwy) najłatwiejszy i najpełniejszy dostęp miałam do zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk. Biblioteka ta posiada zasób o charakterze zbliżonym nieco do zasobu Archiwum PAN, tzn. składający się przede wszystkim z materiałów instytucji i towarzystw naukowych oraz spuścizn prywatnych, przeważnie uczonych lub osób związanych z kulturą i oświatą. W Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk, po wstępnej orientacji, moją uwagę przyciągnęły zespoły:

F.98 – Materiały Walentyny Horoszkiewiczówny (1891–1949), w latach 1921–1937 sekretarza USB. Jej spuściznę uważano dotąd za zaginioną[4].

Horoszkiewiczówna pochodziła z rodziny galicyjskiej inteligencji o patriotycznym rodowodzie. W latach 1908–1913 studiowała na Uniwersytecie Jagiellońskim polonistykę, jednocześnie pracując jako nauczycielka domowa. W jej indeksie znajdujemy podpisy sław humanistyki krakowskiej: Ignacego Chrzanowskiego, Józefa Tretiaka, Stanisława Tarnowskiego, Jana Łosia, Kazimierza Nitscha, Stanisława Windakiewicza...[5]. Po wybuchu I wojny światowej podjęła pracę w szpitalach wojskowych, początkowo na terenie Krakowa, później – w Danii, opiekując się głównie jeńcami z armii rosyjskiej. Bezpośrednio po wojnie pracowała w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W 1921 r. mianowana została sekretarzem Uniwersytetu Stefana Batorego. Na tym stanowisku wytrwała do 1937 r. Równolegle z pracą w sekretariacie USB prowadziła własne badania, które zaowocowały rozprawą doktorską pt. *Etyka Towiańskiego, jej źródła i promieniowanie*[6]. W trakcie pracy nad tym tematem poznała wielu nadal wiernych wyznawców Mistrza oraz jego rodzinę. Kilkakrotnie przebywała w Turynie, korzystając z przechowywanego przez

4 Por biogram Horoszkiewiczówny w PSB autorstwa A Wrzoska (*Polski Słownik Biograficzny*, t X, Wrocław 1964, s 13–14), oraz wstęp H Wereszyckiego do *Notatek z życia* Juliana Horoszkiewicza, dziadka Walentyny (Wrocław 1957, s XVII)

5 Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk (dalej – BLAN), F. 98, j 742

6 Druk w Wilnie, 1938.

rodzinę Begeyów Archiwum Koła Sprawy Bożej. „Brzydka, gruba, uczona" – jak zapamiętał ją Walerian Meysztowicz – „wierzyła głęboko w Towiańskiego, kolumny duchów i inne dogmaty"[7].

W okresie II wojny światowej Horoszkiewiczówna, oficjalnie przeniesiona już na emeryturę, borykała się – jak większość wileńskiej inteligencji – z trudnościami materialnymi. Wykorzystywała swą znajomość włoskiego i niemieckiego, udzielając prywatnych lekcji, jednak podstawą utrzymania stała się wyprzedaż książek, dzieł sztuki, mebli zgromadzonych przez całe życie. Nawet w tej trudnej sytuacji spieszyła jednak z pomocą swym znajomym i przyjaciołom (m.in. Krystynie Wróblewskiej, Bronisławowi Żongołłowiczowi).

Po zakończeniu wojny Horoszkiewiczówna zdecydowała się pozostać w Wilnie. Podjęła pracę w drukarni. Jednak osłabiony trudami lat wojny i ciężkimi chorobami (kamica żółciowa, tyfus, zapalenie płuc) organizm odmówił posłuszeństwa żelaznej woli. 23 III 1949 r. Horoszkiewiczówna zmarła. Pochowana jest na cmentarzu na Rossie w Wilnie.

Zachowana w Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk jej bogata spuścizna (1340 jednostek archiwalnych) obejmuje kilka kategorii akt. Na czoło wysuwają się materiały związane z pracą naukową Horoszkiewiczówny: gromadzone przez nią latami odpisy, notatki, oryginały dokumentów związanych z działalnością Andrzeja Towiańskiego i jego wyznawców. Dużą pomocą była tu serdeczna przyjaźń z Begeyami (uważali oni Horoszkiewiczównę za jedną z najlepiej rozumiejących idee Towiańskiego współwyznawców na terenie kraju). Umożliwili jej korzystanie z archiwum turyńskiego Koła. Użytecznymi okazały się też koligacje galicyjskie (stąd np. bardzo bogata dokumentacja dotycząca Karola Baykowskiego). Szczegółowe badania z pewnością wykażą, iż znaczna część tych materiałów nie była znana badaczom towianizmu i emigracji.

Obok materiałów warsztatowych i brulionów prac własnych dużą wartość przedstawiają materiały biograficzne, przede wszystkim dziennik, prowadzony (z przerwami) w latach 1914–1947. Szczególnie ciekawe są zapiski z okresu II wojny światowej, pozwalające śledzić życie codzienne

7 Walerian Meysztowicz *Poszło z dymem. Gawędy o czasach i ludziach*, t I, Londyn 1973, s 284.

polskiego inteligenta w Wilnie – litewskim, radzieckim, niemieckim i znów litewsko-radzieckim[8]. Ciekawe są też pozostałe materiały biograficzne samej Horoszkiewiczówny: dokumentacja z okresu studiów, świadectwa, dokumenty i ikonografia związane z jej pracą w USB, w tym korespondencja z wieloma wybitnymi postaciami świata nauki i kultury okresu międzywojennego (m.in. Wacław i Władysław Dziewulscy, Zygmunt Jundziłł, Stanisław Pigoń, Stefan Rygiel, Witold Staniewicz, Tadeusz Turkowski, Adam Wrzosek). Niezwykle ciekawa – i odsłaniająca mało znane aspekty powojennej historii – jest korespondencja związana z funkcją swoistej „skrzynki kontaktowej" pomiędzy wywiezionymi w głąb ZSRR Wilnianami (najczęściej związanymi uprzednio z działalnością w AK) a ich krewnymi i przyjaciółmi repatriowanymi do Polski. Wprowadzone przez władze radzieckie ograniczenia w korespondencji międzynarodowej zesłańców czyniły niezmiernie istotną rolę pozostałych w Wilnie znajomych. W spuściźnie Horoszkiewiczówny zachowała się przede wszystkim korespondencja z rodziną Dziewulskich: Anielą, córką Władysława[9], zesłaną do Komi i jej rodzicami, którzy powrócili do Polski i przebywali w Toruniu. Oprócz listów Horoszkiewiczówna przekazywała też paczki z żywnością i odzieżą[10].

Licznie reprezentowane są materiały rodzinne. Obok nekrologów, dokumentów osobistych i korespondencji zachowały się: autobiografia ojca, Stanisława Horoszkiewicza[11], wybitnego inżyniera oraz dzienniki matki, Eugenii z Ubyszów[12], z lat 1889–1909.

Odrębną a niezwykle ciekawą częścią spuścizny Walentyny Horoszkiewiczówny są materiały ks. **Bronisława Żongołłowicza**, byłego profesora prawa kanonicznego na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Horoszkiewiczówna opiekowała się nim u schyłku jego burzliwego żywota, a była jedną z niewielu osób, jakie Żongołłowicz, oryginał i śledziennik,

8 BLAN, F. 98, j 164–169

9 Zachowały się 53 listy A. Dziewulskiej z lat 1947–1949 (BLAN, F. 98, j 348–351).

10 Interesującym uzupełnieniem tej korespondencji są zapiski w dzienniku Władysława Dziewulskiego (Archiwum PAN w Warszawie, III-146, j. 69), potwierdzające, iż otrzymywał listy od córki za pośrednictwem Horoszkiewiczówny.

11 BLAN, F. 98, j. 622.

12 BLAN, F 98, j. 699, 700.

raczył akceptować w swym otoczeniu[13]. Po jego śmierci bogate archiwum zgromadzone przez Żongołłowicza, pozostało w jej rękach i wraz z innymi jej zbiorami trafiło ostatecznie do Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk.

Bronisław Żongołłowicz urodził się 29 listopada 1869 r. w Datnowie[14]. Ukończył kurs teologii w Seminarium Duchownym w Kownie, w latach 1891–1895 studiował w Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu, następnie wykładał na seminarium diecezjalnym w Kownie. Wiele podróżował, uzupełniał studia we Francji, Niemczech, Belgii i Włoszech. W 1915 r. powrócił do Petersburga jako wykładowca prawa kanonicznego, jednocześnie pracując nad własną rozprawą doktorską (stopień doktora prawa kanonicznego uzyskał w 1917 r.). W 1918 r. współuczestniczył w tworzeniu Uniwersytetu w Lublinie (późniejszy KUL). Od 1919 roku objął katedrę prawa kanonicznego w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Był jednym ze współtwórców Wydziału Teologicznego tego uniwersytetu[15] (i jego dziekanem w l. 1919–1923) i samego USB w ogóle (do 1922 r. kierował jego sprawami administracyjnymi jako prorektor). W roku 1922 oprócz swych obowiązków w USB prowadził wykłady na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Poznańskiego.

19 VI 1930 r. Żongołłowicz (najprawdopodobniej wskutek decyzji Józefa Piłsudskiego) został mianowany podsekretarzem stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Obowiązki te sprawował do kwietnia 1936 r. Poparcie Marszałka zapewniało mu niezachwianą

13 Walerian Meysztowicz w swych wspomnieniach tak pisze o Żongołłowiczu, pod kierunkiem którego pisał pracę doktorską: „Mieszkał sam. Dzwonka przy drzwiach nie było. Stukanie mogło doprowadzić śmiałka do ciosu polanem w łeb. [...] Gdy chciałem rozmawiać z profesorem, pisałem list. Otrzymywałem wezwanie na dzień, godzinę i minutę. O wskazanej minucie otwierały się drzwi i następowało najserdeczniejsze przyjęcie" *Poszło z dymem. Gawędy o czasach i ludziach*, t. II, Londyn 1973, s 284.

14 Datę urodzenia podaję za aktami personalnymi Żongołłowicza w zespole Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (AAN, j 6963) Również rok 1869 podał sam Żongołłowicz w swej autobiografii (BLAN, F. 98, j 1186). W innych źródłach spotykałam jednak datę 1870 (np. S. Łoza *Czy wiesz kto to jest?*, t. I, Warszawa 1938, s. 855).

15 Żongołłowicz opisał starania o utworzenie Wydziału Teologicznego przy USB i walkę o jego kształt w pracy *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Stefana Batorego w okresie 1919–1929 r* Wilno 1931 [w:] *Księga pamiątkowa ku uczczeniu 350 rocznicy założenia Uniwersytetu Wileńskiego.*

pozycję w ministerstwie. Przez jego ręce przechodziła większość spraw dotyczących szkolnictwa wyższego (zwłaszcza polityki personalnej) oraz stosunków z władzami duchownymi (różnych wyznań i religii). W niuansach funkcjonowania MWRiOP orientował się lepiej niż niejeden minister. „Był moim uczciwym i rozumnym doradcą"[16] – wspominał go po latach Janusz Jędrzejewicz. Żongołłowicz, inteligentny a złośliwy obserwator, w pamiętnikach wyraża się o swym szefie bez nadmiernej estymy: „bystry, chwytliwy, gorączkowy, o szybkim prądzie myśli, nie zdolny do studiów, przemyśleń do końca, zgłębień, rozwagi. [...] Dąży zawsze do celów chwilowych, do efektów najbliższych i zewnętrznych"[17]. Jeszcze surowiej oceniał Wacława Jędrzejewicza, dając wyraz uprzedzeniom u podstaw których legł tryb objęcia przez niego fotela ministerialnego: „Janusz narzucił swego brata Ministerstwu, aby przez niego rządzić dalej"[18]. „Brat wszedł bez wiadomości o tem Sławka, Prystora, chyłkiem wprowadzony. Człowiek bez wyższego wykształcenia, typ umysłowy o skali sierżanta od razu zdezorganizował aparat ministerstwa"[19].

Żongołłowicz odszedł z ministerialnego stanowiska w kwietniu 1936 r. Oficjalnie – na zasłużoną emeryturę. Niewiątpliwie jednak w rzeczywistości jego dymisja była efektem zmian zachodzących w obozie rządzącym po śmierci Piłsudskiego. Po wybuchu II wojny światowej pozostał w Wilnie. Zmarł tam 30 IX 1944 r.

Włączone do spuścizny materiały Żongołłowicza to ok. 400 jednostek archiwalnych o bardzo różnej objętości i wartości. Znalazła się tu przede wszystkim dokumentacja związana z jego pracą naukową. Są to notatki, odpisy, wypisy, a częstokroć nawet oryginały dokumentów z XVIII–XX wieku dotyczących głównie dziejów Kościoła na Litwie w tym okresie. Sporo jest także materiału dotyczącego dziejów Uniwersytetu Wileńskiego w pierwszej połowie XIX w. – przede wszystkim mało przebadanego okresu 1795–1814. Wydaje mi się jednak, że znacznie bardziej interesującą i cenną częścią spuścizny są materiały dotyczące jego własnej działalności w MWRiOP. Zachowały się np. bardzo ciekawe charakterystyki uczonych,

16 J. Jędrzejewicz, *W służbie idei. Fragmenty pamiętnika i pism*, Londyn 1972, s. 125–126.

17 B. Żongołłowicz, Dziennik, BLAN, F 98, j. 1378.

18 jw., j. 1384.

19 jw., j. 1379

podawanych do nominacji profesorskich. Są to charakterystyki czynione z punktu widzenia rządzącego stronnictwa politycznego i mające wybitnie nieoficjalny – choć niewątpliwie ważki – charakter. Padają określenia takie jak np. „spieniony endek", „lojalny państwowiec", „nie ma politycznego oblicza", „nie ujawnia antypaństwowej działalności", „posiada ideologię i polityczne oblicze państwowe"...[20].

W okresie sprawowania urzędu podsekretarza stanu w MWRiOP Żongołłowicz prowadził dziennik. Obejmuje on cztery grube notatniki (łącznie ok. 600 kart) zapisane równym, czytelnym pismem[21]. Bystry obserwator, obracający się w środowisku politycznej i intelektualnej elity II Rzeczypospolitej świadomie starał się stworzyć zapis ważnych z punktu widzenia historycznego wydarzeń. Wskazuje na to m.in. fakt rozpoczęcia dziennika z chwilą otrzymania ministerialnej nominacji – i jego urwanie po odejściu z MWRiOP. Pamiętnik pisany jest interesująco, ze swoistym dowcipem. Charakterystyki osobistości życia politycznego złośliwe (wyjątek stanowi chyba wyłącznie postać Marszałka, wobec którego Żongołłowicz wpada wręcz w czułostkowość). Opisywane są zarówno zdarzenia potoczne (np. związane z zarażeniem się psa Prystorów wścieklizną), jak i znaczące w życiu politycznym (dyskusje sejmowe nad projektem ustawy akademickiej czy uroczystości z okazji rocznicy zdobycia Wilna). Nie brak też – i to może najcenniejsze – informacji o kulisach polityki i mechanizmach rządzenia (m.in. rozmowa z Piłsudskim na temat polityki wobec Kościoła, współpraca z Henrykiem Józewskim przy opracowywaniu statutu cerkwii prawosławnej w Polsce). Można znaleźć również plotki – np. dotyczące rozwodu i drugiego małżeństwa Janusza Jędrzejewicza czy charakteru stosunków Piłsudskiego z Eugenią Lewicką. Jest to materiał kapitalny również dla odtworzenia polityki państwa wobec wyższych uczelni i środowiska naukowego.

F. 115 – Materiały Manfreda Kridla (1882–1957), wybitnego historyka literatury. Drobna część jego spuścizny przechowywana jest w Archiwum PAN w Warszawie (sygn. 55). Uczony ten znaczną część swego aktywnego życia zawodowego spędził w Wilnie, stąd też materiały

20 BLAN, F 98, j. 1009

21 BLAN, F. 98, j 1356 (lata 1930–1931), j 1378 (lata 1931–1932), j. 1379 (lata 1932–1934), j 1384 (lata 1935–1939).

przechowywane w Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk są niezwykle bogate i obejmują praktycznie wszystkie kategorie akt wyróżniane przez nas w spuściznach. Zespół ten obejmuje 570 jednostek inwentarzowych. Należy sądzić, iż przy ich kształtowaniu kierowano się w dużej mierze pragnieniem zachowania układu nadanego przez twórcę spuścizny – tylko tym bowiem można tłumaczyć wyraźne zaburzenia np. w alfabetyczno-chronologicznym układzie korespondencji. Spuścizna podzielona została na następujące działy (nie wykluczam, iż nie zakończono jeszcze opracowywania tego zespołu, podział na działy nie pokrywa się bowiem z numeracją porządkową jednostek):

I. Korespondencja. Dział ten obejmuje korespondencję nie tylko samego M. Kridla, ale również rodzinną oraz listy obce , przechowywane przez Kridla ze względu na wybitną pozycję ich autorów w dziejach polskiej literatury (np. j. 142 – Eliza Orzeszkowa, j. 144 – Józef Ignacy Kraszewski, j. 145 – Teofil Lenartowicz). Wśród korespondentów Kridla spotykamy liczne nazwiska luminarzy polskiej nauki i kultury okresu międzywojennego: są tu listy Stanisława Adamczewskiego, Zofii Dębskiej, Ignacego Chrzanowskiego, Henryka Elzenberga, Romana Ingardena, Juliusza Kleinera, Juliana Krzyżanowskiego, Marii Ossowskiej, Franciszka Siedleckiego, Tadeusza Sinki, Zofii Szmydtowej, Henryka Ułaszyna, Stefana Żółkiewskiego... Oprócz listów banalnych, poruszających sprawy życia codziennego, wiele jest omawiających wydarzenia literackie i naukowe czy analizujących ukazujące się na rynku nowe książki. Bardzo bogata jest np. korespondencja dotycząca opracowania, wydania, kolportażu księgi pamiątkowej dedykowanej profesorowi Kazimierzowi Wóycickiemu, a także spraw organizacyjnych i personalnych Stowarzyszenia Polonistów (tu m.in. szczegółowe relacje S. Żółkiewskiego i Henryka Schippera z dyskusji nad książkami Kridla w latach 1936–1939 – jj. 255–259, 277). Bardzo ciekawa jest korespondencja związana z udziałem Kridla w akcjach protestacyjnych wywołanych wprowadzeniem tzw. getta ławkowego na wyższych uczelniach. Kierowana m.in. przez Kridla próba zmontowania demonstracji, mającej polegać na wydaniu we wszystkich polskich ośrodkach akademickich jednobrzmiącego protestu wykładowców, rozbijała się o najrozmaitsze przeszkody: poczynając od zwykłego lęku o stanowisko, poprzez nadmiar indywidualizmu i niechęć do rezygnowania z niuansów własnej opinii po

zwykłe problemy natury organizacyjnej. Na podstawie zachowanych materiałów możemy więc obserwować stanowiska całych środowisk akademickich – i poszczególnych naukowców[22]. W korespondencji z Marią Ossowską, główną rzeczniczką protestu na terenie warszawskim, znajdujemy listę osób, które bez zastrzeżeń podpisały protest[23].

II. Notatki uniwersyteckie. Są to notatki z wykładów i lektur z okresu studiów uniwersyteckich M. Kridla.

III. Wykłady. Dział ten obejmuje notatki do wykładów, konspekty i teksty wykładów i odczytów Kridla.

IV. Recenzje prac M. Kridla – w większości przypadków są to wycinki z czasopism.

V. Recenzje prac obcych – są to zarówno recenzje pisane przez samego Kridla, jak i obce, które wzbudziły swą tematyką jego zainteresowanie. W większości zgromadzone materiały to druki i wycinki prasowe.

VI. Dokumentacja pracy M. Kridla w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. W dziale tym zwraca uwagę przede wszystkim bogata dokumentacja prowadzonych przez Kridla seminariów – listy obecności, protokoły, oceny pracy poszczególnych studentów, recenzje prac magisterskich, prace bibliograficzne. Zachowała się także dokumentacja Koła Polonistów (j. 32).

VII. Materiały z historii literatury. Jest to dział szczególnie niejednorodny. Obejmuje zarówno teksty prac, artykułów i wykładów oraz odczytów Kridla, jak i materiały o charakterze warsztatowym – notatki, bruliony prac, zdarzają się też notatki z wykładów obcych.

VIII. Sprawy żydowskie. W dziale tym zgrupowano gromadzone przez Kridla materiały, dokumentujące przede wszystkim trendy antysemickie

22 Np Kazimierz Moszyński, nie akceptujący w pełni tekstu protestu, pisał „Nie mogąc bez zastrzeżeń przyłączyć się do powyższej deklaracji, oświadczam jednak, że zarządzenie ławkowego ghetta żydowskiego i zwłaszcza ukraińskiego uważam – poza wszystkim innym – za potworny błąd przeciwko najelementarniejszym wskazaniom naszej polityki narodowościowej" (BLAN – F. 115, j. 533).

23 Byli to: E. Bursche, J S. Bystroń, J. Chałasiński, W. Czarnocki, S. Czarnowski, N. Gąsiorowska-Grabowska, M. Handelsman, C. Jędrzejewiczowa, ks. R. Kesserling, T. Kotarbiński, L. Krzywicki, W. Łuniewski, T. Manteuffel, J. Mazurkiewicz, M. Michałowicz, R. Nitsch, M. Ossowska, S. Ossowski, H. Pohoska, S. Poniatowski, Z. Radliński, S Słoński, W. Szejnach, Z. Szymanowski, M Treter, F. Venulet, T Wałek-Czarnecki, W. Witwicki, K. Wolfram i K Zakrzewski

w środowiskach akademickich. W znacznej części są to druki i wycinki prasowe.

IX. Varia. W tym dziale zgrupowano materiały kolekcjonowane widocznie przez Kridla, określane dziś jako dokumentacja życia społeczno-politycznego. Dominują materiały legionowe (ulotki, odezwy, prasa, notatki biograficzne). Nie brak jednak i materiałów dotyczących innych prądów politycznych i ugrupowań akademickich (np. j. 448 – Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej) i wydarzeń (m.in. sprawy zjazdu mickiewiczowskiego w 1933 r.).

Jak widać, ta bogata spuścizna pozwala na badania wykraczające daleko poza biografistykę i analizę twórczości M. Kridla.

F. 223 – Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej (potocznie określany najczęściej jako Instytut Wschodni). Zespół obejmuje 77 jednostek.

Instytut powstał w 1930 r. Prezesem Zarządu Instytutu był prof. Stefan Ehrenkreutz[24], sekcję etnograficzną prowadziła jego żona, Cezaria Baudouin de Courtenay[25]. Przy Instytucie funkcjonowała Szkoła Nauk Politycznych, w której wykładał m.in. wybitny filozof i znawca kultury rosyjskiej Marian Zdziechowski[26]. Szkoła stawiała sobie za zadanie „dać urzędom, szkolnictwu, samorządom i społeczeństwu województw wschodnich kadry ludzi z wykształceniem politycznym, rozumiejących i wyczuwających odrębności tych obszarów, Ministerstwu Spraw Zagranicznych – pracowników na tereny Rosji i Państw Bałtyckich"[27]. Od początku Instytut spotykał się z nieufnością, jako instytucja o wyraźnie politycznym charakterze (sugerowano nawet, że wywiadowczym). Na podstawie materiałów przechowywanych w BLAN nie sposób pokusić się o pogłębioną charakterystykę działalności Szkoły i Instytutu. Nie ulega jednak wątpliwości, iż – zgodnie z cytowanymi tu zamierzeniami – dająca się odtworzyć tematyka prowadzonych badań i analiz pozostawała w ścisłym związku z potrzebami polityki polskiej za wschodnią granicą. Zespół obejmuje przede wszystkim

24 Spuściznę S Ehrenkreutza przechowuje Archiwum PAN, sygn III-108.

25 Jej spuścizna w Archiwum PAN (sygn III-298) nie zawiera jednak dokumentacji tej działalności.

26 Jego spuścizna w Archiwum PAN nosi sygnaturę III-102.

27 *Sprawozdanie z działalności Szkoły Nauk Politycznych Instytutu Wschodniego za rok 1935.*

materiały o charakterze warsztatowym – notatki, konspekty, wypisy. Są tu zarówno materiały dokumentujące prowadzone zajęcia, jak „surowiec" do ich przygotowania. Materiały uszeregowane są tematycznie. Dotyczą zarówno kwestii ogólnych (np. zasady socjologii – j. 11, etnografia Europy Wschodniej – j. 5, prawo cywilne – j. 9), jak i bardziej szczegółowych (np. historia ruchów rewolucyjnych w Rosji XIX/XX w. – j. 8, monografia Estonii – j. 13, monografia Łotwy – j. 22, organizacja pracy naukowej i nauczania w ZSRR – j. 23, polityka personalna ZSRR – j. 27, polityczne doktryny ukraińskiego nacjonalizmu – j. 34, polityka agrarna Ukraińskiej SRR – j. 55). Większość tych materiałów to trudne do odczytania notatki ołówkowe. W przeważającej części zawierają wypisy z prasy badanych krajów, opracowań naukowych oraz nasłuchu radiowego. Sporadycznie zdarzają się materiały ciekawsze, pozwalające na wgląd w system pracy Instytutu, jak np. księga protokołów seminarium prof. W. Sukiennickiego, poświęconego analizie struktury i przekształceń władz ZSRR (j. 61).

Materiały dotyczące Instytutu Wschodniego znaleźć można także w innych zespołach archiwalnych Wilna np. w BLAN – **F. 9 (Dział ogólny)**[28] j. 3299, w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego **F. 33 (spuścizna M. Zdziechowskiego)** j. 194 (wykłady) oraz 851 i 852. Szczegółowa analiza tych materiałów mogłaby niewątpliwie poszerzyć naszą wiedzę o tej instytucji i jej dorobku.

* * *

W Dziale Rękopisów **Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego** uwagę polskiego badacza przyciągają w pierwszym rzędzie materiały dotyczące dziejów uniwersytetu na przełomie XVIII i XIX wieku. Ponieważ jednak w większości są to materiały znane, a nie mające ścisłego związku ze zbiorami Archiwum PAN, zrezygnowałam z prowadzenia w nich kwerendy. Uwagę moją przyciągnęły natomiast:

F. 54 – Biblioteka Polska w Wersalu. Zespół ten obejmuje dokumentację dziejów tzw. Biblioteki Wersalskiej. Znalazły się tu akta dotyczące powstania, legalizacji, funkcjonowania a wreszcie zawieszenia działalności biblioteki. Materiały te są cenne nie tylko ze względu na nazwiska osób

28 Zespół ten stanowi zlepek różnorodnych materiałów, dotyczących głównie życia kulturalnego. Na uwagę zasługuje m.in. pamiętnik Wandy Umińskiej – j. 292 i 293.

zaangażowanych w jej funkcjonowanie (m.in. Władysław i Antoni Ostrowscy, Antoni Przeciszewski, Leonard Chodźko, Joachim Lelewel, Hipolit Klimaszewski, Wincenty Zwierkowski), ale i przez fakt, że stanowią ocaloną od zniszczenia w okresie II wojny światowej część tzw. zbiorów batignolskich. Była to bogata kolekcja druków i rękopisów emigracyjnych, zgromadzona w Szkole Polskiej Narodowej w Batignolles w Paryżu. Biblioteka Szkoły stanowiła ośrodek kulturalny związany ze środowiskiem demokratycznym, konkurencyjny w stosunku do Biblioteki Polskiej na wyspie św. Ludwika, sponsorowanej w dużej mierze przez Hotel Lambert. Po roku 1871 zbiory batignolskie przekazane zostały jako depozyt do Kórnika, gdzie doczekały odrodzenia państwa polskiego. W 1929 roku wcielono je do polskich zbiorów publicznych, częściowo w Warszawie, a częściowo – zgodnie z wolą ofiarodawców – w Wilnie. Materiały pozostawione w Warszawie zostały zniszczone wraz ze zbiorami rapperswilskimi. Ocalały natomiast – przekazane do Wilna, choć ich dostępność przez długie lata była ograniczona.

Biblioteka wersalska powstała na przełomie 1840 i 1841 roku. Jednym z głównych promotorów jej organizacji był Antoni Ostrowski, który na ten cel przeznaczył wszystkie dublety ze swej prywatnej biblioteki oraz po jednym egzemplarzu własnych dzieł[29]. W chwili powstania biblioteka liczyła 113 tomów druków, 6 rękopisów, 7 map, 80 medalów i 31 rycin. W skład ustanowionej w czerwcu 1841 roku rady opiekunów biblioteki weszli oprócz Ostrowskiego – Joachim Lelewel, Ksawery Godebski, Antoni Przeciszewski, Wincenty Tyszkiewicz, Antoni Hłuszniewicz, Leonard Chodźko i E. Staniewicz. Kustoszem zbiorów od chwili powstania biblioteki do jej przekazania do Batignolles był Hipolit Klimaszewski. W intencji fundatorów zbiory miały mieć charakter publiczny, przeznaczone być miały „w chwili założenia na użytek chcących z niego korzystać, a w przyszłości na wcielenie do Biblioteki Akademii Wileńskiej". Twórcy biblioteki widzieli w niej zalążek przyszłej narodowej książnicy, mającej zastąpić zniszczone lub wywiezione zbiory krajowe. „W chwili kiedy zacięty nasz nieprzyjaciel nie przestaje godzić w serce narodowości polskiej, kiedy kraj z młodzieży wyludnia i staraniem wieków prowadzone biblioteki narodowe

29 BUWil. F. 54, j. 4.

rabuje, kiedy tłumiąc oświatę wewnątrz kraju, od zewnętrznej odgradza się cenzurą i kordonami, naszą powinnością jest dokładanie starań udaremniających bezbożne jego zamachy i gwałty dokonywane na Narodzie i na własności publicznej."[30]

Od początku swego istnienia Biblioteka Wersalska (przez twórców nazywana też „Biblioteką Tułactwa Polskiego") borykała się z trudnościami materialnymi. Wreszcie w 1853 r., po rezygnacji H. Klimaszewskiego z funkcji kustosza, zbiory przewieziono do Szkoły Batignolskiej jako niepodzielny depozyt. Od tej chwili Biblioteka Tułactwa dzieliła losy zbiorów batignolskich. W okresie międzywojennym, zgodnie z cytowaną tu wolą założycieli wcielona została do zbiorów odradzającego się uniwersytetu wileńskiego, gdzie przetrwała szczęśliwie do dziś.

Niewielki (34 jednostki) zespół Biblioteki Polskiej w Wersalu przechowywany w BUWil. obejmuje przede wszystkim akta o charakterze administracyjnym. Otwiera go korespondencja związana z założeniem Biblioteki, akty fundacyjne i – bardzo ciekawa – dokumentacja związana ze staraniami o zatwierdzenie statutu Biblioteki przez władze francuskie. W tej ostatniej grupie znajdujemy m.in. listy wybitnych osobistości francuskich angażujących się w sprawy polskie. Większość akt stanowią sprawozdania z działalności Biblioteki, ulotki informujące o jej powstaniu, rozwoju i działalności.

F. 33 – Materiały Mariana Zdziechowskiego (1861–1938), filozofa związanego m.in. z Wilnem i tamże zmarłego. Materiały te uzupełniają fragment spuścizny przechowywany w Archiwum PAN w Warszawie (sygn. III-102). Ten obszerny (1 161 jednostek archiwalnych) zespół to pełna – obejmująca wszystkie kategorie akt – spuścizna wielkiego filozofa i slawisty. Są to akta w całości o kapitalnym znaczeniu dla polskiej nauki. Z materiałów mniej znanych zwrócić należy uwagę na materiały pamiętnikarskie, związane przede wszystkim z okresem studiów w Uniwersytecie Dorpackim oraz bardzo osobiste zapiski prowadzone po śmierci żony (j. 21–25).

F. 97 – Uniwersytet Stefana Batorego – Zespół ten obejmuje akta dotyczące funkcjonowania USB, jego spraw majątkowych i personalnych.

30 BUWil., F. 54, j. 4.

Znalazł się tu m.in. album studentów USB (księga immatrykulacyjna), sprawozdania z działalności Liceum im. Śniadeckich przy USB, a przede wszystkim – bardzo bogata dokumentacja fotograficzna zarówno wnętrz, jak i osób związanych z USB. Niewątpliwie jednak jest to zaledwie szczątek dokumentacji wytworzonej przez USB. Część akt znalazła się w obecnym Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym, część – została wyłączona jako odrębne zespoły, część zapewne przepadła w czasie wojny.

Oczywiście omawiane tu materiały to zaledwie drobniutki ułamek wileńskich zbiorów. Nie prowadziłam poszukiwań w Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym, gdzie przechowywane są przebogate materiały towarzystw naukowych działających na terenie Wilna (m.in. Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Towarzystwo Miłośników Wilna, Wileńskie Towarzystwo Lekarskie). W moim odczuciu podstawowym problemem, wymagającym szybkiej decyzji, jest kwestia sposobu wprowadzania zgromadzonych podczas zagranicznych kwerend materiałów i informacji do zasobu Archiwum PAN. Świadomość formy, w jakiej informacje te mają być przechowywane w Archiwum, niesłychanie ułatwi pracę osobom prowadzącym kwerendy i oszczędzi wiele zbędnej pracy. Część materiałów kopiowanych w archiwach zagranicznych może być dołączana do teczek inwentarzowych poszczególnych zespołów. Bywają jednak materiały niezwykle cenne, nie stanowiące prostego uzupełnienia przechowywanych przez nasze Archiwum spuścizn i zespołów instytucji. Problemem są też notatki czy wypisy, nie będące jedynie kopią oryginalnych materiałów. Być może należałoby zawarte w nich informacje wprowadzać do odpowiednich kartotek (dotyczy to przede wszystkim materiałów o charakterze biograficznym) lub stworzyć bank informacji komputerowej, ujednolicając charakter notatek. Sprawa wydaje mi się niezwykle pilna, ze względu na wartość informacji zbieranych w toku kwerend zagranicznych.

INWENTARZE ARCHIWALNE

W 37 numerze Biuletynu Archiwum PAN redakcja publikuje inwentarze spuścizn naukowych dwóch wybitnych specjalistów z dziedziny geografii gospodarczej i geofizyki: profesorów Stanisława Srokowskiego i Edwarda Stenza.

Stanisław Srokowski (1872–1950) profesor geografii politycznej i gospodarczej na Uniwersytecie Warszawskim, był członkiem Komisji Geograficznej PAU, Komisji Nauk Ścisłych i Stosowanych PAN, członkiem Instytutów: Badań Narodowościowych, Zachodniego i Bałtyckiego, jednym z założycieli i długoletnim prezesem Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Był autorem licznych prac z dziedziny geografii m.in. 23 prac i artykułów poświęconych tematyce Prus Wschodnich. Działał w Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych na ziemiach przywróconych Polsce, która za wybitne jego zasługi w tej działalności nadała od jego nazwiska nazwę Srokowo miasteczku położonemu w okolicach Kętrzyna. Materiały S. Srokowskiego obejmują 166 j.a. uzupełnionych 5 aneksami. Inwentarz materiałów opracowała mgr Maria Wrzoskowa.

Edward Stenz (1897–1956) był profesorem Katedr Fizyki i Geofizyki Uniwersytetu Warszawskiego, kierownikiem Katedry Fizyki Litosfery, zastępcą dyrektora Zakładu Fizyki PAN, profesorem geofizyki na Uniwersytecie w Kabulu, organizatorem i kierownikiem Obserwatorium Wysokogórskiego na Kasprowym Wierchu. Był ponadto współpracownikiem Komisji Fizjograficznej PAN, założycielem Polskiego Towarzystwa Fizycznego, działaczem wielu towarzystw polskich i międzynarodowych. Spod jego pióra wyszło 140 prac naukowych i ponad 80 artykułów popularnonaukowych. Spuścizna E. Stenza zinwentaryzowana została przez praktykantów studentów Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pod kierunkiem mgr Józefa Mizikowskiego i mgr Elżbiety Sztraj. Inwentarz liczący 91 j.a. i 14 aneksów przygotowała do druku dr Hanna Szymczyk, wprowadzając w nim niezbędne poprawki.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW WYSTĘPUJĄCYCH W INWENTARZACH

APAN	– Archiwum Polskiej Akademii Nauk
b.d.	– brak daty
cz.	– część
doc.	– docent
dot.	– dotyczące
dyr.	– dyrektor
egz.	– egzemplarz
fkp	– fotokopia
fot.	– fotografia
j.	– jednostka
j.a.	– jednostka archiwalna
j.ang.	– język angielski
j. franc.	– język francuski
j. łac	– język łaciński
j niem	– język niemiecki
j. pol	– język polski
j. ros.	– język rosyjski
j. wł.	– język włoski
J.w.	– jak wyżej
k.	– karta
kkp	– kserokopia
l.	– list (w korespondencji)
l.	– luźne
masz	– maszynopis
mb	– metr bieżący
m.in.	– między innymi
mgr	– magister
MSZ	– Ministerstwo Spraw – Zagranicznych
nlb.	– nieliczbowane
nr	– numer
ok.	– około
opr.	– oprawne
PAN	– Polska Akademia Nauk
PAU	– Polska Akademia Umiejętności
PIHM	– Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny
pow.	– powielany
prof.	– profesor
PTG	– Polskie Towarzystwo Geograficzne
PWN	– Państwowe Wydawnictwo Naukowe
r.	– rok
rec.	– recenzja
rkp	– rękopis
rys.	– rysunek
s.	– strona
sz.	– szyte
szt.	– sztuk
t.j.	– to jest
Uniw J K	– Uniwersytet Jana Kazimierza
UW	– Uniwersytet Warszawski
wol.	– wolumen
wyc.	– wycinek
z	– zeszyt
zob.	– zobacz

Maria Wrzoskowa
(Warszawa)

MATERIAŁY STANISŁAWA SROKOWSKIEGO (III-22)

Stanisław Srokowski urodził się 8 lipca 1872 r. w Węgrzcach pod Krakowem jako syn Leona i Izabeli z Pisulińskich. Egzamin dojrzałości złożył w 1891 r. w gimnazjum św. Jacka w Krakowie. Od 1891 r. studiował geografię, historię i nauki przyrodnicze na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz od 1894 do 1896 r. Uniwersytetu Lwowskiego, pełniąc jednocześnie funkcję asystenta przy katedrze geologii i mineralogii. Studia uzupełniające geologiczne odbył w Czechach (w Przybramie) w okresie 1896–1897. Po powrocie do kraju w 1897 r. zdał w tymże roku egzaminy uprawniające do nauczania w szkołach średnich.

W zawodzie nauczycielskim przepracował 17 lat (1897–1914). Zatrudniony był w seminariach nauczycielskich męskich i żeńskich, początkowo w Rzeszowie, później we Lwowie, a najdłużej (14 lat) w Tarnopolu. Tam od 1903 r., jako przewodniczący Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej, rozwinął szeroką działalność na polu oświatowym. Organizował czytelnie, szkoły ludowe oraz kursy dla analfabetów. W samym Tarnopolu przyczynił się do powstania dwóch szkół handlowych, uniwersytetu ludowego, biblioteki publicznej oraz Muzeum Podolskiego.

Podczas I wojny światowej przebywał na terenie Ukrainy, w końcowym okresie w Kijowie (1916–1917), gdzie pracował jako nauczyciel, a następnie jako wizytator polskich szkół organizowanych przez Piotrogrodzkie Towarzystwo Pomocy Ofiarom Wojny oraz Macierz Polską. Tam też opracował i wydał podręcznik geografii fizycznej ziem polsko-litewsko-ruskich. Po powrocie do kraju w r. 1919 rozpoczął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, gdzie brał udział w opracowywaniu materiałów na Kongres Wersalski, następnie przeszedł do służby konsularnej. Na przełomie lat 1919/1920 przebywał w Odessie jako konsul i delegat MSZ.

Przełomowym okresem w życiu Srokowskiego stał się jego pobyt w Królewcu, gdzie od marca 1920 do listopada 1921 r. pełnił funkcję

Stanisław Srokowski z Komandorią Orderu Polonia Restituta przyznanego mu w 1923 r.

konsula, w tym od stycznia 1921 r. konsula generalnego. Do jego zadań na tym stanowisku należały sprawy ogólno-polityczne i handlowe. Przejściowo, w okresie III powstania śląskiego, od maja do lipca 1921 r. przebywał na Górnym Śląsku jako delegat rządu polskiego i szef aprowizacji. Pobyt na placówce w Królewcu odegrał zasadniczą rolę w karierze życiowej Srokowskiego. Sprawił bowiem, że w swych zainteresowaniach naukowych zwrócił się on ku działalności organizacyjno-naukowej, związanej z problematyką wschodnio-pruską i zajmował się nią do końca życia. Jako cel życiowy postawił sobie wyeksponowanie wobec polskiej opinii publicznej kwestii Prus Wschodnich, którą zaliczał do najważniejszych problemów polityki zagranicznej Odrodzonego Państwa Polskiego.

Występując w roli konsula zwiedził terytorium Prus Wschodnich i zapoznawał się z jego zagadnieniami nie tylko jako polityk, ale i jako uczony – geograf i historyk. Zebrał wtedy materiały, które wykorzystał potem przy opracowywaniu kolejnych rozpraw, ujmujących interesującą go problematykę w sposób wielokierunkowy.

W 1922 r. St. Srokowski objął stanowisko inspektora konsulatów w Niemczech, Belgii, Holandii, Szwajcarii, Danii, Norwegii i Szwecji. W następnym roku powołany został na stanowisko wojewody wołyńskiego, a w dwa lat później, tj. pod koniec 1924 r. przeszedł na emeryturę i osiedlił się w Margoninie na terenie Wielkopolski. Poświęcił się wówczas pracy publicystycznej i naukowej, rozwijając zapoczątkowaną podczas sprawowania funkcji konsula działalność prusoznawczą. W porozumieniu ze Związkiem Obrony Kresów Zachodnich objeżdżał północno-zachodnie dzielnice Polski i wygłaszał liczne wykłady o niebezpieczeństwie wschodnio-pruskim, zagadnieniach geopolitycznych Polski, sprawach narodowościowych i ekonomiczno-geograficznych. Zainicjował powstanie Instytutu, który miałby na celu badanie stosunków gospodarczych, politycznych i narodowościowych wybrzeża bałtyckiego, w tym głównie ziem wschodnio-pruskich pod kątem widzenia interesów polskich.

W 1925 r. doprowadził do powołania takiej placówki w Toruniu pod nazwą: Instytut Bałtycki. Kierował nim przez pierwszy dwuletni okres organizacyjny. Przez następne lata wchodził w skład Zarządu Instytutu, przez pewien czas pełnił funkcję prezesa.

W 1925 r. St. Srokowski wydał rozprawę: *Z krainy czarnego krzyża – studium o Prusach Wschodnich*, stanowiącą niejako pierwsze sformułowanie jego doktryny wschodnio-pruskiej. Rozprawa wywarła duże wrażenie w Polsce, a przetłumaczona na język niemiecki wywołała głośną polemikę na łamach prasy niemieckiej w latach 1929–1930. Ze strony niemieckiej brał w niej udział publicysta Max Worgitzky i b. nadprezydent Prus Wschodnich profesor Uniwersytetu Królewieckiego von Batocki.

Oprócz wskazanej rozprawy St. Srokowski napisał i wydał 23 prace i artykuły poświęcone tematyce Prus Wschodnich.

Od 1928 r. prowadził wykłady z geografii kresów północnych i wschodnich na Uniwersytecie Jagiellońskim, konwersatoria i seminaria z tego zakresu w Szkole Nauk Politycznych w Warszawie, oraz od 1930 r. wykłady z historii gospodarczej w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. W 1934 r. na podstawie dorobku naukowego, za całokształt swej pracy otrzymał habilitację i objął stanowisko docenta geografii regionalnej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Współpracował z licznymi instytucjami i towarzystwami naukowymi. Był członkiem Komisji Geograficznej PAU, następnie Komisji Nauk Ścisłych i Stosowanych PAN, członkiem Instytutu Badań Narodowościowych, Instytutu Zachodniego, Instytutu Bałtyckiego. Ściśle związany był z założeniem i działalnością Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Był jego wiceprezesem od 1935 r. oraz prezesem od 1946 r. do 1949 r.

W okresie okupacji mieszkał wraz z żoną Marią w Bukowcu koło Legionowa. Brał udział w tajnym nauczaniu i prowadził wykłady dla studentów Akademii Nauk Politycznych. Od pierwszego dnia wybuchu II wojny światowej aż do 29 sierpnia 1944 r. pisał pamiętnik. W październiku 1944 r. wywieziony został przez Niemców do obozu, skąd powrócił pod koniec stycznia 1945 r. do wyzwolonej już Warszawy. Po uruchomieniu szkolnictwa wyższego podjął wykłady z zakresu geografii politycznej i gospodarczej w Akademii Nauk Politycznych i na Uniwersytecie Warszawskim. W marcu 1949 r. otrzymał nominację na profesora tytularnego Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego.

Równocześnie z pracą dydaktyczną podjął, mimo że w 1945 r. liczył już 73 lata, pracę w administracji państwowej. W Ministerstwie Administracji Publicznej otrzymał stanowisko doradcy naukowego w zakresie podziału

terytorialnego państwa, delimitacji granic i w ogóle problemów natury geograficznej. Powołany też został w lipcu 1945 r. na członka Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych. W styczniu 1946 r. został przewodniczącym Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych na ziemiach przywróconych Polsce. Pod jego patronatem do lipca 1949 r. Komisja ustaliła przeszło 26 000 nazw w dawnym brzmieniu polskim lub słowiańskim. Wprowadzono też nazwy nowe, pochodzące od nazwisk ludzi zasłużonych dla danej dzielnicy. Od nazwiska Srokowskiego nazwę Srokowo otrzymało miasteczko położone koło Kętrzyna, dawniej znane jako Drengfurth. Za swego życia był tam Srokowski incognito w 1947 r., podczas prywatnego objazdu Warmii i Mazur. Bliższe stosunki z mieszkańcami i lokalnymi władzami nawiązała jego żona Maria Srokowska w parę lat po jego śmierci.

Stanisław Srokowski zmarł 19 sierpnia 1950 r. w Warszawie i został pochowany na Cmentarzu Ewangelicko-Reformowanym.

Materiały spuścizny zakupione zostały przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk od żony, Marii Srokowskiej w latach 1955–1965 i 1968. Uzupełniają spuściznę materiały przekazane w darze w 1960 i 1976 r. przez żonę Marię i w 1979 r. przez Joannę Gaś. Rozmiar spuścizny wynosi 1,80 mb.

Sprawy związane z przejęciem do Archiwum PAN materiałów spuścizny załatwiała dr Honorata Obuchowska-Pysiowa, która też przy współudziale Marii Srokowskiej dokonała rozpoznania materiałów i wstępnej segregacji.

Zasadnicze prace porządkowe przeprowadzone zostały w drugim półroczu 1979 r. i pierwszym kwartale 1980 r. przez autorkę inwentarza przy współudziale Łucji Litwowej.

W wyniku szczegółowej segregacji akt materiały spuścizny podzielono na osiem grup.

Do grupy pierwszej włączono materiały twórczości naukowej z lat 1918–1950 wyodrębniając w nich prace i artykuły, wykłady, recenzje oraz materiały warsztatowe. W ramach podgrup materiały ułożone zostały w porządku chronologicznym.

W podgrupie prac i artykułów wyróżniają się prace dotyczące historii i położenia geograficznego dawnych Prus Wschodnich i Pomorza

Zachodniego. Na uwagę zasługuje też cykl nie wydanych drukiem opracowań objętych wspólnym tytułem *Szkoła Obywatelska*. Zawierają one rozważania autora na temat roli dziejowej Polski i sposobu rządzenia Polską w okresie międzywojennym. W podgrupie tej mieści się również maszynopis i korekta drukarska podręcznika akademickiego *Geografia gospodarcza ogólna*, który po wydrukowaniu w lutym 1950 r. po kilku dniach wycofany został ze sprzedaży.

Podgrupa – wykłady zawiera skrypty z wykładów z zakresu geopolityki i geografii gospodarczej ogólnej, wygłoszonych w Akademii Nauk Politycznych po 1945 r.

W materiałach warsztatowych znajdują się notatki i wypisy bibliograficzne głównie do tematu geografii ogólnej i geografii Polski.

Aktywną działalność St. Srokowskiego na polu pracy organizacyjno-naukowej, dydaktycznej, organizacyjno-administracyjnej, społeczno-politycznej i wydawniczej reprezentują w pewnym stopniu materiały grupy II spuścizny (1912–1950). Wśród nich wymienić należy akta Komisji Programowej Geografii przy Ministerstwie Oświaty obrazujące współpracę St. Srokowskiego przy opracowywaniu programów nauczania geografii i geologii. Akta Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych przy Ministerstwie Ziem Odzyskanych zawierają powołanie twórcy spuścizny na członka, zaproszenia i materiały na sesje Rady od lipca 1945 r. do kwietnia 1948 r. Są tam również materiały związane z działalnością Srokowskiego jako przewodniczącego Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych na ziemiach przywróconych Polsce.

Dość bogato reprezentowane są w spuściźnie materiały współpracy twórcy spuścizny z Polskim Towarzystwem Geograficznym i Instytutem Bałtyckim. Akta P.T.G. zawierają dane o działalności Towarzystwa w okresie 1917–1939, główny jednak ich trzon dotyczy lat 1945–1950, okresu, w którym Srokowski pełnił funkcję prezesa Towarzystwa. Zachowane są m.in. sprawozdania Oddziałów za lata 1945–1949, akta spraw organizacyjnych, w nich list A.B. Dobrowolskiego w sprawie połączenia Polskiego Koła Polarnego z Polskim Towarzystwem Geograficznym, akta spraw wydawniczych, materiały zjazdów geografów polskich w latach 1946–1949.

Cenne są akta Instytutu Bałtyckiego. Część z nich dotyczy powołania i działalności Instytutu w 1926–1927 r., kiedy Srokowski pełnił funkcję jego dyrektora. Otwiera te materiały jego memoriał z marca 1926 r. zatytułowany *Instytut Bałtycki a jego zadania*. W memoriale tym przedstawił konieczność powołania Instytutu i określił jego zadania mówiąc, że celem Instytutu jest m.in.: „pilne śledzenie tego czem są Prusy Wschodnie dla świata i dla Polski, czem się stopniowo stają i do czego dążą i czem żyją...".

Występują tu też materiały Instytutu typu organizacyjnego: statuty z lat: 1926, 1934, 1946, spis członków z 1926 r., lista strat członków sporządzona w 1945 r., sprawozdania z działalności i protokoły z posiedzeń Zarządu z 1926 r., raport Srokowskiego z podróży po wschodnich krajach bałtyckich, odbytej z ramienia Instytutu w 1926 r., korespondencja – w niej odbicie trudności na jakie Srokowski napotykał głównie ze strony władz lokalnych miasta Torunia. Następna partia akt związana jest z działalnością Instytutu Bałtyckiego reaktywowanego w r. 1945. Są to sprawozdania z działalności za okres 1945–1950, spis wydawnictw i sprawozdanie z działalności bibliotecznej za ten sam okres, szkic informacyjny o działalności przed 1939 r. i po 1945 r., plan walnego zgromadzenia w 1946 r., protokoły posiedzeń Zarządu z 1947 i 1950 r., korespondencja Srokowskiego z dyr. Józefem Borowikiem i Bolesławem Srockim z lat 1946–1948, ponadto sprawy organizacji Instytutu w 1949 r.

Działalność dydaktyczna St. Srokowskiego w Akademii Nauk Politycznych i na Uniwersytecie Warszawskim znalazła tylko częściowe odzwierciedlenie w papierach spuścizny. Z 1939 r. zachowały się fragmentaryczne listy egzaminacyjne i pytania oraz zaświadczenia o udziale studentów ANP w proseminarium z geografii. Z okresu po 1945 r. wymienić należy pisma, memoriały w sprawach organizacyjnych, personalnych i finansowych Akademii i dane o jej działalności za okres 20 i 30-lecia, pisma ogólne rektora, tematy ćwiczeń i prac seminaryjnych i magisterskich z geografii, listy egzaminacyjne, programy nauczania i regulaminy egzaminów.

Pracę na Uniwersytecie Warszawskim ukazują dwie jednostki zawierające wnioski i projekty programów nauczania geografii, notatki dotyczące prac seminaryjnych i nagród ufundowanych przez St. Srokowskiego dla studentów wyróżniających się dobrymi wynikami z geografii gospodarczej.

Aktywność polityczno-społeczna Srokowskiego nie znalazła również szerszego odbicia w aktach spuścizny. Z okresu pracy Srokowskiego w Towarzystwie Szkoły Ludowej w Tarnopolu zachowały się tylko fragmenty akt i prasy miejscowej (lata 1912–1913) oraz trochę korespondencji obrazującej późniejszy jego kontakt z lat 1926–1939 z Kołem T.S.L. w Tarnopolu i z Muzeum Podolskim.

Ponadto w materiałach działalności polityczno-społecznej znajdują się raporty, materiały i notatki, w których St. Srokowski nakreślał propozycje polityki polskiej wobec Prus Wschodnich po r. 1918 i wobec odzyskanych po 1945 r. obszarów Warmii, Mazur i Powiśla. Wymienić tu wypada m.in. memoriał Srokowskiego z 1 lipca 1921 r. opracowany w Szopienicach, a adresowany do Ministra Spraw Zagranicznych, zawierający postulaty odnoście do aktualnych wówczas problemów polskiej polityki zagranicznej. Raport Srokowskiego złożony przedstawicielowi Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie w 1929 r. dotyczy wydarzeń w Prusach Wschodnich w okresie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r., nawiązuje również do polemiki jaka toczyła się na łamach prasy niemieckiej po opublikowaniu przez Srokowskiego rozprawy: *Z krainy czarnego krzyża. Uwagi o plebiscycie na Warmii i Mazurach w 1920 r.* oraz swoje ustalenia dotyczące nieprzestrzegania przez Niemców Traktatu Wersalskiego, które poczynił w okresie swego konsulatu, zawarł Srokowski w wywiadzie prasowym *Prusy Wschodnie w latach 1920–1922 w oczach polskiego obserwatora*, opublikowanym w czasopiśmie „Przemiany" nr 9–10 z r. 1939.

Na osobną wzmiankę zasługuje m.in. obszerny memoriał z 1946 r. zatytułowany *Jak ustosunkować się do resztek wschodnio-pruskich Mazurów?* oraz raport z pobytu w województwie olsztyńskim w lecie 1947 r. Zawarte są w nich spostrzeżenia autora o postawie polskiej ludności autochtonicznej na obszarze Mazur po 1945 r. oraz sugestie pod adresem metod pracy polskiej administracji publicznej.

W grupie akt działalności wydawniczej zwraca uwagę j. 104, której zawartość odzwierciedla starania i dwuletnią polemikę autora z wydawnictwem i recenzentami w sprawie wydania podręcznika dla szkół wyższych pt. *Geografia gospodarcza ogólna*.

Materiały biograficzne z lat 1865–1950 to życiorysy i bibliografia, dokumenty genealogiczne, świadectwa urodzenia, wyznania, świadectwa szkolne i uniwersyteckie, zaświadczenia o pracy w szkolnictwie średnim, następnie nominacje na konsula, na stanowisko wojewody wołyńskiego, odwołanie ze służby państwowej i dokumenty związane z przejściem na emeryturę, powołania i zaświadczenia o pracy w administracji państwowej i szkolnictwie wyższym od 1945 r. do 1950 r., pisma związane z uzyskaniem habilitacji. Grupę zamyka pamiętnik St. Srokowskiego pisany w formie dziennika w okresie od 1 września 1939 r. do 29 sierpnia 1944 r.

Fotografie St. Srokowskiego przekazano do działu Mikrofilmów i Fotografii Archiwum PAN (13 sztuk).

Korespondencję zawartą w IV grupie materiałów podzielono na wychodzącą i wpływającą oraz na rodzinną. Listy ułożono alfabetycznie sporządzając dwa aneksy z wykazami nadawców i odbiorców. Korespondencja w przeważającej części pochodzi z lat 1945–1950. Zawiera m.in. listy: Józefa Czabanowskiego, Włodzimierza Goszczyńskiego, Stanisława Rosponda, Józefa Staszewskiego, Witolda Taszyckiego, Tadeusza Turkowskiego, Stanisława Żmijewskiego.

W grupie materiałów o twórcy spuścizny na uwagę zasługują wycinki z prasy polskiej i niemieckiej okresu międzywojennego z artykułami dotyczącymi działalności politycznej, społecznej i oświatowej Srokowskiego, natępnie wspomnienia pośmiertne szczególnie obszerne pióra Kazimierza Szwarcenberg-Czernego, a także szczegółowy życiorys wraz z bibliografią autorstwa żony Marii. Dane do biografii uzupełniają notatki zebrane również przez Marię Srokowską.

W grupie VI umieszczone zostały materiały spuścizny Marii z Malickich Srokowskiej (1892–1978) żony Stanisława oraz rodzinne innych osób.

Materiały Marii Srokowskiej wiążą się niewątpliwie z materiałami Stanisława Srokowskiego i stanowią uzupełnienie bazy źródłowej do opracowania jego biografii. Część tych materiałów to korespondencja między Marią Srokowską i J. Czabanowskim, K. Szwarcenberg-Czernym i T. Turkowskim, dotycząca opracowań biografii i wspomnień o Stanisławie Srokowskim. Znajdują się też tutaj odpisy listów Stanisława Srokowskiego do żony z lat 1919–1926. Drugą jakby partię akt spuścizny Marii Srokowskiej stanowią materiały zebrane przez nią w wyniku jej kontaktów

z władzami i mieszkańcami miasta Srokowa, a dotyczącymi historii jego odbudowy i rozwoju w latach 60-tych. Uzupełniają te materiały trzy albumy fotografii miasta i mieszkańców miasta Srokowa.

W korespondencji rodzinnej umieszczono listy Zofii Pisulińskiej i jej męża Antoniego Pisulińskiego, brata matki St. Srokowskiego – podróżnika afrykańskiego i autora książki *Szlakiem słonia afrykańskiego*. Listy te w ilości 54 pisane do Stanisława Srokowskiego, a następnie do jego żony Marii w latach 1947–1956 obrazują historię polskiej inteligencji kresowej w latach okupacji i w pierwszym okresie po wyzwoleniu.

Ostatnią VIII grupę stanowią opracowania i referaty osób obcych.

Spuściznę zamyka załącznik zawierający znajdującą się w materiałach St. Srokowskiego prasę. Niewiątpliwie unikatową wartość przedstawia tu polska prasa konspiracyjna z lat 1940–1944. Tytuły te odnotowuje *Centralny katalog polskiej prasy konspiracyjnej* oprac. przez L. Dobroszyckiego, Warszawa 1962 r. Niektóre egzemplarze prasy są mocno zniszczone. Ponadto w załączniku zamieszczono drukowane egzemplarze prac St. Srokowskiego, które przekazane zostały wraz ze spuścizną.

Wyłączono ze spuścizny i oddano do biblioteki APAN następujące pozycje:

Sprawozdania Zarządu Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w Tarnopolu za l. 1903–1912, 1929, 1937.

Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej, pod red. St. Srokowskiego.

W Archiwum PAN znajduje się również przekazana przez panią M. Srokowską maska pośmiertna Stanisława Srokowskiego.

Z omawianą spuścizną wiążą się materiały zawarte w zespole Wiktora Ormickiego, oznaczonym sygnaturą APAN III-37, j. 184 i 189. Są to 54 listy St. Srokowskiego do W. Ormickiego z lat 1931–1935, list St. Srokowskiego do Ludomira Sawickiego z r. 1925 oraz autobiografia Srokowskiego.

Materiały Stanisława Srokowskiego otrzymały w Archiwum PAN sygnaturę III-22. Inwentarz zawiera 166 jednostek i 5 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Stanisława Srokowskiego, Archiwum PAN, III-22, j. 107, 108, 127.
2. Materiały Wiktora Ormickiego, Archiwum PAN, III-37, j. 189.
3. S. Berezowski – *Profesor Srokowski. W dziesiątą rocznicę śmierci* – „Poznaj Świat", Nr. 7, 1960, s. 20.
4. *Czy wiesz kto to jest?*, pod red. S. Łozy, Warszawa 1938, s. 687.
5. *Dziennik okupacyjny Profesora Srokowskiego* (fragmenty wg tekstu dostarczonego przez M. Srokowską) [w:] „Stolica" Nr 4 i 9, 1972, s. 14.
6. J.K. – *Stanisław Srokowski (1872–1950). Wspomnienie pośmiertne* [w:] „Przegląd Geograficzny" T. XXIII, 1953, Kronika, s. 171–175.
7. Oracki Tadeusz – *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla*, Warszawa 1963, s. 270–271.
8. Szwarcenberg-Czerny Karol – *Stanisław Srokowski. Społecznik-uczony, statysta. 1872–1950* [w:] „Dziś i jutro" Nr 6, 1953, s. 9.
9. *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN* T. 10, s. 737, Warszawa 1961.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	**1–48**
A. Prace i artykuły	1–39
B. Wykłady	40–43
C. Recenzje	44
D. Materiały warsztatowe	45–48
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, dydaktycznej, organizacyjno-administracyjnej, społeczno-politycznej, wydawniczej	**49–106**
A. Działalność organizacyjno-naukowa	49–76
B. Działalność dydaktyczna	77–85
C. Działalność organizacyjno-administracyjna	86–95
D. Działalność społeczno-polityczna	96–100
E. Działalność wydawnicza	101–106
III. Materiały biograficzne	**107–120**
IV. Korespondencja	**121–122**
V. Materiały o twórcy spuścizny	**123–126**
VI. Materiały rodzinne Marii Srokowskiej i innych osób	**127–136**
VII. Materiały obce	**137–139**
VIII. Załącznik	**140–167**
A. Prasa z lat 1922–1939, 1941–1944	140–147
B. Prasa konspiracyjna z lat 1940–1944	148–162
C. Prasa z lat 1945–1948	163–165
D. Drukowane egzemplarze prac St. Srokowskiego	166
ANEKSY 1–5	

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace i artykuły

1. *Zarys geografii fizycznej ziem polsko-litewsko-ruskich*
   Praca
   1918, druk, l., s. 161
   Druk: Kijów 1918

2. *Wytyczne zasady dla projektu autonomii narodowościowej i terytorialnej kresowych ziem południowo-wschodnich (Rusi Czerwonej, Wołynia, Podola itd.)*
   Artykuł
   1919, druk, 2 egz., sz., s. 22+22
   Druk: B.P.K. w Warszawie 1919
3. *Z krainy czarnego krzyża – Uwagi o Prusiech Wschodnich*
   Praca (brak I s. i zakończenia)
   1925, masz., l., k. 63
   Druk: „Strażnica Zachodnia", Poznań 1925
4. *Jak lud polski wchodził w Polskę. Garść wspomnień z pracy oświatowej na zachodnim Podolu, w latach 1903–1914*
   Praca
   1928, druk, sz., s. 71
   Druk: Tarnopol 1928 Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej
5. *Podział administracyjny Państwa a zagadnienia ustrojowe Polskiego Wschodu*
   Artykuł
   1930, druk, sz., k. 17
   Druk: „Przegląd Współczesny", Kraków 1930
6. *Egipt (Delta Nilu)*
   Sudan Egipski
   Artykuły
   ok. 1940–1945, rkp i masz., l., k. 29
7. *Nasza rola dziejowa na tle rzeczywistości*
   Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
   Opracowanie
   1940, rkp. i masz., 3 egz., l., k. 67
8. *Stanowisko społeczne polskiego korpusu oficerskiego w okresie przed II wojną światową (uwagi i spostrzeżenia)*
   Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
   Opracowanie i notatki na odwrociu listy od nadawców: Wyższa Szkoła Intendentury, z 1937, l. 1, (k. 96), Instytut Bałtycki 1936, l. 1, (k. 97)
   1940, rkp. i masz., l., k. 102

9. *Jak rządzono Polską w latach 1918–1939*
   Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
   Opracowanie
   1940–1944, rkp. i masz., l., k. 31
10. *Rozważania na temat ładu społecznego i potęgi państwa*
    Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
    Opracowanie na odwrociu korespondencja z r. 1938–1939 od nadawców: Jan Antoni Wilder 1938, l. 1, (k. 29), Izydor Rapaport 1938, l. 1, (k. 25), Biblioteka Uniwersytecka 1939, l. 1, (k. 26), Przew. Okr. Komisji Wyborczej 1938, l. 1, (k. 27), Jan Prokowski 1937–1938, l. 4, (k. 29, 30, 33, 34), Komisja Org. II Zjazdu Kol. Geografów Kraków 1939, l. 1, (k. 31), Wyższa Szkoła Intendentury 1938, l. 1, (k. 32) + 1 nierozpoznany z 1938 r. (k. 35)
    1940–1950, rkp. 2 egz. i masz. 5 egz., l., k. 210
11. *Państwo czterech mórz, Rola oficera w Polsce*
    Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
    Rękopiśmienne fragmenty pracy i notatki na odwrociu korespondencja od nadawców: Instytut Bałtycki 1936, l. 1, Komisja Naukowych Badań Ziem Wschodnich 1935, l. 2, Koło Geografów U.J. 1937, l. 1, Izba Przemysłowo-Handlowa 1939, l. 1
    1940–1952, rkp., l. k. 66
12. *Uwagi o sposobach rządzenia Polską w okresie 1919–1939*
    Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
    Opracowanie
    1945, rkp. i masz., l., k. 39
13. *Znaczenie czynników gospodarczo-geograficznych w dzisiejszych stosunkach światowych*
    Szkoła Obywatelska (Szlakiem polskiej doktryny politycznej)
    Opracowanie
    1947, rkp. i masz. 2 egz., l., k. 30
14. *Prusy Wschodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*
    Praca niekompl. (brak k. 50–81)
    1945, rkp., l., k. 212
    Druk: Instytut Bałtycki. Bydgoszcz-Toruń-Gdańsk 1945

15. *Pomorze Zachodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*
Praca
1945, rkp., l., k. 214
Druk: Instytut Bałtycki. Gdańsk-Bydgoszcz-Szczecin 1945
16. *Pomorze Zachodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*
Praca – I egz.
1945, masz., l., k. 169
17. *Pomorze Zachodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*
Praca – skrócona wersja II-gi egz.
1945, masz., l., k. 129
18. *Pomorze Zachodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*
Praca – III-ci egz. nekompletny
1945, masz., l., k. 76
19. *Problem umiędzynarodowienia Odry i zakres niezbędnych uprzywilejowań polskich, wypływających z odpowiedzialności za utrzymanie Odry jako arterii komunikacyjnej*
Artykuł i notatki, mapka 1:300 000
1945, rkp. i masz., rys., l., k. 11
20. *Pozycja geopolityczna współczesnej Polski*
Artykuł i notatki
B.d. po 1945, rkp. i masz., l., k. 30
21. *Elementy sytuacji geopolitycznej Polski*
Artykuł w 2 wersjach
B.d. po 1945, rkp. i masz., l., k. 32
Druk: „Problemy" Nr 8/9, Warszawa 1947
22. *Warunki geopolityczne Bałtyku*
Artykuł
B.d. po 1945, rkp., masz., l., k. 35
23. *Arktyka i interesy gospodarcze Polski*
Artykuł
B.d. po 1945, rkp. i masz. 2 egz., l., k. 25
Druk: „Problemy " Nr 5, 1946
24. *Istota zagranicznej propagandy polskiej*
Artykuł – 2 wersje
B.d. po 1945, rkp. i masz., l., k. 12

25. *Rola zespołu portów delty Wisły (Gdyni, Gdańska, Elbląga) w ruchu morskim, polskim, bałtyckim i światowym*
Artykuł
B.d. po 1945, rkp., l., k. 31
26. *Znaczenie Kanału Mazurskiego jako elementu w systemie wodnym terenu b. Prus Wschodnich*
Artykuł
B.d. po 1945, rkp. i masz., l., k. 15
27. *Problem Odry*
Artykuł – 2 wersje oraz fragmenty
1946, rkp. i masz., l., k. 28
Druk: „Jantar", Gdańsk-Bydgoszcz-Szczecin I–III 1947
28. *Prusy Wschodnie jako ważny człon terytorialny Polski*
Referat na posiedzenie Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych
1946, rkp. i masz. 2 egz., l., k. 47
29. *Następstwa rewolucji październikowej (1917)*
Ideologia rewolucji październikowej
Artykuły
1947, rkp. i masz., l., k. 37
Druk: „Problemy" Nr 8–11, 1947
30. *Karol Bohdanowicz – wielki geograf i przyrodnik słowiański na tle osiągnięć współczesnej mu epoki*
Artykuł
1947, rkp. i masz., l., k. 17
31. *Z młodości herosa. Wspomnienie o uczniowskich latach Władysława Sikorskiego*
Artykuł oraz list wydawcy
1947, rkp. i masz., l., k. 16
Druk: „Problemy" Nr 4, 1947
32. *Miasta i ludzie Prus Wschodnich*
Praca – oraz korespondencja wydawnicza
1946, 1948, rkp., masz., rys. i druk, l., k. 106+s. 84
Druk: Warszawa 1946

33. *Znaczenie czynników gospodarczo-geograficznych w dzisiejszych stosunkach światowych*
Referat i notatki
1947, 1948, rkp., masz. i druk, l., k. 17
Druk: „Geografia w Szkole" Nr 1, Warszawa I–III 1948
34. *Geografia gospodarcza ogólna*
Praca oraz karta tytułowa i przedmowa – I egz. z redakcyjnymi poprawkami
1948, rkp. i masz., k. 13+311
Druk: Warszawa 1950
35. *Geografia gospodarcza ogólna*
Praca – II-gi egz. (brak k. 197 i 198)
1948, masz., l., k. 303
36. *Geografia gospodarcza ogólna*
Praca egz. korektorski, list autora do wydawnictwa
1949, druk, l., k. 148
37. *Geografia gospodarcza ogólna*
Praca (c.dalszy) egz. korektorski
1949, druk, l., k. 176 (od 149–324)
38. Drobne artykuły i opracowania
1927–1947 i b.d., rkp., masz. i druk, l., k. 71+s. 23. Zob. aneks 1
39. Mowy żałobne i wspomnienia pośmiertne
1947–1949, rkp. i masz., l., k. 17. Zob. aneks 2

B. Wykłady

40. *Geopolityka*
Skrypt z wykładów wygł. w Akademii Nauk Politycznych
B.d. po 1945, masz. pow., l., s. 103
41. Wstęp i tezy do wykładów z geografii ogólnej
B.d. po 1945, rkp., l., k. 34
42. *Geografia gospodarcza ogólna*
(Skrót z książki)
Skrypt
1945/1946, masz. pow., l., k. 10

43. Program wykładu z ekonomii oraz częściowo tekst
B.d., rkp. i masz., l., k. 16

C. Recenzje

44. Recenzje i oceny opracowań naukowych, podręczników szkolnych i map
1947–1950 i b.d., rkp. i masz., l., k. 153. Zob. aneks 3

D. Materiały warsztatowe

45. Geografia gospodarcza Polski
Wypisy, notatki, bibliografia
B.d. przed 1939, po 1945, rkp. i masz., l., k. 142
46. *Ziemie słowiańskie i ich związek z Odrą i Bałtykiem*
Bibliografia do pracy
1946, rkp. i masz., l., k. 42
47. Notatki i wypisy do pracy o Prusach Wschodnich i Pomorzu Zachodnim
B.d. po 1946, rkp. i masz., l., k. 28
48. Geografia gospodarcza ogólna
Wypisy, notatki, bibliografia
1946–1950, rkp. i druk, l., k. 149+s. 19 +s. 46

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, DYDAKTYCZNEJ, ORGANIZACYJNO-ADMINISTRACYJNEJ, SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ, WYDAWNICZEJ

A. Działalność organizacyjno-naukowa

49. Polskie Towarzystwo Geograficzne
Dane do działalności Towarzystwa w okresie 1917–1939 oraz sprawozdanie z działalności i finansowe za okres 1939–1949, statut
1917–1939, 1946–1949, rkp., masz. i druk, l., k. 50+s. 13

50. Polskie Towarzystwo Geograficzne
Korespondencja w sprawach współpracy międzynarodowej
1934, 1945–1949, masz. i druk, l., k. 35

51. J.w.
Sprawozdania z oddziałów oraz pisma w sprawach organizacyjnych
1945–1949, rkp. i masz., l., k. 55

52. J.w.
Korespondencja w sprawach organizacyjnych i lokalowych, m.in. list A.B. Dobrowolskiego na temat połączenia Pol. Koła Polarnego z PTG i zorganizowania jublieuszu 50-lecia pierwszego zimowania „Belgiki" na Antarktydzie. Przemówienie St. S. na jubileuszu ku czci A.B. Dobrowolskiego
1945–1950, rkp. i masz., l., k. 47

53. J.w.
Komitet redakcyjny – protokoły, korespondencja dot. wydawnictw geograficznych
1946–1949, rkp. i masz., l., k. 49

54. J.w. Wydział dla Spraw Naukowych
Zaproszenia i materiały na zebranie Komisji Terminologicznej – m.in. uwagi St. S. w związku z referatem Jerzego Kondrackiego *Regiony geograficzne Polski*
1946–1948, rkp., masz. i masz. pow., l., k. 69

55. J.w. Wydział dla Spraw Naukowych
Projekt studiów magisterskich z zakresu geografii
1949, rkp. i masz., l., k. 14

56. J.w.
Preliminarz budżetowy na 1950 r.
1949, masz., l., k. 9

57. J.w.
Zjazd Geofizyków Polskich we Wrocławiu 8–13.VI.1946
Zaproszenie, program, korespondencja, przemówienie St. S.
1946, rkp., masz. i masz. pow., l., k. 21

58. Polskie Towarzystwo Geograficzne
Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Toruniu i Szczecinie 24–29.V.1947
Sprawozdanie finansowe, korespondencja organizacyjna
1947, masz., l., k. 6

59. J.w.
Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Poznaniu i Zielonej Górze 16–19.V.1948
Program, protokół, korespondencja organizacyjna, wycinki prasowe
1948, rkp., masz. i druk, l., k. 19

60. J.w.
Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Gdańsku 5–7.IV.1949
Zaproszenie, notatki St. S. do przemówienia
1949, rkp. i masz., l., k. 7

61. J.w.
100-lecie Katedry Geografii na U.J. i Zjazd Koleżeński Geografów Krakowskich
Zaproszenie, program, notatka sprawozdawcza St. S.
1949, rkp. i masz., l., k. 11

62. Instytut Bałtycki
Korespondencja organizacyjna, m.in. protokoły z posiedzeń Zarządu, sprawozdanie dyrektora Instytutu, sprawy finansowe, raport z podróży po wschodnich krajach bałtyckich
1926–1935, rkp. i masz., l., k. 184

63. J.w.
Lista członków z 1926 i z 1939, lista strat w latach 1939–1945, lista władz Zarządu w 1946
1926–1946, masz. i masz. pow., l., k. 12

64. J.w.
Statut, komunikaty informacyjne, wycinki prasowe
1926–1939, 1945–1947, druk, l. i sz., k. 72

65. J.w. – Wydział Biblioteczny
Sprawozdanie z lat 1945–1946, korespondencja
1945, 1947, rkp., masz. i druk, l. i sz., k. 16

66. Instytut Bałtycki
Sprawozdanie miesięczne z działalności z okresu 1945–1950
1945–1950, masz. pow., l., k. 105

67. J.w.
Korespondencja w spr. organizacyjnych m.in. spr. upaństwowienia Instytutu w 1949 r.
1945–1950, masz., l., k. 63

68. J.w.
Protokoły posiedzeń Zarządu oraz materiały na posiedzenia dot. organizacji i programu działalności Instytutu
1946–1950, masz., l., k. 109

69. Instytut Badań Spraw Narodowościowych
Powołanie na wiceprezesa, zaproszenia na zebrania, stenogram dyskusji nad mapą językowo-wyznaniową Polski i krajów ościennych
1930–1939, rkp. i masz., l., k. 20

70. Rada Naukowa dla zagadnień Ziem Odzyskanych przy Ministerstwie Ziem Odzyskanych
Powołanie na członka, zaproszenie na sesje, tezy referatów, komunikaty
1945–1948, masz. i masz. pow., l., k. 61

71. Ministerstwo Oświaty, Komisja programowa geografii
Zaproszenia na posiedzenia, programy nauczania geografii i geologii
1946–1948, rkp. i masz., l., k. 68+s. 68

72. Ministerstwo Oświaty
Program ekonomii dla Wyższych Kursów Nauczycielskich
1947, masz. i masz. pow., l., k. 10

73. Instytut Śląski
Konferencja naukowa w spr. rzeki Odry 20–22.X.1946
Program
1946, masz. pow., l., k. 16

74. Instytut Filmowy
Korespondencja dot. współpracy, m.in. ocena tekstu do filmu *Jeziora Mazurskie*
1946–1949, rkp. i masz., l., k. 52

75. Instytut Zachodni
Sprawy współpracy, powołanie na członka Instytutu i członka Kuratorium Instytutu
1946–1949, masz., l., k. 6

76. Polski Związek Zachodni
Bilans Okręgu Warszawskiego za 1948
1948–1949, masz., l., k. 7

B. Działalność dydaktyczna

77. Akademia Nauk Politycznych
Pisma i materiały w spr. organizacyjnych, personalnych i finansowych Akademii oraz dane o dziaalności szkoły za okres 20-lecia i 30-lecia
1935, 1945–1948, rkp., masz. i masz. pow., l., k. 79

78. J.w.
Listy organizacyjne i pytania, zaświadczenia o udziale w proseminarium z geografii
1939, rkp., l., k. 54

79. J.w.
Pisma rektora Akademii dot. m.in. przepisów organizacyjnych, obsadzenia stanowisk asystenckich, wydania podręczników akademickich
1947–1948, rkp. i masz. , l., k. 27

80. J.w.
Program studiów na Akademii i uwagi St. S. dot. programu nauki geografii
1947, rkp. i masz., l., k. 44

81. J.w.
Dyspozycje wykładów z geografii na I, II i III rok studiów, tematy ćwiczeń, prac poseminaryjnych, seminaryjnych i magisterskich z geografii na III roku
1947–1950, rkp., l., k. 30

82. Akademia Nauk Politycznych
Praca seminaryjna Romana Peretiatkowicza pt. *Gęstość zaludnienia Polski na podstawie spisu ludności z 1946 r.*
1948–1949, masz. 2 egz., l., k. 28

83. Wyższy Kurs Administracyjny przy Prezydium Rady Ministrów
Program, regulamin, listy egzaminacyjne, korespondencja
1945–1948, rkp. i masz., l., k. 27

84. Uniwersytet Warszawski
Wnioski i projekty programów z zakresu nauczania geografii i antropogeografii na wyższych studiach; notatki dot. prac. i nagród seminaryjnych studentów Wydziału Geografii
1949–1950, rkp., l., k. 38

85. J.w.
Wydział Matematyczno-Przyrodniczy
Zaproszenie na posiedzenia Rady Wydziału wraz z załącznikami
1949–1950, masz. i masz. pow., l., k. 13

C. Działalność organizacyjno-administracyjna

86. Ministerstwo Administracji Publicznej, Biuro Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych
Wykazy gmin, ludności i gospodarstw w rejencji Szczecin
1945, masz. pow., l., k. 4

87. J.w., Samodzielny Referat Podziału Administracyjnego Państwa
Zakres czynności, lista pracowników, sprawozdanie za III kwartał 1947
1945–1947, rkp. i masz., l., k. 20

88. J.w.
Odpowiedź St. S. na uwagi dot. projektu nowego podziału administracyjnego państwa na województwa
1946, rkp. i masz. 2 egz., l., k. 27

89. J.w.
Podział administracyjny Polski w 1946 r., wnioski dot. zmian w podziale admin. w woj. kieleckim, gdańskim, białostockim
1946–1948, rkp. i masz., l., k. 26

90. Ministerstwo Administracji Publicznej
Pismo wyjaśniające sprawę nazywania ulic i placów w osiedlach
B.d. ok. 1946, masz., l., k. 4

91. J.w.
Uwagi w związku z projektem zmian terytorialnych na obszarach podwarszawskich – memoriał
B.d. ok. 1946, rkp., l., k. 7

92. J.w., Komisja Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych
Wykaz nazw miejscowości ustalonych przez Komisję 2, 3 i 4 marca 1946
1946, masz., k. 9

93. J.w.
Pisma i notatki St. S. oraz korespondencja dot. spraw organizacyjnych, działalności Komisji i jej likwidacji
1946–1950, rkp. i masz., l., k. 42

94. J.w.
Zestawienie wydatków finansowych i rachunki
1947–1949, rkp. i masz., l., k. 39

95. Ministerstwo Ziem Odzyskanych, Departament Ogólno-Administracyjny
Sprawy narodowościowe dot. zagadnień ludności mazurskiej, kaszubskiej i warmińskiej, sprawa weryfikacji autochtonów
1946–1947, rkp. i masz., l., k. 18

D. Działalność społeczno-polityczna

96. Powiatowy Komitet Narodowy w Tarnopolu
Zaproszenie na posiedzenie, memoriał St. S.
1914, rkp. i masz., l., k. 6

97. Towarzystwo Szkoły Ludowej w Tarnopolu
Artykuł prasowy z r. 1912 dot. 10-lecia pracy St. S. w TSL, gratulacje, listy oraz odezwy Muzeum Podolskiego
1912–1913, 1929–1939, rkp., masz. i druk, l., k. 27

98. Memoriały, wywiady do prasy, odezwy związane z działalnością polityczną
1921–1939, 1946–1947, rkp., masz. i druk, l., k. 15
99. *Jak się ustosunkować do resztek wschodnio-pruskich Mazurów*
Memoriał St. S. i notatki
B.d. po 1945, rkp. i masz., l., k. 34
100. Notatka z podróży po Mazurach w lipcu 1946 oraz z pobytu w woj. olsztyńskim w lecie 1947 r. i pisma w sprawie dewastacji Fromborka po 1945 r. skierowane do dyr. departamentu Edwarda Quiriniego z Ministerstwa Ziem Odzyskanych
1946–1947, rkp. i masz., k. 30

E. Działalność wydawnicza

101. Główny Urząd Pomiarów Kraju
Korespondencja i protokół z posiedzenia Komitetu Redakcyjnego wydawnictwa *Atlas Polski*
1945, masz., l., k. 9
102. Korespondencja wydawnicza związana z wydaniem przez Instytut Bałtycki prac. St. S. *Prusy Wschodnie* i *Pomorze Zachodnie*
1945–1947, rkp. i masz., l., k. 47
103. Sprawa wydania opracowania zbiorowego pt. *Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej* pod kierownictwem St. Srokowskiego
1947–1948, rkp. i masz., l., k. 11
104. *Geografia gospodarcza ogólna*
Korespondencja oraz polemika autora z wydawnictwem i recenzentami. Materiały zebrane przez M. Srokowską związane z wydaniem podręcznika
1948–1950, 1960, rkp. i masz., l., k. 242
105. Korespondencja związana z wydawaniem czasopisma „Geografia w Szkole"
1947–1949, rkp., masz. i masz. pow., l., k. 28
106. „Geografia w Szkole"
Słowo wstępne od redakcji i spis treści nr 1 i 3 z 1948 r. oraz zawartość numeru 6 z 1949 r.
1948–1949, rkp. i masz., l., k. 134

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

107. Życiorysy i bibliografia prac St. S.
1932, 1949–1960, druk i masz., l. i sz., k. 61
108. Dokumenty osobiste: certyfikat szlachectwa, genealogia, metryka urodzenia, świadectwo wyznania, świadectwa szkolne, uniwersyteckie i inne, testament i akt zgonu
1865–1950, rkp., masz. i druk, l., k. 53
109. Dokumenty dot. pracy w szkolnictwie i w Galicyjskim Akcyjnym Banku Handlowym we Lwowie
1910–1918, rkp. i masz., l., k. 21
110. Powołania, nominacje, zaświadczenia i inne dokumenty związane z pracą dyplomatyczną St. S. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych – (Odessa, Królewiec, Górny Śląsk, m.in. fot. listu W. Korfantego z 1921 r.)
1919–1922, rkp., masz. i druk, fot., l., k. 45
111. Dokumenty oraz wycinki prasowe związane z powołaniem St. S. na stanowisko wojewody wołyńskiego oraz z odwołaniem go i zwolnieniem ze służby państwowej i przejściem na emeryturę
1923–1924, 1936–1938, masz. i druk, l., k. 36
112. Dokumenty dot. pracy w administracji państwowej i w szkolnictwie wyższym po II wojnie światowej
1945–1950, rkp. i masz., l., k. 29
113. Delegacje służbowe, sprawy uposażenia i zwolnienia z pracy w Ministerstwie Administracji Publicznej
1945–1949, masz., l., k. 17
114. Pisma związane z uzyskaniem habilitacji oraz wyjaśnienie dot. doktoratu
1928–1935, 1945–1947, rkp. i masz., l., k. 12
115. Dyplom członka honorowego Bratniej Pomocy Studentów Akademii Nauk Politycznych
1947, druk, k. 1
116. Odpisy dokumentów osobistych St. Srokowskiego sporządzone przez żonę Marię
1895–1950, masz., l., k. 23

117. Zapiski z okresu wrzesień 1939–sierpień 1944
1939–1944, rkp., l., k. 100
118. Zapiski – dziennik 1.IX.1939–29.VIII.1944
1939–1944, masz., l., k. 1+298
119. Zapiski – dziennik 1.IX.1939–29.VIII.1944
2-gi egz. maszynopisu
1939–1944, masz., l., k. 1+300
120. „Złote myśli" i inne osobiste zapiski, m.in. z 1914 (notes)
1914, 1950 i b.d., rkp. i masz., l., k. 63

IV. KORESPONDENCJA

121. Korespondencja wychodząca
Osoby i instytucje A–Z
1912–1914 i 1945–1950, rkp. i masz., l., k. 83, zob. aneks 4
122. Korespondencja wpływająca
Osoby i instytucje A–Z
1896–1950, rkp. i masz., l., k. 223, zob. aneks 5

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

123. Recenzje prac St. Srokowskiego
1926, 1947, rkp. i masz., l., k. 7
124. Wycinki z prasy polskiej i niemieckiej związane z działalnością polityczną i oświatową St. S.
1923–1939, druk, l., k. 71+s. 35
125. Nekrologi, listy i depesze kondolencyjne
1950, rkp., masz. i druk, l., k. 23
126. Wspomnienia pośmiertne, życiorysy i notatki biograficzne oprac. przez M. Srokowską
1950–1972, masz. i druk, l., k. 223

Maria Srokowska z Malickich

VI. MATERIAŁY RODZINNE MARII SROKOWSKIEJ I INNYCH OSÓB

127. Materiały biograficzne M. Srokowskiej: zaświadczenia, paszporty, legitymacje, fotografia, odznaczenia, wspomnienia z pobytu w sanatorium, sprawa renty wdowiej
1918–1968, rkp., masz. i druk, fot., l., k. 94+2
128. Listy St. Srokowskiego do żony Marii Srokowskiej
1920–1926, 1946, rkp., l., k. 133
129. Odpisy listów St. Srokowskiego do żony Marii Srokowskiej z komentarzem M. Srokowskiej
1920–1926, 1946, masz., l., k. 144
130. Korespondencja wychodząca M. Srokowskiej głównie do Józefa Czabanowskiego, Kazimierza Szwarcenberg-Czernego i Tadeusza Turkowskiego dot. opracowania biografii i wspomnień o St. Srokowskim
1950–1975, rkp. i masz., l., k. 102
131. Korespondecja wpływająca do M. Srokowskiej głównie od Józefa Czabanowskiego, Kazimierza Szwarcenberg-Czernego i Tadeusza Turkowskiego dot. opracowania biografii i wspomnień o St. Srokowskim
1950–1969, rkp., masz., l., k. 114
132. Materiały – informacje historyczne, przemówienia, wycinki prasowe zebrane przez Marię Srokowską dot. historii i rozwoju miasta Srokowa w latach 1962–1975
1962–1975, rkp., masz. i druk, fot., l., k. 128
133. Materiały – korespondencja zebrane przez Marię Srokowską w wyniku jej kontaktów z władzami i ludnością Srokowa dot. historii i rozwoju miasta w latach 1962–1975
1961–1975, rkp., masz. i druk, l., k. 289
134. Album z fotografiami Srokowa
1962, fot., sz., k. 49
135. 2 albumy z fotografiami Srokowa
1960, 1973, fot., sz., k. 31
136. Listy do St. i M. Srokowskich od Zofii i Antoniego Pisulińskich
1947–1956, rkp., l., k. 54

Ratusz w Srokowie – początek lat 60-tych

VII. MATERIAŁY OBCE

137. *Dalekie perspektywy*
Opracowanie z zakresu geopolityki nieustalonego autora
B.d. ok. 1939–1944, masz., l., k. 165

138. Zbiór referatów dot. zagadnień geograficzno-historycznych Pomorza Zachodniego i Wschodniego – Olsztyn, listopad 1946
1946, masz. pow., l., k. 231

139. Opracowania i referaty:
1. Inż. Danecki – sprawozdanie z ekspertyzy melioracyjnej gruntów Wolbromia, 1941
2. Zofia Figlewicz – *Wiktor Ormicki (1898–1941)*, 1946
3. J. Langrod, Stanisław Leszczycki – *Uwagi o projekcie nowego podziału administracyjnego państwa*, 1948
4. Józef Staszewski – *Rozwój liczebny rodzaju ludzkiego w perspektywie wieków*, ok. 1948
5. *Regionalne Muzeum Podolskie*
Przewodnik, 1930
1930–1978, rkp., masz. i druk, l. i sz., k. 75

VII. ZAŁĄCZNIK

A. Prasa z lat 1922–1939, 1941, 1944

140. „Biuletyn Związku Obrony Kresów Zachodnich": 1925–1926 – 62 numery
1925–1926, masz. pow., l., k. 140

141. „Biuletyn Informacyjny M.S.W." 1924: 8
„Biuletyn Informacyjny M.S.Z." 1923: 2, 4, 12; 1924: 1, 3, 4, 7
„Cech" – organ Związku Mazurów 1931: 1, 2, 6
„Depesza" 1939: 56, 71, 72 – ogółem 14 numerów czasopism
1923–1924, 1931, 1939, druk j. niem., pol., sz. i l., k. 82

142. „Głos Wołyński" 1922: 18–21, 23–25, 30–33, 43, 45, 46
„Kurier Wileński" 1926: 125
„Mestwin" 1926: 10
„Młody Polityk i Ekonomista" 1937: 1–2

„Mucha" 1922: 7
„Prosto z Mostu" 1939: 25
„Sprawy Polskie" 1924: 2 – ogółem 20 numerów czasopism
1922–1926, 1937–1939, druk, sz. i l., s. 324

143. „Samorząd Krzemieniecki" 1924: 16, 18, 22 – 3 numery
1924, druk j. pol., ros., sz., s. 72

144. „Życie Wołyńskie" 1924: 1–5, 7–9, 12, 13, 15, 18, 21, 23, 25, 27, 30, 31; 1925: 13, 29, 32, 34–42, 44–48, 50 – ogółem 35 numerów
1924–1925, druk, l. s. 748

145. Wycinki z prasy polskiej z r. 1927 dot. m.in. stosunków na pograniczach wschodnim i zachodnim
1927, druk, l., k. 42

146. Wycinki z prasy niemieckiej dot. m.in. II powstania śląskiego, plebiscytu w Prusach Wschodnich, procesów sądowych b. nadprezydenta Prus Wschodnich v. Batockiego z lat 1921–1936 oraz prasa: „Die Wehrmacht" 1941: 13 i „Warschauer Zeitung" 1944: 123
1921–1936, 1941, 1944, druk, j. niem., l. i sz., k. 39+s. 23

147. Ulotki, odezwy, plakat z lat 1916–1934 – szt. 7
1916–1934, druk, l., k. 7

B. Prasa konspiracyjna

148. „Agencja Radiowa" (AR)
1942: 861, 862, 986, 988, 990,993–995, 997–1003, 1009, 1010, 1014–1020, 1024, 1038, 1039, 1055, 1056, 1062–1066, 1073–1080, 1082, 1085, 1086, 1093–1095 – ogółem 53 numery
1942, masz. pow., l., k. 53

149. 1943: 1097(1), 2, 5–12, 37–39, 42–44, 47, 48, 51, 54, 55, 58–65, 76–79, 82, 83, 107, 111, 112, 118, 126–128, 135–138, 155, 196, 197, 230, 231, 241–245, 259, 323, 324, 326–328, 330, 331, 336, 337;
1944: 4, 5, 74, 113 – ogółem 70 numerów
1943–1944, masz. pow., l., k. 70

150. „Biuletyn Informacyjny"
1942: 17;

1943: 5, 9, 11, 15, 19, 22, 30, 32, 34, 36–40, 42, 44, 46–52;
1944: 1, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 13–23 – ogółem 43 numery
1942–1944, druk, l., k. 350

151. „Biuletyn Informacyjny". Wydanie „P"(owiat)
1942: 25, 44, 46–53, 56–59;
1943: 60, 65, 67, 69, 72, 73;
1944: 25–29 (27 – 2 egz.) – ogółem 26 numerów
1942–1944, druk, l., k. 70

152. „Biuletyn Informacyjny. Z Frontu Walki Podziemnej"; różne podtytuły: „Z Frontu Walki Cywilnej"; „Front Walki Podziemnej"
1943: b. nr. (6.V., 20.V., 9.IX., 16.IX., 23.IX., 4.XI., 2.XII.);
1944: b. nr. (20.I., 27.I., 10.II., 17.II., 24.II., 2.III., 9.III., 16.III., 30.III., 6.IV., 15.IV., 22.IV., 29.IV., 13.V., 18.V., 25.V., 1.VI., 6.VI., 8.VI. – 2 egz., 15.VI., 22.VI., 6.VII., 13.VII., 20.VII.) – ogółem 32 numery
1943–1944, druk, l., k. 59

153. „Głos Polski"
1942: 222;
1943: 15(248);
1944: 3(259);
„Głos Wolny"
1944: 2;
„Młoda Polska"
1943: 5;
„Nasze Ziemie Wschodnie"
1943: 1, 5, 6;
1944: 8;
„Przez Walkę do Zwycięstwa"
1942: 28 – ogółem 10 numerów czasopism
1942–1944, druk, l., s. 110

154. „R.A." (nasłuchy radiowe)
1944: b. nr. (8.III., 9.III., 10.III., 11.III., 30.III., 4.IV.–7.IV., 11.IV., 14.IV., 15.IV., 17.IV.–20.IV., 25.IV., 5.V., 6.V., 9.V. – 2 egz., 11.V., 1 2.V. – 2 egz., 13.V., 15.V.–20.V., 22.V.–3.VI. (26.V. –2 egz.), 5.VI.–8.VI., 13.VI.–17.VI., 22.VI.–24.VI., 26.VI.–4.VII., 10.VII., 12.VII., 13.VII., 19.VII.–21.VII., 23.VII.–27.VII., 29.VII., 3.VIII., 5.VIII., 6.VIII. – ogółem 80 numerów
1944, masz. pow., l., k. 82

155. „Reduta"
1942: 32, 34, 46, 47, 55–58, 60–63;
1943: 1 z 2.I. i 1 z 5.I., 2 i 2 z 6.I. wyd. nadzwyczajne, 3–5, 11, 13, 14, 16–19, 21–23, 26, 27, 30, 31, 33, 36, 39, 40, 50, 54, 58, 60, 63, 64, 68, 75, 77, 78, 80, 84–88, 91–94 – ogółem 57 numerów
1942–1943, masz. pow., l., k. 118

156. 1944: 5–7, 13–44 (22 i 44 – 2 egz.), 47, 48, 51, 52, 54 – 42 numery
1944, masz. pow., l., k. 94

157. „Rzeczpospolita Polska"
1942: 6, 16–18, 20, 22;
1943: nr specjalny z VI.1943, 3, 4/5, 14, 16, 17, 19–21;
1944: 3–5, 7, 8, dodatek ilustrowany nr 1, nr specjalne: 7 – 2 egz., 9, 10, b. nr.: III.1944, IV.1944, V.'1944 – ogółem 28 numerów
1942–1944, druk, l., s. 408

158. „Rzeczpospolita Polska a Europa Środkowa"
1944: 1;
„Serwis. Agencja Prasowo-Informacyjna APIS"
1944: 125–127 – ogółem 4 numery czasopism
1944, druk, l., s. 40

159. „Sprawa Chłopska"
1942: 3;
„Szaniec"
1941: 12;
1944: 5;
„Walka"
1943: 60;
„Warszawski Dziennik" później „Warszawski Głos Narodowy"
1942: 27;
1944: 19 – ogółem 6 numerów czasopism
1940–1944, druk, l., s. 52

160. „Wiadomości Polskie"
1942: 8, 17, 18, 23;

1943: 9, 17, 18, 20, 22, 24;
1944: 2–5, 8–10;
„Wolna Polska"
1942: 8;
1943: 3 – ogółem 19 numerów czasopism
1942–1944, druk, l., s. 160

161. „Ziemie Zachodnie Rzeczypospolitej"
1942: 1, 2;
1943: 1, 2, 5, 6;
1944: 4 – ogółem 7 numerów
1942–1944, druk, l., s. 112

162. Wydawnictwa konspiracyjne i ulotki
Czesław Buniewski – *Przyczyny naszej klęski i przyszłość państwa polskiego*
Maria Karczewska – *Ogródek warzywny* – Bukareszt 1940 (tylko karta tytułowa i pierwsza strona)
Jaką chcemy mieć Polskę – 1941
Uprawa ogródków działkowych (właściwa treść opis wydarzeń 1935–1943) – ok. 1943
S.K.A. – *Dokumenty mówią* 1944 (konflikt polsko-sowiecki w dokumentach i wypowiedziach oficjalnych luty 1943–luty 1944)
Polska kolonialna – b.d. – wydawnictwo Ruchu Miecz i Pług
Ulotki – 1943–1944 i b.d.
Karty wagonowe z 1942 r. (dot. przewozu złomu metalowego na potrzeby wojska niemieckiego do Legionowa)
1940–1944, masz. i druk, l. i sz., k. 31+s. 179

C. Prasa z lat 1945–1948

163. „Dziennik Polski" 1946: 163–166
„Dziennik Zachodni" 1946: 156
„Gazeta Ludowa" 1946: 37, 38, 40, 47, 137, 279
„Kurier Codzienny" 1945: 45
„Kurier Gospodarczy" 1945: 88
„Odra" 1946: 8, 15
„Ogniwa" 1948: 16

„Orli Lot" 1948: 1–4
„Osadnik" 1948: 6, 7
„Pionier" 1946: 137
„Robotnik" 1946: 210
„Rzeczpospolita" 1946: 216
„Wiadomości Statyczne" 1945: 1–3 – ogółem 29 numerów czasopism
1945–1948, druk, l., s. 323

164. „Życie Warszawy" 1945–1947 – ogółem 25 numerów
1945–1947, druk, l., s. 112

165. Wycinki prasowe z lat 1945–1948
1945–1948, druk, l., k. 277

D. Drukowane egzemplarze prac S. Srokowskiego

166. *Środki rozszerzenia i pogłębienia pracy T.S.L.*, Kraków 1908
Z krainy Czarnego Krzyża, Poznań 1925
Na wschodnim brzegu Bałtyku, Poznań 1927
Indywidualność geograficzna Prus Wschodnich, Warszawa 1928
1908–1928, druk, sz. opr., s. 173

ANEKS 1

J.38. Drobne artykuły i opracowania
1. *Jak chłop mądrzeje?* – odbitka z „Kuriera Wileńskiego", 1927, 2 egz.
2. *Prusy Wschodnie i ekspansja niemiecka (garść uwag)* – artykuł z „Dziennika Bydgoskiego", 1932
3. *Mongolia i Mongołowie* – artykuł (bez zakończenia), przed 1939
4. *Kaszubi* – artykuł, po 1945
5. *Potrzeba ewentualnego portu na otwartym morzu (Władysławów) i portu rzeczno-przeładunkowego na Wiśle* – artykuł po 1945
6. *Powstanie Prus Wschodnich jako oddzielnego kraju, granice, powierzchnia i położenie* – ok. 1945

7. *Ziemie słowiańskie i momenty komunikacyjne obszarów nad Odrą i Bałtykiem* – artykuł, po 1947, w j. czes., pol., słow. i ros.
8. *Obraz Polski dzisiejszej* – referat, 1947
9. *Problemy energetyczne Okręgu Mazurskiego* – uwagi, dołączona mapa w skali 1:1 000 000, ok. 1947
10. Notatka na temat szkolnej mapy ściennej, b.d., przed 1939
11. *O pracy organizacyjnej. (List do przyjaciela)* – fragment opracowania, b.d., przed 1939
12. *Pas wyżyn północnych (Pojezierze)* – opracowanie, b.d., po 1945
13. *Uwagi o przedmiocie przebiegu granicy polsko-radzieckiej na terenie Prus Wschodnich* – opracowanie, b.d., po 1945

ANEKS 2

J.39. Mowy żałobne i wspomnienia pośmiertne
1. Karol Bohdanowicz – przemówienie żałobne, 1947
2. Rajmund Buławski – wspomnienie pośmiertne, 1948
3. Stanisław Grabski – wspomnienie pośmiertne, 1949
4. Stanisław Pawłowski – przemówienie na odsłonięciu tablicy pamiątkowej, 1948
5. Władysław Semkowicz – przemówienie żałobne, 1949

ANEKS 3

J.44. Recenzje i oceny opracowań naukowych, podręczników i map
1. Dobrowolska M. i Mochnacki R. – *Mapa gospodarcza świata*, 1949
2. Hauser Heinrich – *Australien, der menschenscheune Kontinent.* Safari Verlag, Berlin 1941–1948
3. Janiszewski – Ścienna mapa Polski
4. Lencewicz Stanisław – *Polska*, Warszawa 1937
5. Mochnacki R. i Premik J. – *Mapa geologiczna Polski* 1:1 000 000, Kraków 1948
6. Petrażycka Zofia – *Geografia ekonomiczna ogólna*, Łódź 1946

7. Schumacher Edgar – *Geschichte des Zweiten Weltkrieges*, Zürich 1946, rec. 1948
8. Świdzińska Lucyna – *Geografia gospodarcza Polski dla kl. VIII szkół podstawowych*, 1948
9. Terebucha Eufemiusz – *Związek Socjalistycznych Republik Rad. Ustrój polityczny, gospodarka i kultura w zarysie*, Szczecin 1948
10. Ubbelohde-Deering Heinrich – *Auf den Koenigstrassen der Inka*, 1941, rec. 1948
11. Walczak W. – *Mapa gospodarcza świata*, 1947
12. Żmijewski Stanisław – *Mapa surowców świata*, 1950
13. *Informator adresowy miast i gmin wiejskich Rz.P.*, b.d.
14. *Informator geograficzny – Polska (Część I Fizjografia)*, 1950
15. Podręcznik do geografii, po 1945
16. *Rocznik-Informator Pomorza Zachodniego*, Szczecin 1948
17. *Rzeczpospolita Polska – mapa administracyjna 1:1 750 000*, Warszawa 1946

ANEKS 4

J.121. Korespondencja wychodząca. Osoby i instytucje A–Ż

Instytut Zachodni i Instytut Bałtycki	b.d.	1.2
Leszczycki Stanisław	1949	1.3
Mieczkowski Zbigniew	1950	1.1
Minister Sprawiedliwości	1948	1.1
Minister Spraw Zagranicznych	1945	1.1
Mroczkowski Antoni	1947	1.1
Państwowy Instytut Wydawniczy	b.d.	1.1
Państwowy Zakład Wydawnictw Szkolnych	1949	1.3
Płachcińscy	1950	1.1
Prezydent Miasta Krakowa	1945	1.1
Redakcja „Życia Warszawy"	1945	1.1
Turkowski Tadeusz	1912–1914, 1945–1950	1.28
Uhorczak Franciszek	1947	1.1

Waśkiewicz	1945	1.1
Wilder Jan Antoni	1945	1.1

ANEKS 5

J.122. Korespondencja wpływająca. Osoby i instytucje A–Ż

Andrzejewski Józefat	1932	1.1
Batowski Henryk	1946	1.1
Białowąs Praskowia	1936	1.1
Białowąs Szymon i Sylwester	1936	1.1
Biblioteka Miejska w Bydgoszczy	1947	1.1
Bniński R.	1931	1.1
Czabanowski Józef	1946–1950	1.7
Dobrzański-Stalony W.	1929	1.1
Fabiański Piotr	1929	1.1+zał.2
Figlewicz Zofia	1947	1.1
Goszczyński Włodzimierz	1940–1948	1.6
Helsztyński Stanisław	1948	1.1
Instytut Geograficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego	1947	1.1
Instytut Gospodarczy Ziem Wschodnich	1936	1.1
Kiełczewska-Zaleska Maria	1947	1.1
Koło Warszawskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Piotrogrodzie	1916	1.1+ankieta
Kowalski Włodzimierz	1945	1.2
Krajowa Rada Narodowa – Biuro Prezydialne	1946	1.2+zał.1
Leśkiewicz Z.	1948	1.1
Leszczycki Stanisław	1950	1.1
Lisowski K.	1946	1.1
Łoś Stanisław	1948	1.2
Mieczkowski Zbigniew	1948–1950	1.4

Ministerstwo Aprowizacji i Handlu	1946	1.1
Ministerstwo Oświaty	1946–1947	1.3
Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych	1947	1.1
Ministerstwo Sprawiedliwości	1949	1.1
Mroczkowski Antoni	1946–1950	1.4+na odwrocie brudnopis listu St.S. do Ministerstwa Administracji Publicznej
Muzeum Morskie w Szczecinie	1948	1.1
Niedźwiecki Julian	1896	1.1
Orliński Henryk	1950	1.1
Państwowy Instytut Wydawniczy	1946–1948	1.2+zał.2
Państwowe Zakłady Wydanictw Szkolnych	1945–1949	1.6
Peretiatkowicz Roman	1947	1.1
Polskie Towarzystwo Krajoznawcze	1947	1.1
Polski Związek Zachodni	1935	1.1
Pietkiewicz A.	1945	1.2
Pomian A.	1926–1936	1.3+zał.1
Prezydium Rady Ministrów	1949	1.1
Procyk Włodzimierz	1948–1949	1.2
Przybylska-Chorowicz Maria	1946	1.1
Romanowski Stanisław	1946	1.1
Romer Eugeniusz	1946	1.1
Rospond Stanisław	1947–1950	1.4
Skonieczny Wacław	1936	1.1
Staszewski Józef	1946–1950	1.24
Sukertowa-Biedrawina Emilia	1948	1.1
Szwarcenberg-Czerny Kazimierz	1935, 1948	1.2
Taszycki Witold	1946–1950	1.6
Terebucha Eufemiusz	1947	1.1

Towarzystwo Popierania polskiej wiedzy wojskowej w Kijowie	1917	1.1
Turkowski Tadeusz	1946–1950	1.25+zał.1
Uhorczak Franciszek	1947	1.2
Urząd Informacji i Propagandy na Okręg Pomorze Zachodnie	1945	1.1
Wojskowy Instytut Geograficzny	1935	1.1
Wyższa Szkoła Wojenna	1936	1.1
Zachodnia Agencja Prasowa	1946	1.1
Zakład Geograficzny Uniwersytetu Warszawskiego	1947	1.1
Zalewski Antoni	1935	1.1
Związek Nauczycielstwa Polskiego	1948	1.1
Żmijewski Stanisław	1948–1949	1.5

Józef Mizikowski
Elżbieta Sztraj
(Warszawa)

MATERIAŁY EDWARDA STENZA

Edward Stenz urodził się dnia 22 stycznia 1897 r. w Warszawie w rodzinie urzędniczej jako syn Teodora i Joanny z domu Domke.

Po ukończeniu gimnazjum filologicznego im. Mikołaja Reja w Warszawie w 1917 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Warszawskim.

W latach 1917–1918 i 1921–1924 studiował nauki matematyczno-fizyczne na Wydziale Filozoficznym U.W.

Jego nauczycielami byli fizycy doświadczalni: prof. prof. Józef Wierusz Kowalski i Stefan Pieńkowski; matematycy: prof. prof. Stefan Mazurkiewicz, Wacław Sierpiński, Samuel Dickstein; meteorolog doc. dr Władysław Gorczyński; astronomowie: Jan Krassowski i Michał Kamieński oraz chemicy: prof. Kazimierz Jabłczyński i Wojciech Świętosławski.

Powodem dwuletniej przerwy w studiach było odbywanie służby wojskowej od listopada 1918 do listopada 1920 roku w Głównej Stacji Meteorologicznej I Pułku Lotniczego w Warszawie.

E. Stenz po ukończeniu studiów zajmował różne stanowiska: w latach 1921–1925 był młodszym asystentem prof. Stefana Pieńkowskiego w Zakładzie Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1925–1927 był kierownikiem Wydziału Morskiego Państwowego Instytutu Meteorologicznego w Nowym Porcie w Gdańsku, a następnie kierownikiem Obserwatorium Morskiego w Gdyni. W tym czasie, począwszy od 1920 r. rozpoczął publikacje prac z zakresu meteorologii, klimatologii i fizyki atmosfery. Pierwsze prace, którym patronował doc. Wł. Gorczyński były poświęcone promieniowaniu słonecznemu. O tym zagadnieniu traktowała również praca doktorska E. Stenza *Natężenie promieniowania słonecznego i insolacja w Warszawie*, za którą uzyskał tytuł doktora filozofii na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie w 1926 r. Promotorem tej rozprawy był prof. Władysław Dziewulski.

Edward Stenz

W latach 1928–1931 E. Stenz współpracował z prof. Henrykiem Arctowskim w Instytucie Geofizyki i Meteorologii Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Prowadził tam badania magnetometryczne i sejsmiczne oraz zorganizował w Daszowie pod Stryjem stację magnetyczną.

W 1932 r. ogłosił pracę *Fizyka Ziemi*, a następnie (1935) przygotował szersze ujęcie popularno-naukowe *Ziemia. Fizyka globu, mórz i atmosfery*. Praca ta oraz inne z dziedziny klimatologii, geofizyki i astronomii, napisane w latach 20-tych i 30-tych były rezultatem badań, które przeprowadził w różnych miejscowościach Polski, na stacji wysokogórskiej Jungfraujoch w Szwajcarii, na Oceanie Atlantyckim podczas polskiej wyprawy naukowej do Argentyny (1925), w południowej Francji (Montpellier, Nicea), gdzie wspólnie z doc. Wł. Gorczyńskim prowadził badania nad promieniowaniem słonecznym (1931–1932) oraz podczas polskich ekspedycji do Laponii Szwedzkiej (1927) i w Omsku na Zachodniej Syberii (1936), gdy badał przebieg zmętnienia atmosfery wskutek zaćmienia.

W latach 1934–1937 był starszym asystentem I Zakładu Fizycznego Politechniki Warszawskiej u prof. Mieczysława Wolfkego, a w okresie 1937–1939 założycielem i kierownikiem Obserwatorium Wysokogórskiego na Kasprowym Wierchu. Wykonał również wtedy zdjęcia magnetyczne części Górnego Śląska. W kwietniu 1939 r. został wysłany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do Kabulu na zaproszenie rządu afgańskiego w celu zorganizowania tam służby meteorologicznej.

Od czerwca 1939 r. do stycznia 1945 r. był ekspertem technicznym, a od czerwca 1946 do stycznia 1948 dyrektorem technicznym Afgańskiej Służby Meteorologicznej. W latach 1942–1947 zajmował też stanowisko profesora fizyki i matematyki, zaś w okresie 1947–1948 profesora geofizyki, organizatora i kierownika pracowni fizycznej na Uniwersytecie Kabulskim. Prowadził również badania nad sejsmicznością, polem magnetycznym i klimatem Azji Środkowej. Wyniki tych studiów zostały zebrane w rozprawie habilitacyjnej: *Zagadnienia klimatów suchych w świetle wyparowania*, na podstawie której E. Stenz uzyskał stopień docenta geofizyki na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu w lipcu 1949 r.

Po powrocie do kraju latem 1948 r. podjął w kwietniu 1949 r. pracę na Uniwersytecie Warszawskim pełniąc funkcję profesora fizyki litosfery. Był kolejno: kierownikiem Katedry Fizyki Ziemi Uniwersytetu War-

szawskiego, od 1 września 1952 – kierownikiem Zespołu Katedr Geofizyki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Warszaw-skiego, od 1 stycznia 1955 r. – kierownikiem Katedry Fizyki Litosfery, a od 1 czerwca 1953 również zastępcą dyrektora Zakładu Geofizyki PAN.

Za całokształt pracy naukowo-dydaktycznej 28 kwietnia 1952 r. został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego przy Katedrze Geofizyki Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując w maju 1954 r. odpowiedni tytuł naukowy na podstawie uchwały Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej.

W okresie 1920–1954 ogłosił drukiem 140 prac naukowych i ponad 80 artykułów popularno-naukowych, w tym m.in. dwie wymienione prace książkowe oraz skrypt *Wstęp do geofizyki*. Pisał w językach: angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, perskim, włoskim.

Działalność naukowa i popularyzatorska E. Stenza nie ograniczała się tylko do badań i publikacji, brał również czynny udział w kongresach międzynarodowych. Był delegatem Polski na następujących zjazdach: w 1923 r. – Międzynarodowej Konferencji Meteorologicznej w Utrechcie, w 1924 r. – Pierwszym Zjeździe Geografów i Etnografów Słowiańskich w Pradze, w 1928 r. – Zjeździe Międzynarodowego Towarzystwa Badań Arktyki za Pomocą Sterowców w Leningradzie, w 1929 r. – Międzynarodowej Konferencji Meteorologicznej w Kopenhadze, w 1936 r. – Zjeździe Międzynarodowej Komisji Promieniowania Słonecznego i Międzynarodowej Konferencji Ozonowej w Oksfordzie. W latach 1950–1951 uczestniczył w pracach I Kongresu Nauki Polskiej jako zastępca przewodniczącego Sekcji Nauk o Ziemi i przewodniczący Podsekcji Geofizyki.

Działał również aktywnie w licznych stowarzyszeniach naukowych. Był współpracownikiem Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności, członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Fizycznego, członkiem Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego, Polskiego Towarzystwa Geofizyków, Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii; członkiem komitetu redakcyjnego „Acta Geophysica Polonica" oraz międzynarodowego czasopisma wydawanego w Mediolanie „Geofisica Pura a Applicata", korespondentem wydawanego w Wiedniu czasopisma „Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie" i członkiem zagranicznych towarzystw naukowych: Société Astronomique de France, American Geographical Society of New York, Międzynarodowej Organizacji Meteorologicznej.

Za zasługi w pracy naukowej i dydaktycznej E. Stenz został odznaczony: Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem 10-lecia Polski Ludowej w 1954 r., a pośmiertnie Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Po półtorarocznej ciężkiej chorobie Edward Stenz zmarł w klinice w Sztokholmie 21 lutego 1956 r.

Spuścizna rękopiśmienna prof. Edwarda Stenza została zakupiona przez Archiwum PAN w 1962 r. od jego żony Eugenii, która sporządziła tymczasowy spis jej zawartości. Rozmiar spuścizny wynosi 0,90 mb.

Prace porządkowo-inwentaryzacyjne przeprowadziła w r. 1978 grupa praktykantów – studentów Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: Roman Bystryk, Henryk Gontarek, Edward Kuźmiński, Alicja Szarek, Andrzej Urbański i Jarosław Wenta, pod kierunkiem mgr Józefa Mizikowskiego i mgr Elżbiety Sztraj.

W wyniku tych prac materiały E. Stenza zostały podzielone na 8 zasadniczych grup i ułożone zgodnie z metodami przyjętymi w Archiwum PAN. Materiały te pochodzą z lat 1918–1956.

Grupa I zawiera materiały twórczości naukowej i podzielona została na następujące podgrupy: prace i artykuły, prace popularno-naukowe, wykłady i ćwiczenia, recenzje i opinie oraz materiały warsztatowe. Podgrupie prac i artykułów nadano układ rzeczowo-chronologiczny. Wyodrębniono prace dotyczące: 1. geofizyki, 2. sejsmologii i geotermiki, 3. hydrologii, 4. fizyki atmosfery, meteorologii i klimatologii, 5. promieniowania słonecznego oraz 6. dziejów i organizacji nauki. Kolejną podgrupę stanowią prace popularno-naukowe. Są to głównie odpowiedzi na listy czytelników do „Problemów" oraz wykłady prowadzone we „Wszechnicy Radiowej". Następna podgrupa to wykłady i ćwiczenia z zakresu fizyki, chemii, matematyki i geofizyki prowadzone na Uniwersytecie w Kabulu (Afganistan) i na Uniwersytecie Warszawskim. Podgrupa recenzji i opinii to: opinia o akustyce projektowanej sali kinowej w Kabulu, ocena pracy magisterskiej i opinie o działalności naukowej, a także recenzje, opinie i uwagi o pracach z zakresu klimatologii i geofizyki. W ostatniej podgrupie materiałów warsztatowych wyróżnić należy notatki z badań odnoszących się do trzęsień ziemi, klimatologii i promieniowania, prowadzonych w Afganistanie

w latach 1939–1948. Pozostałe materiały dotyczą badań prowadzonych na terenie Polski głównie w zakresie klimatologii i magnetyzmu ziemskiego.

II grupa obejmuje materiały działalności naukowo-organizacyjnej, dydaktycznej, wydawniczej i społecznej. Materiałom tym nadano układ rzeczowo-chronologiczny. Pierwszą część stanowią materiały działalności organizacyjno-naukowej i dydaktycznej w Polsce i w Afganistanie: na Uniwersytetach w Kabulu i w Warszawie, działalności w PAU, PAN – Komisji Zaćmieniowej, Instytutach: Hydrologiczno-Meteorologicznym, Geologicznym i Balneologicznym, Towarzystwach: Geologicznym, Meteorologicznym, Hydrologicznym oraz Geograficznym. Dalsze materiały dotyczą pracy w służbie meteorologicznej przy organizacji Obserwatorium na Kasprowym Wierchu i Afgańskiej Służby Meteorologicznej.

Działalności społecznej dotyczy j. 70, w której znajduje się sprawozdanie z transportu odzieży PCK dla zaopatrzenia uchodźców polskich w Afganistanie w 1941 r. Współpraca z wydawnictwami (j. 72) zamyka grupę II.

III grupa to materiały biograficzne, dokumenty osobiste, m.in. ankiety, zyciorysy, nominacje, umowy o pracę, kontrakty.

IV grupę stanowi korespondencja podzielona na dwie podgrupy: korespondencję wychodzącą oraz korespondencję wpływającą. Ta ostatnia zawiera cztery jednostki – listy od instytucji i osób prywatnych, m.in. od Tadeusza Banachiewicz, Władysława Dziewulskiego i Józefa Witkowskiego. Liczne listy od W. Gorczyńskiego ujęto w odrębnej jednostce.

Grupę V tworzą materiały o twórcy spuścizny, biografie, opinie o pracach E. Stenza, wykazy jego publikacji.

W grupie VI zgromadzono materiały rodzinne: korespondencję żony Eugenii i córki Joanny.

Grupa VII obejmuje materiały obce. W tej grupie wyodrębniono materiały profesora meteorologii i klimatologii Władysława Gorczyńskiego (1870–1959). Pochodzą one z okresu jego działalności w Instytucie Meteorologicznym w Miami na Florydzie. Najprawdopodobniej materiały te dotarły do E. Stenza w związku z organizowaniem przezeń wystawy o życiu i dorobku prof. W. Gorczyńskiego. Są to prace, artykuły, obliczenia, notatki, życiorysy, opinie, bibliografie prac, wycinki prasowe oraz korespondencja.

Grupę VIII stanowią załączniki do spuścizny, na które złożyły się prace drukowane E. Stenza oraz autorów obcych.

Spuścizna prof. E. Stenza otrzymała w Archiwum PAN sygnaturę III-113. Inwentarz zawiera 91 jednostek i 14 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. Archiwum PAN, Materiały Edwarda Stenza. sygn. III-113, j. 73–75.
2. „Minerwa Polska"; kwestionariusz personalny, Archiwum PAN sygn. I-8.
3. Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego – teczka personalna sygn. K. 2.115
4. *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*. Warszawa 1967, t. 10, s. 829.
5. Mikulski Z., Molga M., Rojecki A., Zych S.: *Prof. dr Edward Stenz*, „Przegląd Geograficzny", R. I, 1956, nr 3–4, s. 149–154.
6. Walaszek A.: *Edward Stenz (1897–1956) badacz Afganistanu*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki", R. 24, 1979, nr 2, s. 423–425.
7. Winid B.: *Zasługi prof. dr Edwarda Stenza dla geografii regionalnej*, „Przegląd Geograficzny", R. 1, 1954, nr 3–4, s. 167–168.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	**1–52**
A. Prace i artykuły	1–30
1. Geofizyka – zagadnienia ogólne	1–6
2. Sejsmologia i geotermika	7–10
3. Hydrologia	11–12
4. Fizyka atmosfery, meteorologia i klimatologia	13–21
5. Promieniowanie słoneczne	22–26
6. Dzieje i organizacja nauki	27–30
B. Prace popularno-naukowe	31
C. Wykłady i ćwiczenia	32–36
D. Recenzje i opinie	37–39
E. Materiały warsztatowe	40–52
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, dydaktycznej, wydawniczej i społecznej	**53–72**
III. Materiały biograficzne	**73–75**
IV. Korespondencja	**76–80**
A. Korespondencja wychodząca	76
B. Korespondencja wpływająca	77–80
V. Materiały o twórcy spuścizny	**81**
VI. Materiały rodzinne	**82**
VII. Materiały osób obcych	**83–89**
A. Materiały W. Gorczyńskiego	83–87
B. Materiały innych osób	88–89
VIII. Załączniki	**90–91**
ANEKSY 1–14	

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace i artykuły

1. Geofizyka – zagadnienia ogólne

1. *Ziemia. Fizyka globu, mórz i atmosfery*
   Fragmenty pracy, notatki warsztatowe, korespondencja wydawnicza, recenzje, polemika
   1951–1953, rkp., masz., l., k. 163
   Druk: Warszawa 1953 PWN, wyd. II
2. *Co wiemy o wnętrzu ziemi*
   1952, rkp., masz., l., k. 65
   Druk: Wydawnictwa Geologiczne 1954
3. *Wstęp do geofizyki*
   Skrypt – fragmenty i notatki I redakcja
   1952, rkp., l., k. 222
   Druk: Warszawa 1954
4. J.w.
   II redakcja i korespondencja wydawnicza
   1952–1953, rkp. i masz., l., k. 137
5. J.w.
   Redakcja ostateczna
   1952, masz., l., k. 215
6. Prace o ziemi
   1952–1954 i b.d. ok. 1946–1948, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 57. zob. aneks 1

2. Sejsmologia i geotermika

7. Prace na temat trzęsień ziemi w Afganistanie
   1945 i b.d. ok. 1946, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 37, zob. aneks 2
8. *Trzęsienia ziemi i wstrząsy gruntu i ich wpływ na budowle w Afganistanie i w Polsce*
   1946, masz. 2 egz., j. ang., pol., l., k. 44

9. *O domniemanej zależności wstrząsów górniczych od zmian ciśnienia atmosferycznego*
   Praca i materiały warsztatowe – notatki, tabele, wyciąg z pracy prof. K. Mainka
   1949, rkp., masz., j. franc., niem., pol., l. i sz., k. 114
   Druk: „Biuletyn Stacji Geofizycznej w Raciborzu" 1951, nr 1, pp. 55–61
10. *Deep-welll Temperatures and Geothermal Gradient at Ciechocinek*
   Tekst angielski i streszczenia w j. polskim
   1954, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 11
   Druk: „Acta Geophysica Polonica" 1954, nr 4

3. Hydrologia

11. *Hydrographic System and river discharge in Afghanistan*
   The hydrographic system of Afghanistan
   2 prace
   1948, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 31
12. Prace z zakresu hydrografii i hydrologii
   1952–1953 i b.d. ok. 1947, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 38, zob. aneks 3

4. Fizyka atmosfery, meteorologia i klimatologia

13. *New climatological definitions of dry climates*
   Artykuł
   1945, masz., j. ang., l., k. 6
14. *Le climat de Kabul*
   Precipitation evaporation and aridity in Afghanistan
   1945–1948, masz., j. ang., franc., pol., l., k. 23
   Druk: „Afghanistan", v. 1, 1948, nr 2
15. *Mgła pyłowa z kwietnia 1948 r.*
   Tekst artykułu i materiały warsztatowe
   1948–1949, rkp., masz., l., k. 12
   Druk: „Gazeta Obserwatorium PIHM" 1949, nr 2

16. *Charakterystyka klimatologiczna suszy ze szczególnym uwzględnieniem suszy 1951 r.*
   Fragment pracy i streszczenie w j. ang. i pol.
   1949–1951, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 64
   Druk: „Studia Societatis Scientiarum Torunensis" sectio A, vol. I, nr 7, Toruń 1949;
   „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny" V, 1952, z. 3–4
17. *Zjawiska optyczne w atmosferze*
   Fragment pracy i korespondencja wydawnicza
   1950, rkp., masz., l., k. 29
   Druk: Warszawa 1950 Wiedza Powszechna
18. *Zachmurzenie Polski*
   2 redakcje pracy, mapa administracyjna Polski w skali 1:2 500 000, wykresy
   1952–1953, rkp., masz., l., k. 58
   Druk: „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny" 1952, z. 1–2
19. *Zorze polarne*
   1953, masz., l., k. 18
20. *O nowej teorii astronomicznej wahań paleoklimatycznych i zlodowaceń*
   B.d., po 1953, rkp., l., k. 28
21. *Meteorology and climate*
   Praca w j. ang. i szkic w j. pol.
   B.d., rkp., j. ang., pol., l., k. 17

5. Promieniowanie słoneczne

22. *O zależności rozkładu widmowego promieniowania słonecznego od szerokości geograficznej*
   Über den verlauf der Sonnenstrahlung während der Totalen Sonnenfinsternis 19 VI 1936 in Omsk
   1926 i b.d. po 1940, masz., j. franc., niem., pol., l., k. 10
   Druk: „Sprawozdania i prace Polskiego Towarzystwa Fizycznego" 1926, z. VII, s. 41–49

23. *Kilka spostrzeżeń nad promieniowaniem nad-fiołkowym w Afganistanie*
Observations of the solar eclipse at Kabul
1941, 1949, rkp., masz., j. ang., perski, pol., l., k. 17
Druk: Kabul 1947, „Geofisica pura e Applicata", vol. XV, fasc. 3–4, pp. 181–185
24. *Promieniowanie słoneczne w Karpatach, Sudetach i na ich przedgórzu*
Praca dla Encyklopedii Polskiej PAU – tom fizjograficzny wraz późniejszym uzupełnieniem
1950–1958, masz., j. ang., pol., l., k. 15
25. E.S. i Z. Mikulski: *Pomiary przenikalności promieniowania słonecznego w jeziorach i ich zastosowania*
1951, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 64
Druk: „Gospodarka Wodna" 1951, z. 12
26. *O badaniach limnoaktynometrycznych w Polsce*
1952, masz., l., k. 6

6. Dzieje i organizacja nauki

27. Prace dotyczące M. Kopernika, J. Śniadeckiego, M. Skłodowskiej -Curie
1943–1953 i b.d., rkp. i masz., j. ang., pol., l., k. 34, zob. aneks 4
28. Prace dotyczące działalności instytucji naukowych
1948–1949 i b.d. przed 1939, masz., l., k. 30, zob. aneks 5
29. Wspomnienia pośmiertne o A.B. Dobrowolskim, W. Gorczyńskim i R. Gumińskim
1952–1954, masz., j. ang., pol., l., k. 35
Druk: „Acta Geophisica Polonica" 1954, nr 1;
„Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny" V, 1952, z. 3–4
„Życie Warszawy" 9–10 V 1954, nr 110
30. Fragmenty prac dotyczących dziejów nauki
Astronomowie polscy na Elbrusie
Najwybitniejsi geofizycy, których postaci należałoby spopularyzować i pamięć ich uczcić

Organizacja polskiej meteorologii
Wybieram zawód geofizyka
1954 i b.d. po 1945, rkp., masz., fot., j. ang., pol., l., k. 24

B. Prace popularno-naukowe

31. *Całkowite zaćmienie słońca*
Zaćmienie słońca w Polsce
Odpowiedzi na listy czytelników „Problemów"
Wykłady dla Wszechnicy Radiowej i instytucji kulturalno-oświatowych
Odczyty
1947–1954, rkp., masz., l., k. 53

C. Wykłady i ćwiczenia

32. *Electricity, Lectures on physical chemistry, Elements of atomic Physics, Optics, General physics*
Wykłady na Uniwersytecie w Kabulu
1942–1946, masz., j. ang., l., k. 309
33. *Exercises of practical Physics*
Opisy ćwiczeń na zajęciach fizyki na Uniwersytecie w Kabulu – schemat, notatki, wykazy studentów i oceny
1942–1947, rkp. i masz., j. ang., niem., l., k. 189
34. *Mathematics, Theory of junctions, Lectures of higher mathematics, Principes of electronic theory of valency*
Wykłady na Uniwersytecie w Kabulu
1945–1946, masz., j. ang., niem., l., k. 87
35. *Introduction into geophysics, Geophysics*
Wykłady na Uniwersytecie w Kabulu
1944–1945, masz., j. ang., l., k. 47
36. Fizyka i geofizyka
Wykłady na Uniwersytecie Warszawskim
Po 1948, rkp., masz., j. franc., pol., l., k. 366

D. Recenzje i opinie

37. *Remarks about acoustic conditions of the projected Cinema Hall of Herat*
    1944, masz., j. ang., l., k. 21
38. Ocena pracy magisterskiej Ewy Kalinowskiej-Widomskiej: *Zdjęcie magnetyczne anomalii warszawskiej* i opinie o działalności naukowej Konstantego Lisowskiego i Jana Moniaka
    1949–1954, masz., l., k. 16
39. Recenzje, opinie i uwagi E.S. o pracach z zakresu klimatologii i geofizyki, korespondencja
    1938–1954, rkp., masz., l., k. 185, zob. aneks 6

E. Materiały warsztatowe

40. Trzęsienia ziemi w Afganistanie
    Ankiety, notatki, wypisy, wykresy
    Ok. 1940–1948, rkp., masz., druk, rys., j. ang., pol., l., k. 75
41. Klimat Afganistanu
    Obserwacje meteorologiczne, pomiary, wykresy, rysunki, notatki, wycinki prasowe
    1940–1947, rkp., masz., druk, j. ang., franc., perski, pol., ros., l., k. 428
42. Materiały dotyczące badań klimatycznych i meteorologicznych prowadzonych w Afganistanie
    Notatki, obliczenia, tabele, wykresy, mapy, wypisy z literatury
    Ok. 1940–1946, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 408
43. Aktynometria Kabulu
    Pomiary aktynometryczne natężenia promieniowania słonecznego w Kabulu
    1939–1940, rkp., sz. i l., k. 82
44. Sejsmika i meteorologia
    Wypisy z prac dotyczących Afganistanu i krajów z nim sąsiadujących
    1940–1948, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., ros., l. i sz., k. 101

45. Materiały obserwacji słońca i księżyca w Polsce i w Afganistanie
    Notatki, wykresy, mapy, fotografie, wycinki prasowe
    1922, 1941–1954, rkp. i masz., druk, fot., l., k. 43
46. Materiały dotyczące „Błękitnego słońca", obserwacje z dnia 27–28.IX.1950 r.
    1950–1951, rkp. i masz., j. ang., pol., l., k. 30
47. Materiały dotyczące badań nad problemem suszy
    Notatki z opracowań
    1951–1952 i b.d., rkp. i masz., j. ang., niem., pol., l., k. 29
48. Dziennik prac ekspedycji meteorologicznej – Wołomin 1918
    1918, rkp., sz., k. 30
49. Materiały z badań i obserwacji atmosferycznych, meteorologicznych i klimatycznych prowadzonych w Polsce
    1948–1953, rkp. i masz., l., k. 38
50. Materiały do polskiego słownika geofizycznego i meteorologicznego
    1949, 1950, rkp. i masz., l., k. 24
51. Pomiary termiczne solanek w Ciechocinku
    Materiały do ekspertyz
    1949–1952, rkp. i masz., j. ang. i pol., l., k. 166
52. Wycinki z gazet dotyczące m.in. meteorologii, trzęsień ziemi, obserwacji słońca, nauki polskiej
    1938–1954 i b.d., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 146

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, DYDAKTYCZNEJ, WYDAWNICZEJ I SPOŁECZNEJ

53. Uniwersytet w Kabulu
    Programy nauczania, pytania egzaminacyjne, plan Instytutu Fizyki, korespondencja z Ministerstwem Edukacji
    1943–1945, rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 8
54. Uniwersytet Warszawski
    Materiały dotyczące projektu rozbudowy obserwatorium astronomicznego U.W. i geograficznego w Świdrze oraz

materiały dydaktyczne – programy, plan wykładów, prace studentów, korespondencja
1948–1954, rkp. i masz., l., k. 126

55. Polska Akademia Umiejętności
Protokół posiedzenia podsekcji Fizyki, korespondencja
1949–1950, rkp., masz. pow., l., k. 4

56. Polska Akademia Nauk
Zakład Geofizyki, Komitet Geofizyki – plan badań naukowych, opracowania, korespondencja z władzami i komitetami PAN
1951–1955, rkp., masz., masz. pow., l., k. 84

57. Komisja Zaćmieniowa PAN
Materiały organizacyjne dotyczące obserwacji zaćmienia słońca w 1954 r. – sprawozdania, korespondencja, wycinki prasowe
1952–1954, rkp., masz., l., k. 70

58. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki
Opinie o dorobku naukowym, korespondencja
1953–1954, rkp., masz., l., k. 41

59. Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny
Materiały z posiedzeń, konferencji, sprawozdania, zawiadomienia, korespondencja
1948–1954, rkp., masz., druk, l., k. 76

60. Państwowy Instytut Geologiczny i Polskie Towarzystwo Geologiczne
Materiały z konferencji, zjazdów, umowy, zaproszenia, korespondencja
1948–1954, rkp., masz., l., k. 25

61. Instytut Balneologiczny i Polskie Towarzystwo Balneologiczne
Materiały związane z pracami E.S. jako konsultanta Instytutu i członka kolegium redakcyjnego Towarzystwa
1953–1954, masz., l., k. 75

62. Polskie Towarzystwo Meteorologiczne i Hydrologiczne
Projekt statutu, protokoły z posiedzeń, konferencji, programy, wystąpienia E.S., zaproszenia, korespondencja
1927–1953, rkp., masz., masz. pow., druk, l., k. 71

63. Polskie Towarzystwo Geograficzne
Zawiadomienia o zebraniach, konferencjach, programy, tezy referatów, korespondencja
1948–1954, rkp., masz., masz. pow., l., k. 46

64. Współpraca z towarzystwami i instytucjami naukowymi polskimi i zagranicznymi
Statuty, materiały z posiedzeń, spotkań, zjazdów, listy członków, zawiadomienia o posiedzeniach, korespondencja
1937–1954, rkp., masz., masz. pow., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 127, zob. aneks 7

65. Kongresy i koferencje naukowe
Zaproszenia, programy, streszczenie referatów, korespondencja
1930–1954, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 46+s. 32, zob. aneks 8

66. Kursy Techników Meteorologicznych
Rozkład zajęć, program wykładów, lista słuchaczy
1950–1952, rkp. i masz., l., k. 15

67. Obserwatorium na Kasprowym Wierchu
Protokół zdawczo-odbiorczy przekazania Obserwatorium przez E.S., materiały z obserwacji, korespondencja, wycinki prasowe, mapa woj. kieleckiego i krakowskiego z 1934 r. w skali 1:100 000
1938–1939, 1949–1951, masz., druk, l., k. 42

68. Afgańska Służba Meteorologiczna
Projekt statutu, schematy organizacyjne, zarys historyczny, raporty, memoriały do Ministerstwa Pracy, korespondencja
1940–1946, rkp., masz., j. ang., franc., pol., rys., l., k. 53

69. Afgańska Służba Meteorologiczna
Sprawozdania meteorologiczne, wykresy, mapy
1940–1944, rkp., masz., druk, j. ang., pol., l., k. 184

70. Sprawozdanie z transportu PCK z Kabulu do Quetty w sprawie zaopatrzenia wychodźców polskich w odzież
1941, masz., l., k. 4

71. Współpraca z Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego
Korespondencja, zawiadomienia, uwagi
1948–1953, rkp., masz., l., k. 34
72. Współpraca z wydawnictwami
Plany wydawnicze, umowy, korespondencja
1947–1954, rkp., masz. i druk, j. ang. i franc., l., k. 115

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

73. Życiorysy, ankiety personalne, materiały repatriacji z Afganistanu, w tym kserokopie z wybranych materiałów znajdujących się w teczce personalnej na Uniwersytecie Warszawskim
1944–1945, rkp., masz., j. ang., pol., kkp – 54, i fot., l., k. 19
74. Nominacje, umowy o pracę, odznaczenia
1939–1954, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 42
75. Materiały gospodarcze, majątkowe i dotyczące stanu zdrowia
1939–1954, rkp., masz., j. ang., pol., wł., l., k. 30

IV. KORESPONDENCJA

A. Korespondencja wychodząca

76. Osoby prywatne i instytucje
1945–1953, rkp. i masz., j. ang., i pol., l., k. 21, zob. aneks 9

B. Korespondencja wpływająca

77. Instytucje
1940–1954, rkp. i masz., j. pol. i ang., l., k. 61, zob. aneks 10
78. Osoby prywatne A–M
1941–1954, rkp. i masz., j. ang. i pol., l., k. 188, zob. aneks 10
79. Osoby prywatne N–Z i osoby nieustalone
1940–1953, rkp., masz., j. ang., franc., pol., l., k. 145, zob. aneks 10
80. Listy od Wł. Gorczyńskiego do E.S.
1939–1953, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 124

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

81. Biografie, opinie o pracach E.S., wykazy publikacji
1926–1956, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 71

VI. MATERIAŁY RODZINNE

82. Materiały żony E.S. i córki Joanny
Zaświadczenia dotyczące stanu zdrowia, korespondencja wpływająca – konsulat R.P., Wł. Gorczyński, zaproszenia
1940–1953, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 15

VII. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

A. Materiały Władysława Gorczyńskiego

83. Prace i artykuły
1912–1949, rkp., masz. i druk, fkp., j. ang., pol., l. i sz., k. 253, zob. aneks 11
84. Materiały warsztatowe
Mapy, obliczenia, notatki
1937–1953 i b.d., rkp. i masz., druk, j. ang. i pol., l., k. 66
85. Materiały biograficzne
Życiorysy, opinie, bibliografia prac
1939–1940, rkp. i masz., j. ang., pol., l., k. 12
86. Korespondencja wychodząca i wpływająca
1939–1945, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 6, , zob. aneks 12
87. Wycinki prasowe o Wł. Gorczyńskim
1939–1952, druk, j. ang., pol., l., k. 17

B. Materiały innych osób

88. Prace
1881–1954 i b.d., masz. i druk, j. ang., niem., pol., l. i sz., k. 60+s. 63, zob. aneks 13
89. Raport, opinia, korespondencja
1941–1953, rkp., masz., l., k. 8

VIII. ZAŁĄCZNIKI

90. Prace drukowane E.S.
    1938–1953, druk, j. ang., pol., wł., l. i sz., k. 25, zob. aneks 14
91. Wydawnictwa, mapy, druki
    1947–1956 i b.d., j. ang., franc., niem., perski, pol., l. i sz., k. 75+s. 34

ANEKS 1

J.6. Prace o Ziemi
1. *Co wiemy o wieku ziemi* – 1955, druk Tow. Wiedzy Powszechnej, Warszawa
2. E. Stenz, K. Rudnicka – *Co wiemy o Ziemi* (konspekt pracy), b.d.
3. *O budowie wnętrza Ziemi* – 1954, druk „Trybuna Ludu" R. VII, nr 289, 17 X 1954
4. *Physical geography* – b.d., ok. 1946–1948, j. ang.
5. *Siły działające wewnątrz Ziemi* (fragment pracy), b.d.
6. *Ziemia. Jej własności fizyczne i budowa* – 1953
7. *Z zagadnień wnętrza kuli ziemskiej* – b.d., ok. 1946–1948

ANEKS 2

J.7. Prace na temat trzęsień ziemi w Afganistanie
1. *Some remarks about the earthquakes in Afghanistan*, b.d. ok. 1946
2. *Strong Earthquakes in Afghanistan* – 1945, „Of the Polish Institute of Arts and Sciences in America" 1945, vol. III, No. 2
3. *Trzęsienia ziemi w Afganistanie* – b.d., ok. 1946, 2 egz.
4. *List of strong Earthquakes in Afghanistan* – b.d., po 1948
5. *The problem of periodicity of Earthquakes* – b.d.

ANEKS 3

J.12. Prace z zakresu hydrografii i hydrologii
1. *Metody geofizyczne wykrywania wód wgłębnych* 1952, druk „Gospodarka Wodna" 1953, z. 1
2. *O parowaniu z wolnej powierzchni zbiorników wodnych* – „Gospodarka Wodna" 1953, z. 6, s. 211–213
3. *Jeszcze o parowaniu z wolnej przestrzeni zbiorników wodnych* – IX 1953 – 2 egz.
4. *Hydrography* – b.d., ok. 1947

ANEKS 4

J.27. Prace dotyczące M. Kopernika, J. Śniadeckiego, M. Skłodowskiej -Curie
1. *„Arystarch Odrodzenia" – Mikołaj Kopernik. Jego triumfy i niepowodzenia*, b.d., ok. 1943
2. *Mikołaj Kopernik twórca nowego nieba*, 1953
3. *Mikołaj Kopernik, jego życie i dzieła*, 1950 – odczyt
4. *Meteorologia Mikołaja Kopernika* 1953, „Gazeta Obserwatorium PIHM", 1953, nr 14
5. *Jan Śniadecki krzewiciel nauk ścisłych (1756–1830)*, 1950
6. *The film „Madame Curie"*, b.d.

ANEKS 5

J.28. Prace dotyczące działalności instytucji naukowych
1. *O konieczności założenia Państwowego Geofizycznego Instytutu Badawczego*, b.d.
2. *Uwagi w sprawie Instytutu Geofizycznego* – 2 egz., 1949
3. *Uwagi w sprawie Obserwatorium Magnetycznego w Świdrze*, 1948
4. *Działalność Instytutu Geofizycznego Uniw. J.K. we Lwowie*, b.d. przed 1939

ANEKS 6

J.39. Recenzje, opinie i uwagi E.S. z zakresu klimatologii i geofizyki oraz korespondencja

1. Alisow, Drozdowa, Rubinsztejn: *Kurs klimatologii*, 1953
2. Bartkowski Z.: *O atmosferze ziemskiej*, 1948
3. Chałubińska Aniela: *Ruchy Ziemi*, 1949
4. Chomicz K.: *Ulewy i deszcze nawalne w Polsce*, 1950
5. Dulębianka E.: *Gelles blanches printanières dans la plaine basse de Silesia*, 1953
6. Gorczyński Władysław: *Czas trwania usłonecznienia w Toruniu i porównanie z wartościami dla Polski i Europy*, 1952
7. Gorczyński Władysław: *Czas trwania usłonecznienia według wskazań heliografów w Toruniu i Górkach Wschodnich pod Gdańskiem*, b.d. po 1950
8. Gorczyński Władysław: *Pomiary natężenia promieniowania słonecznego na wybrzeżu Bałtyku w latach 1950–1951*, 1952
9. Gorczyński Władysław: *Usłonecznienie polskich wybrzeży Bałtyku na tle ogólnym Europy i przyległych mórz*, b.d. po 1950
10. Gorczyński Władysław: *Wahania kontynentalizmu termicznego w Polsce, Europie i na całym świecie*, b.d., po 1950
11. Gorszkow G.P.: *Trzęsienia ziemi*, 1950
12. Gumiński Romuald: *Meteorologia i klimatologia dla rolników*, 1952
13. Gumiński Romuald: *Zakres badań klimatologicznych i mikroklimatycznych dla potrzeb planowania przestrzennego*, 1950
14. Hohendorf Eugeniusz: *Klimat ziemi Chełmińskiej w świetle potrzeb rolnictwa*, b.d.
15. Janczewski W.: *Geofizyczne metody poszukiwawcze*, 1954
16. Januszewski Józef: *Wybuchy wulkanów i ich skutki* 1950
17. Jarosławcew I.M.: *Przymrozki*, 1951
18. Kisłow A.: *Próba interpretacji geologicznej zdjęć geograficznych na Podgórzu Karpat Środkowych*, 1951
19. Khvostnikov J.A.: *The light of the Night Sky*, 1948
20. Kołodziejczyk Leszek: *Próby wytłumaczenia głównego pola magnetycznego Ziemi*, 1950

21. Kongiel Roman: *Budowa Ziemi* – porównanie tekstów (sprawa o plagiat), 1948
22. Kopcewicz Teodor: *O wpływie lepkości turbulencyjnej powietrza na pionowy rozkład wiatru w tarciowej warstwie atmosfery Ziemi*, 1951
23. Kosiba A.: *Opady śnieżne na Śląsku* – praca i streszczenie, 1953–1954
24. Kosiba A.: *Rocznik 1949 Zakładu Meteorologicznego i Klimatycznego Uniwersytetu Wrocławskiego*, 1950
25. Krzyżanowski M., Jakubowska A., Dembowski T.: *Wpływ klimatu miejscowego Krynicy na ciśnienie tętnicze*, b.d.
26. Narzewski W.: *Tajemnica zmian i przeobrażeń Ziemi*, b.d.
27. Maślankiewicz K.: *Co wiemy o wnętrzu Ziemi*, b.d.
28. Matusewicz: *Hydrologia praktyczna*, 1951
29. Maximov N.A.: *Plant Physiology*, 1938
30. Milata W., Mochnacki R.: *Mapa klimatyczna Polski*, 1949
31. *Ocena materiału Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego do ćwiczeń z meteorologii i klimatologii*, b.d.
32. Opik E.J.: *O przyczynach wahań paleoklimatycznych i o zlodowaceniach w szczególności*, 1953
33. Orkisz H.: *Mapa anomalii pionowej składowej Przedgórza Karpat od Bystrzycy Nadwórniańskiej po Bochnię*, 1951
34. Parczewski Włodzimierz: *My i pogoda*, 1951
35. Parczewski Włodzimierz: *Tajniki przewidywania pogody*, 1949
36. Passendorfer Edward: *O budowie i ruchach skorupy ziemskiej*, 1950
37. Rojecki Ananiasz: *Tablice psychrometyczne*, 1953
38. Schmuck Adam: *O parowaniu potencjonalnym*, 1950
39. Schmuck Adam: *Parowanie z wolnej powierzchni wodnej w Polsce*, 1954
40. Schmuck Adam: *Wskaźnik suchości a stan wód we Wrocławiu*, b.d.
41. Schmuck Adam: *Zarys hydrometeorologii*, 1954
42. *Sejsmologia* – podręcznik, 1953
43. Skrzypkowa Lutosława: *Dzielniki opadowe w Polsce i w Europie*, b.d. po 1950

44. *Słońce źródłem energii na Ziemi* – odczyt, 1953
45. Smosarski W.: *Bieg dobowy opadów i burz w Poznaniu*, 1952
46. Tietaniec W.: *Wywroty skorupy Ziemi jako przyczyny powstawania kontynentów*, 1954
47. Turnau-Morawska M.: *Tajemnica wnętrza Ziemi*, 1948
48. Zierhoffer August: *Geografia fizyczna* – tablice, 1950

ANEKS 7

J.64. Współpraca z towarzystwami i instytucjami naukowymi polskimi i zagranicznymi

1. ABEM Ab Elektrisk Malmletning, 1950
2. Aktiebolaget Elektrisk Malmletning, 1949
3. The American Geographical Society of New York, b.d.
4. Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie, 1948–1950
5. Deutscher Wetterdienst Zentralstelle Wetterdienstbibliothek, 1953
6. Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, 1954
7. Instytut Urbanistyki i Architektury, 1950
8. Klinika Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Krakowie, 1954
9. Muzeum Ziemi w Warszawie, 1951–1953
10. Narodowy Komitet Geodezyjno-Fizyczny, 1951
11. Organisation Météorologique Internationale, Suisse, 1940
12. Polskie Towarzystwo Astronomiczne, 1948–1954
13. Polskie Towarzystwo Fizyczne, 1937–1950
14. Polskie Towarzystwo Geograficzne, 1949–1953
15. Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii, 1949–1951
16. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1955
17. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, 1952
18. Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 1949
19. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, 1953
20. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 1949–1954
21. Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu, 1949–1953
22. Zentralanstalt für Meteorologie und Geodynamik, 1951

ANEKS 8

J.65. Kongresy i konferencje naukowe

1. Neunte Tagung der Deutschen Geophysikalischen Gesellschaft in Potsdam, 11–14 IX 1930
2. The Eight Assembly of the International Union of Geodesy and Geophysics, Oslo 19–28 VIII 1948
3. Zjazd Astronomów Polskich we Wrocławiu, 10 X 1948
4. XII Zjazd Fizyków Polskich, Warszawa 19 X–3 XI 1949
5. XIII Zjazd Fizyków Polskich w Krakowie 4 XII–9 XII 1950
6. II Światowy Zjazd Obrońców Pokoju, XI 1950
7. I Kongres Nauki Polskiej, Warszawa VI 1951
8. XIX International Geological Congress, Algier 8–15 XII 1952
9. Ogólnopolski Zjazd Balneologiczny, Inowrocław 28–29 V 1954

ANEKS 9

J.76. Korespondencja wychodząca – osoby prywatne i instytucje

Abbot C.G.	1952	1.1
Banachiewicz Tadeusz	1951	1.1
Biuro Międzynarodowej Wymiany Wydawnictw	1950	1.1
Browne B.C.	b.d.	1.1
Gorczyński Władysław	1944–1945	1.2
Górka Antoni	1949	1.1
Górska	1950	1.1
Grenet (?) G.	b.d.	1.1
Gutenberg Beno	1943	1.1
Hafiz Nur Mohamad Khen	1945	1.2
Halicka Antonina	1949	1.1
Keil Karl	1953	1.1
Król Afganistanu	1943	1.1
Malicki Adam	1948	1.1
Mörikofer	1950	1.1
Srzednicki Z.	1947	1.1
Adresaci nieustaleni	1951	1.2

ANEKS 10

J.77. Korespondencja wpływająca – instytucje

Akademia Medyczna w Poznaniu	1953	1.1
American Legation Kabul	1944–1946	1.2
Association of Meteorology	1948	1.1
Biblioteka Akademii Handlowej w Szczecinie	1948	1.1
Biblioteka Narodowa	1948–1949	1.3
Biuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej w Gdyni	1951	1.1
Biuro Projektów Leśnictwa	1953	1.1
The British Council	1948–1950	1.2
British Legation Kabul	1942–1946 i b.d.	1.6
Brytyjskie Poselstwo w Kownie	1940	1.1
Departament Komisji Planowania Gospodarczego	1949	1.1
Economic Export LTD	1949	1.1
Instytut Naftowy	1949–1950	1.2
International Meteorological Association	1949	1.1
Konsulat Generalny R.P. w Bombaju	1941–1942	1.2
Konsulat R.P. w Kabulu	1946	1.1
Księgarnia Wydawnictwa Trzaska, Evert i Michalski	1948–1949	1.3
Lègation de France en Afghanistan	1942	1.1
Meteorological Office Harrow	1948	1.2
Meteorologischer Dienst in DDR	1951	1.2
Ministerstwo Administracji Publicznej	1949	1.1
Muzeum Narodowe w Warszawie	1950	1.1

The National City Bank of New York	1947	1.1
Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego	1951	1.1
Polska Izba Handlu Zagranicznego	1950	1.1
Polskie Towarzystwo Matematyczne	1949	1.1
Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika	1954	1.1
Poselstwo R.P. w Teheranie	1948	1.2
Polish Embassy London	1948	1.1
Société Astronomique de France	1947	1.1
Svenska Geofysika Föreningen	1953	1.1
University of Cambridge	1951	1.1
University of Western Australia	1947	1.1
Uniwersytet Jagielloński – Obserwatorium Astronomiczne	1950–1953	1.2
Uniwersytet M. Curie -Skłodowskiej w Lublinie	1949	1.1
Wissenschaftliche Buchhandlung Wien	1948–1949	1.2
Wyższa Szkoła Handlu Morskiego w Gdyni	1949	1.1
Zarząd Koła Przyrodników Marksistów przy Wydziale Nauki KC PZPR	1950	1.1

J.78. Korespondencja wpływająca – osoby prywatne

Antek	1949	1.1
Antoniewicz Jan	1949	1.1
Banachiewicz Tadeusz	1946–1954	1.9
Banerji S.K.	1945	1.1
Baranowski Henryk	1953	1.1
Biernacki Franciszek	1948	1.1

Bidwell G.	1951	1.1
Bóbr-Modrakowa	1947–1948	1.2
Casparini (?) J.E.	1943 i b.d.	1.2
Chełchowski W.	1953–1954	1.4
Chomicz K.	1949	1.1
Czyszek Wacław	1951	1.1
Dasskopoov Jan	1948	1.2
De Leu J.	1954	1.1
Dubiński Wacław	1953	1.1
Dziewulski Władysław	1946–1953	1.13
Fedorowicz Józef	1948–1952	1.4
Gadomski Jan	1950–1951	1.5
Galon Rajmund	1953	1.1
Gozimirski Konstanty	1954	1.2
Grindlays	1948	1.1
Gutenberg Beno	1941–1949	1.6
Halicki Bronisław	1948	1.1
Hohendorf E.	1949	1.1
Holm Karl-Friedrich	1952	1.1
Januszewski J.	1949	1.3
Jasnorzewski (?) J.	1950	1.1
Kamieński Michał	1949	1.3
Kanarek Jan	1947–1954	1.24
Kapicki Stanisław	1949	1.3
Kirszensztein E.	1950	1.1
Kopcewicz	1949	1.1
Kordylewski Kazimierz	1953	1.1
Kosiba Aleksander	1949–1952	1.5
Kowalski Wierusz Jan i Juchniewicz Helena	1953	1.1
Kozińska	1948	1.1
Lindberg K.	1948–1950	1.2
Lisicki Andrzej	1949	1.2
Łempicki Z.	1948	1.1
Łysakowski W.	1949	1.1
Mackiewicz Maria	1951	1.1

Malicki Adam	1948–1950	1.4
Maślankiewicz Kazimierz	1954	1.1
Mazur J.	1948–1954	1.8
Mleczkowska M.	1949	1.1
Mergentaler Jan	1950–1954	1.8
Mikulski Zdzisław	1951	1.2
Moniak Jan	1948–1954	1.12
Nabikolozad M.	1948	1.1
Niebrzydowski W.	b.d.	1.2
Olczak Tadeusz	1949–1954	1.6
Orkisz Henryk	1951	1.1
Pagaczewski J.	1953	1.1
Pernarowski Leszek	1949–1950	1.5
Pieńkowski Stefan	1950	1.2
Pieślakówna Zofia	1949	1.3
Pietkiewicz Stanisław	1949	1.1
Piotrowski Stefan	1949	1.1
Preiss Hans	1948	1.1
Przypkowski Tadeusz	1952	1.1
Rajec Stanisław	1948	1.1
Robakiewicz Julia	1950–1951	1.3
Rojecki Ananiasz	1948–1954	1.5
Rybka Eugeniusz	1950–1951 i b.d.	1.3
Schmuck Adam	1949–1953	1.11
Słomka Jan	1951	1.1
Skrzypkowa Lustosława	1953–1954	1.3
Słuszkiewicz Eugeniusz	1953	1.2
Smoluchowski Roman	1940	1.1
Smosarski Władysław	1949–1953	1.2
Sternbach Leon	1951	1.2
Szaflarski Józef	1950	1.1
Szczeniowski Szczepan	1947–1949	1.6
Szeligowski A.	1952–1954	1.2
Szymkiewicz Dezydery	1947	1.4
Taranowska Sabina	1952	1.1
Tokarski J.	1949	1.2

Tubielewicz Witold	1949	1.3
Ulatowski Lech	1950	1.1
Witkowski Józef	1946–1953	1.27
Ziemecki Stanisław	1947–1952	1.5
Zierhoffer August	1949–1953	1.4
Zinkiewicz Włodzimierz	1950	1.1
Nazwiska nieustalone	1943–1953 i b.d.	1.13

ANEKS 11

J.83. Prace i artykuły W. Gorczyńskiego

1. *Aridity coefficient and its applications to California*, 1940
2. *Aridity how it is computed with some applications to western hemisphere and other continents*, 1939
3. *Aridity maps*, 1944
4. *Badania nad chmurami* – przedmowa, b.d.
5. *Badania nad mgłą* – przedmowa, b.d.
6. *Big trees of California*, b.d.
7. *California's climates compared with those of other sunny lands*, 1941
8. *The climatic factor in California's destiny*, 1941
9. *Climatic Impressions from the Polish Scientific Expedition to Siam and the Equatorial Seas*, 1926
10. *Comparison of climate of the United States and Europe with special attention to Poland and her Baltic coast*, b.d.
11. *Date plantations in California*, b.d.
12. *Deimal scheme of the world climates and the climatic types of California*, b.d.
13. *General remarks concerning the classification of the world's climates*, b.d.
14. *Instructions for computing the aridity coefficient*, 1940
15. *Instructions for computing the aridity factor*, b.d.
16. *O insolacji Gdańska, Sopotu i Gdyni w porównaniu z Warszawą*, 1950
17. *O insolacji ziem polskich*, 1912

18. *O pomiarach natężenia promieniowania słonecznego*, b.d. po 1949
19. *Outline of the scientific work in actinometry and climatology to be made in California*, b.d.
20. *Porównanie czasu trwania usłonecznienia dla heliografów używanych w Ameryce i w Europie*, 1948
21. *Review of the Climatic Types adopted before to the climate of California* – fragment, b.d.
22. *Some facts concerning desert climate* – fragment, b.d.
23. *Some remarks on Florida's climate*, b.d.
24. *Special importance of actinometric and solar climate investigations in different rivers of the world* – fragment, 1937
25. *The mistery of the ocean currents*, 1929
26. Władysław Gorczyński i Nina Okulicz: *Wysokość słońca w całych stopniach w Górkach Wschodnich*, 1949
27. Wstęp do pracy na temat klimatu – brak tytułu, b.d.
28. Drobne artykuły do gazet: *Death Valley takes „Honors" as hottes spot in world*, b.d.; *Jaki klimat jest najlepszy w Ameryce Półn.*, 1941; *O chłodach letnich w Chicago*, 1949; *O klimatach Meksyku*, 1945; *O nowym druku polskim wydanym w Meksyku przez Osiedle W.S. Rosa*, b.d.; *O Polaku, pionierze ogrodnictwa, na mierzejach Florydy*, 1944; *O polsko-amerykańskiej farmie, najbliższej do zwrotnika*, 1944; *Perfect climate to be found only in extensive traveling*, 1941; *Usłonecznienie Gdyni największe w Polsce i na całym Bałtyku*, 1939; *Walory klimatyczne naszego Bałtyku wraz z Zatoką Gdańską*, 1939; *Wichry huraganowe na Florydzie*, 1944; *Wrażenia klimatyczne z polskiej wyprawy do wysp równikowych i ciepłych mórz, 1940; Wrażenia z podróży po Kaliforni Meksykańskiej*, 1941; *Z podróży po jeziorze Michigan*, 1945

ANEKS 12

J.86. Korespondencja W. Gorczyńskiego

Wychodząca:

1. Department of Commerce U.S. Coast and Geodetic Survey, Washington 1949, l.1
2. Piskorski Józef Henryk 1952, l.1

Wpływająca:

1. American Geophisical Union, Executive Committee, 1939, l.1
2. Department of of Commerce U.S. Coast and Geodetic Survey, Washington 1948, l.1
3. Dr Paradis Earl C. 1944, l.1
4. U.S. Department of Agriculture Wesather Bureau, Office of the Chief, Washington 1939, l.1

ANEKS 13

J.88. Prace osób obcych

1. Danysz Maria: *Promieniowanie kosmiczne w badaniach cząstek elementarnych*, masz., b.d.
2. Joliot-Curie Irena: *Co wnosi promieniotwórczość do poznania świata*, masz., b.d.
3. Kamiński Kazimierz: *Pomiary wstrząsów w budowlach inżynierskich*, masz., 1938
4. Kisłow Afrykan: *Przybliżona metoda obliczeń refrakcyjnych*, druk, 1948
5. Mitera Z.: *Problemy zastosowania sejsmicznych metod refleksyjnych w Polskich Karpatach Wschodnich w świetle dotychczasowych wyników*, druk, 1936
6. Pagmański Jerzy: *Anegdoty meteorologiczne*, masz., b.d.
7. Dr Reimann: *Die meteorologischen Verhältnisse von Ratibor*, druk, 1881
8. Skine C.P.: *The Quetta Earthquake*, masz., 1936
9. Świecicka Jadwiga: *Zachowanie się pszczół w czasie zaćmienia słońca*, masz., 1954

ANEKS 14

J.98. Prace drukowane E.S.

1. *A.B. Dobrowolski – uczony, pedagog, oświatowiec*, 1954
2. *Całkowite zaćmienie słońca w Polsce w 1954 r,*, 1953
3. *Mikołaj Kopernik o najwyższych warstwach atmosfery ziemskiej*
4. *O przenikliwości promieniowania słonecznego w jeziorach wigierskich*, 1938
5. *Sulla definizione di clima arido*, 1947
6. *Sur la transmission atmospherique pendant une éclipse solaire*, 1942
7. *Systeme hydrographique et débits des rivières de l'Afghanitan*, 1942
8. *The climate of Afghanistan its aridity, dryness and divisions*, 1946
9. *Za rok ujrzynmy w Polsce całkowite zaćmienie słońca*, 1953
10. *Za rok zaćmienie słońca*, 1953

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE I OMÓWIENIA

STANISŁAW KUTRZEBA 1876–1946 W służbie nauki...

(wystawa w Oddziale Archiwum PAN w Krakowie 22.VI–26.X.1996 r.)

Wybitny filolog klasyczny Stanisław Witkowski 11 stycznia 1946 r. pisał do Polskiej Akademii Umiejętności: „Z powodu przedwczesnego zgonu znakomitego Prezesa Akademii i świetnego organizatora oraz pierwszorzędnego administratora jej przedwojennych majątków przesyłam wyrazy głębokiego żalu. Niestety padł On ofiarą wojny z wrogiem, który z zaciekłością tępił wszystkich najwybitniejszych ludzi jakich Polska wydała. Nieporównane zalety Jego charakteru jako człowieka, Jego niezachwiana równowaga umysłu pozostaną na zawsze w pamięci wszystkich, którzy go znali".

Nic też dziwnego, iż w związku z przypadającą w 1996 roku 120-tą rocznicą urodzin i pięćdziesiątą rocznicą śmierci Stanisława Kutrzeby Polska Akademia Umiejętności podjęła myśl uczczenia zasług swego długoletniego sekretarza generalnego (1926–1939) i zasłużonego prezesa (1939–1946). Uroczyste posiedzenie 24 czerwca 1996 r. z referatami ukazującymi tylko niektóre aspekty działalności i dokonań naukowych poprzedziło otwarcie w Oddziale Archiwum PAN niewielkiej wystawy obrazującej kilka wątków jego bogatego życia.

Otwarcie wystawy w dniu 22 czerwca zostało połączone ze spotkaniem towarzyskim – w przerwie pomiędzy Walnym Zgromadzeniem członków PAU a posiedzeniem publicznym, stąd udział znakomitych uczonych z całej Polski i wielu zaproszonych gości.

Skromne możliwości ekspozycyjne – zaledwie 6 gablot – pozwoliło na zaprezentowanie jedynie niewielkiej części bogatej spuścizny Stanisława Kutrzeby przechowywanej w zbiorach Oddziału Archiwum PAN w Krakowie oraz kilku eksponatów pochodzących z zasobu Archiwum Państwowego w Krakowie.

Dla przedstawienia krótkiego *curiculum vitae* użyto fotografii. Znalazły się wśród nich zdjęcia rodziców – Jana (1842–1901) i Walerii z Pawlików (1847–1926), właściciela znanej w Krakowie firmy introligatorskiej i składu dzieł sztuki, siostry – Zofii (1878–1936), żony – Janiny z Domaszewskich (1883–1937) córki znanego prawnika warszawskiego, córek – Anny (1913–1993), Heleny (1915–1942), Stanisławy Magdaleny (ur. 1918) oraz fotografie Kutrzeby z różnych okresów życia m.in. po powrocie z obozu w Sachsenhausen (luty 1940).

Drogę kształcenia Kutrzeby przybliżyły zaprezentowane świadectwa szkolne ze szkoły wzorowej przy c.k. Seminarium Nauczycielskim Męskim w Krakowie (1884 r., 1886 r.), przybory szkolne, rysunki, program popisu gry skrzypcowej, świadectwo dojrzałości Gimnazjum św. Anny w Krakowie (1894 r.), indeks i pergaminowy dyplom z pieczęcią woskową doktora praw UJ (1898 r.).

Karierę w Uniwersytecie Jagiellońskim i zasługi Kutrzeby w obronie autonomii szkół akademickich obrazowały kolejne eksponaty, wśród nich: pismo zawiadamiające o dopuszczeniu Kutrzeby w 1902 r. do prowadzenia wykładów z prawa polskiego na Wydziale Prawa i Administracji UJ – jako docenta prywatnego – w zastępstwie Franciszka Piekosińskiego, nominacja na profesora zwyczajnego prawa polskiego UJ (Wiedeń 14.II.1912 r.), pismo marszałka senatu W. Raczkiewicza zapraszające Kutrzebę jako rzeczoznawcę w sprawie ustawy o szkołach akademickich (21.II.1933 r.) i rządowy projekt ustawy o szkołach akademickich z 19.XII.1932 r. z odręcznymi uwagami Kutrzeby. Dołączone fotografie i zaproszenia jedynie sygnalizowały udział Kutrzeby w różnych uroczystościach, kongresach i sympozjach naukowych, m.in. złożenie hołdu przez Krakowski Chór Akademicki na grobie Nieznanego Żołnierza w Rzymie 12.VI.1929 r., złożenie wieńca pod pomnikiem J. Lelewela przez uczestników VI Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich 17–20.IX.1935 w Wilnie, zaproszenie na bankiet z okazji Pierwszej Konferencji Historyków Bałtyckich 15–20.VIII.1937 w Rydze.

Celem zobrazowania dokonań Kutrzeby dla Archiwum Akt Grodzkich i Ziemskich w Krakowie i dla tworzonego w odrodzonym państwie polskim ustawodawstwa archiwalnego zaprezentowano rzadko eksponowane oprawne inwentarze ksiąg i depozytów, opracowywane przez Kutrzebę

w latach 1901–1908 – w okresie pełnienia funkcji adiunkta Archiwum (przechowywane w oddziale II Archiwum Państwowego w Krakowie), mianowania, a także tekst uwag Kutrzeby do projektu ustawy o archiwach państwowych, opracowany na zlecenie Prezesa Rady Ministrów W. Sikorskiego (Warszawa 14.III.1923 r.).

Wobec szczupłości miejsca nie było możliwe przedstawienie działalności Kutrzeby na forum PAU, dlatego też obok kilku dokumentów związanych z wyborem na członka Komisji Prawniczej, członka czynnego, sekretarza generalnego i prezesa, zaprezentowano efektowny, oprawny w skórę album (firmy J. Kutrzeby) z widokówkami zawierającymi pełne humoru spostrzeżenia młodego uczonego z podróży do Włoch w ramach Ekspedycji Rzymskiej AU w 1898/99 i do Paryża jako stypendysty AU z fundacji im. Śniadeckich S. Gałęzowskiego w 1899/1900 r., a także bibliofilskie wydanie pochodzące z drukarni Tyszkiewicza *Sprawozdania z działalności Biblioteki Polskiej w Paryżu od 3.V.1939–3.V.1940 r.* (Nicea 1944 r.) z dedykacją dla Kutrzeby od delegata PAU Fr. Pułaskiego.

Służbie Rzeczypospolitej, stanowiącej w rozumieniu Kutrzeby również służbę nauce, poświęcono ostatnią gablotę. Rękopis cyklu artykułów Kutrzeby *O budowę polskiego Państwa* dla „Myśli Polskiej" (Warszawa 1917) i V wydanie *Polski Odrodzonej 1914–1939* oddane do druku w 1945 r., a wydane dopiero w 1988 r. stanowiły klamrę spinającą długi ciąg dokonań Kutrzeby jako znakomitego publicysty, uczonego, obywatela i człowieka, który piórem, wiedzą prawniczą, niezłomnością charakteru służył budowaniu zrębów prawnych i instytucjonalnych w trudnych dla Polski czasach I wojny, odradzającego się po latach zaborów Państwa, w latach okupacji niemieckiej i pierwszych po II wojnie. Wśród prezentowanych tutaj eksponatów na szczególne wymienienie zasługują: listy paryskie dla „Głosu Narodu" z okresu pobytu S. Kutrzeby w Paryżu jako eksperta w Polskim Biurze Prac Kongresowych (maj 1919 r.) i materiały związane z pobytem w Moskwie w czerwcu 1945 r., w tym koperta z pięcioma lakowymi pieczęciami zawierająca zaproszenie od Komisarza Spraw Zagranicznych ZSRR W. Mołotowa, Ambasadora Wielkiej Brytanii A. Kerra i Ambasadora Stanów Zjednoczonych W. Harrimana do udziału w pracach Komisji Konsultatywnej w Moskwie w sprawie utworzenia Rządu Jedności

Narodowej (12.VI.1945 r.), wręczona Kutrzebie w Mińsku, w drodze na uroczystość 220 rocznicy Akademii Nauk ZSRR.

Akwarele Klemensa Bąkowskiego stanowiły urozmaicenie ekspozycji, były wśród nich: karykatura S. Kutrzeby i humorystyczna historia (6 akwarel z dedykacją na dzień imienin 13.XI.1935 r.) z ulicy Św. Jana w Krakowie, m.in. pokazująca kamienicę PAU pod nr^{em} 26 – miejsce ekspozycji i siedzibę Archiwum. Wzbogaciły również wystawę dyplomy i wyróżnienia dla S. Kutrzeby prezentowane w antyramach w holu.

W organizowaniu wystawy nie szczędzili trudu Wiceprezes PAU Prof. Stanisław Grodziski, dr Sławomir Radoń Dyrektor Archiwum Państwowego w Krakowie, a także pracownicy Oddziału Archiwum PAN w Krakowie. Motto autorstwa S. Grodziskiego „Bywają ludzie, których biogramy potwierdzają starą zasadę Wergiliusza: *labor improbus omnia vincit* – wytrwała praca wszystko przemoże." towarzyszyło wystawie i uroczystemu posiedzeniu poświęconemu S. Kutrzebie.

Wystawa mogła być zaprezentowana dzięki wsparciu finansowemu PAU, a także życzliwości Dyrekcji Muzeum Fotografii w Krakowie, które wypożyczyło antyramy.

Rita Majkowska
(Kraków)

Wystawa „Staszic Warszawie"

W styczniu bieżącego roku minęła 170-ta rocznica śmierci Stanisława Staszica. Archiwum Polskiej Akademii Nauk oraz Muzeum Stanisława Staszica w Pile przygotowały wystawę „Staszic – Warszawie", upamiętniającą tę datę. Ponieważ eskpozycja miała miejsce w roku jubileuszu stołeczności Warszawy, z bogatego dorobku materialnego i ideowego Staszica oraz licznych wątków jego tradycji wybrano te związane ze stołecznym grodem.

Na wystawie zgromadzono około 200 eksponatów – druków, rękopisów, medali, rycin i obrazów, pochodzących ze zbiorów organizatorów wystawy oraz wypożyczonych z muzeów i archiwów w całej Polsce (m.in. Muzeum Narodowe w Warszawie i Poznaniu, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego) oraz kolekcji prywatnych (Stanisława Czarnieckiego z Krakowa i Wojciecha Świątkowskiego z Warszawy).

Autorzy wystawy starali się zilustrować wielostronną działalność Stanisława Staszica na gruncie warszawskim. Pokazano więc druki prac Staszica: translatorskich (m.in. przekłady *Iliady* Homera i *Religii* Racine'a), publicystycznych i naukowych, a przede wszystkim dzieło życia (i bibliofilską rzadkość) – *Ród ludzki*. Ukazano też działalność Staszica na polu organizacyjnym oświaty: zarówno na szczeblu elementarnym (Akt odnowy szkół pijarskich, cenzurki szkolne z podpisem Staszica[1], wygłaszane przez niego mowy na uroczystościach otwarcia i zamknięcia roku szkolnego) jak i akademickiej (zawodowej – np. dyplom Szkoły Lekarskiej z 1813 r., mowa inauguracyjna w tej szkole z 1810 r., widok Instytutu Agronomicznego w Marymoncie oraz ogólnej – Tymczasowe urządzenie wewnętrzne Uniwersytetu Królewsko-Warszawskiego z 1818 r.).

Warszawiakom nazwisko Staszica kojarzy się przede wszystkim z Pałacem noszącym jego imię, który właściwie – zgodnie z wolą fundatora – nazywany być powinien domem Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Zachowała się bogata dokumentacja ikonograficzna kolejnych faz przekształceń

1 M in. tzw. „Wieniec szkolny" Stanisława Kotowskiego z 1811 r Archiwum PAN, sygn. 103, j. 10

Pałacu. Na wystawie można było zobaczyć wykonany – prawdopodobnie na zamówienie Staszica – szkic Z. Vogla przedstawiający projekt Krakowskiego Przedmieścia po zbudowaniu Pałacu[2], pocztówki i litografie ilustrujące przekształcenia gmachu przy kolejnych zmianach jego przeznaczenia oraz bogatą dokumentację związaną z dwukrotną odbudową gmachu – po pierwszej i po drugiej wojnie światowej[3]. Starano się też ukazać dzieje powstawania i zmienny wygląd pomnika Kopernika – obecnie stanowiącego nierozerwalną całość estetyczną z Pałacem. Oprócz oryginału umowy o wykonanie tego pomnika, podpisanej przez Staszica i Thorvaldsena[4], znalazły się tu projekty wyglądu tego pomnika odmienne od wersji ostatecznie zrealizowanej[5], prasowe relacje z odsłonięcia pomnika, medale wybite z tej okazji (wg projektów W. Oleszczyńskiego i G. Majnerta) oraz widokówki i rysunki przedstawiające pomnik w różnych okresach jego istnienia.

W testamencie[6] Staszic znaczne sumy przeznaczył na założenie tzw. sal zarobkowych – warsztatów połączonych z rodzajem schroniska dla rzemieślników zubożałych lub chorych, mających umożliwić im zgromadzenie kapitału i umiejętności dla rozpoczęcia samodzielnej działalności zarobkowej. Próby realizacji tej idei wzbudziły ożywioną dyskusję prasową. Ostatecznie przy Szpitalu Wolskim powstał Dom Zarobkowy Przytułku i Pracy Fundacji Staszica – zawdzięczający swój byt głównie uporowi jego kolejnych kuratorów, m.in. F. Skarbka i gen. O. Radoszkowskiego[7].

Swoją bogatą bibliotekę przekazał Staszic Warszawskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk, stowarzyszeniu, którego był wieloletnim (1808–1826) prezesem, jednym z najaktywniejszych i najhojniejszych członków. Działalność Staszica na forum TPN-u dokumentowana jest publikowanymi

2 Zygmunt Vogel, 1818 r , akwarela, Muzeum Narodowe w Poznaniu

3 M in plany architektoniczne i korespondencja urzędowa z akt Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (organizatora obydwu akcji restauracyjnych) przechowywanych w Archiwum PAN w Warszawie

4 Akta Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej – AGAD), j 56

5 Jan Faralski, *Pomnik Kopernika na tle Pałacu Staszica – projekt*, akwarela, ok 1826 r , wł Fundacji Ciechanowieckich przy Zamku Królewskim w Warszawie

6 Kancelaria notarialna J W Bandtkiego, nr aktu 5076 Archiwum Państwowe m.st. Warszawy (dalej – APW)

7 Portrety kuratorów pochodzą ze Zbioru Korotyńskich, APW, j X/304

w *Rocznikach Towarzystwa* licznymi rozprawami i referatami. W TPN widział Staszic mózg rozdartego narodu, ośrodek walki o jego tożsamość i byt. Waga działalności TPN dla polskiego społeczeństwa została w pełni doceniona przez władze carskie. Po upadku Powstania Listopadowego nie tylko rozwiązano Towarzystwo, ale i skonfiskowano jego zbiory (w tym podarowaną przez Staszica bibliotekę, z której zaledwie pojedyncze druki można dziś znaleźć w kraju) oraz archiwum. Na wystawie prezentowana była m.in. korespondencja władz rosyjskich w tej sprawie[8] oraz poszyty pochodzące z Archiwum TPN odnalezione po II wojnie światowej[9].

Starano się też ukazać próby kontynuowania idei Towarzystwa. Instytucją, która uważała się za spadkobiercę TPN było Towarzystwo Naukowe Warszawskie, założone w 1907 r. Oprócz wspomnianej tu już dokumentacji odbudowy Pałacu Staszica, na wystawie pokazano statuty, dyplomy, wydawnictwa naukowe TNW i akta policyjnego nadzoru nad nim[10].

Przejawem wykształcenia się wśród mieszkańców Warszawy swoistego kultu Staszica był demonstracyjny przebieg jego pogrzebu i uczynienie z jego grobu celu patriotycznych pielgrzymek. Poza warstwą jawną, znajdującą swój wyraz w mowach żałobnych i elegiach, kult ten miał i swój nurt półlegalny, którego odbiciem są raporty z policyjnej inwigilacji pogrzebu i nadzoru przy grobowcu na Bielanach[11]. Kontynuacją tego kultu było przyjmowanie patronatu staszicowskiego przez liczne stowarzyszenia i instytucje warszawskie, przede wszystkim o charakterze oświatowym (wydawnictwa, kółka oświatowe, kursy rolnicze, szkoły). Najtrwalszą z tych instytucją okazało się liceum (powstałe w 1906 r. jako Szkoła Realna im. Staszica utrzymywana przez Stowarzyszenie Techników w Warszawie, po I wojnie światowej przekształcone w Państwowe Gimnazjum, obecnie – XIV Liceum Ogólnokształcące). Sztandar tej obchodzącej 90-lecie istnienia szkoły oraz szereg pamiątek jej działalności (zeszyty, dzienniczki, druki okolicznościowe, fotografie) uświetniały wystawę.

8 Akta Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tyczące się Biblioteki Publicznej z lat 1833–1834, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego – Dział Rękopisów, akc. 3017.

9 Część archiwum TPN zamurowana była w Obserwatorium Astronomicznym w Warszawie.

10 APW, Zarząd Oberpolicmajstra Warszawskiego, j. 670 i 672

11 AGAD, Policja Tajna w ks. Konstantego, j. 71 i 83.

Bogata ikonografia portretowa Staszica jest jeszcze jednym wyrazem trwałości kultu jego osoby. Wśród licznych portretów uwagę zwracają: portret autorstwa W. Śliwickiego, jeden z nielicznych malowanych za życia Staszica[12], portret pędzla J. Gładysza (ok. 1826 r.)[13], drzeworyt T. Cieślewskiego z 1943 r.[14]. Niezwykle ciekawy jest też posąg wg rzeźby L. Kucharzewskiego (ok. 1876 r.) przeznaczonej do ozdobienia warszawskiej kamienicy[15]. Swoistym wyrazem pamięci są też kartki żywnościowe z podobizną Staszica i Pałacu Staszica, pochodzące z okresu I wojny światowej.

Wystawa prezentowana była w Pile, w gmachu Muzeum w dniach od 12.06. do 25.08.1996 r., a następnie w Warszawie, w sali Staszica Pałacu Staszica, w dniach od 3.09. do 19.09.1996 r. Komisarzami wystawy byli mgr Józef Olejniczak (Piła) i mgr Dorota Zamojska (Warszawa).

Dorota Zamojska
(Warszawa)

12 Własność Biblioteki Kórnickiej PAN.

13 Własność Muzeum Narodowego w Poznaniu.

14 Własność Muzeum Staszica w Pile.

15 Własność Instytutu Historii Nauki PAN.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ARCHIWUM PAN W 1995 R.

SPRAWY ORGANIZACYJNE

Archiwum PAN dysponowało 25 etatami i zatrudniało 30 pracowników (w tym 11 niepełnoetatowych) z tego w Warszawie 18 pracowników (9 niepełnoetatowych), w Krakowie 5, w Poznaniu 5 (2 niepełnoetatowych), w Wodzisławiu 1.

Zatrudniono następujące osoby: od 1.01.1995 dr Hannę Krajewską na stanowisku dyrektora, mgr Hannę Dymnicką-Wołoszyńską, mgr Janinę Zwolińską, od 1.04.1995 Annę Podgórzak, od 1.09.1995 mgr Ewę Stiasny, od 1.11.1995 dr Halinę Zubala, od 1.12.1995 Edytę Głowacką (Poznań), Mariusza Mrozka, mgr Katarzynę Rdzanek, Piotra Wiśniewskiego.

Z pracy zrezygnowali: mgr Wiesława Różańska (31.01.1995 Wodzisław), Celina Sikorska (31.08.1995), Marek Łaskowski (30.11.1995), Ewa Stiasny (30.11.1995), rozwiązano umowę z mgr Anną Radecką (31.05.1995 Kraków) i mgr Barbarą Rykowską-Sterczała (31.05.1995 Poznań).

Przeważają pracownicy działalności merytorycznej: 1 pracownik naukowy, 4 dokumentalistów dyplomowanych, 20 archiwistów, 2 konserwatorów, 1 pracownik inżynieryjno-techniczny, 2 administracyjnych.

Zatrudniano 22 pracowników z wykształceniem wyższym, w tym 7 osób ze stopniem doktora, 1 osobę z wykształceniem pomaturalnym, 3 studentów, 4 osoby z wykształceniem średnim, zasadniczym i podstawowym.

Od 1.01.1995 r. funkcję dyrektora pełni dr Hanna Krajewska.

Rada Naukowa odbyła 2 posiedzenia pod przewodnictwem prof. dr Ryszarda W. Wołoszyńskiego. W dniu 3.03.1995 r. omówiono i zatwierdzono sprawozdanie z działalności w 1994 r. oraz program pracy na 1995 r. W dn. 21.11.1995 r. przedmiotem posiedzenia były uwagi do Ustawy o PAN oraz sytuacja finansowa Archiwum. Członek Rady Naukowej, prof. dr Jerzy Dobrzycki otrzymał honorową odznakę „Za zasługi dla archiwistyki", przyznaną przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych za wkład w tworzenie pracowni konserwatorskiej placówki. W dn. 22.11.1995 r.

odbyły się wybory przedstawicieli pracowników do Rady Naukowej kadencji 1996–1998. W ich wyniku kandydatami do RN zostały dr Rita Majkowska i dr Alicja Kulecka.

Komisja Oceny Zakupów nie obradowała.

Kolegium Dyrekcji odbyło 2 posiedzenia w dniach: 2.03. i 24.11.1995 r. Przedmiotem pierwszego było podsumowanie działalności Archiwum w 1994 r. oraz program na 1995 r., drugiego sprawy bieżące placówki oraz kwestie związane z przygotowaniami do wydania *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*. Dyrektor Archiwum pozyskał fundusze na wyposażenie magazynu terenowego w Górze, przemieszczenia magazynowe w Oddziale w Poznaniu oraz modernizację pomieszczeń w Pałacu Staszica.

Stan zasobu i zbiorów Archiwum PAN w dn. 31.12.1995 r.

W Warszawie napłynęło 12,53 mb akt proweniencji kancelaryjnej i 6,76 mb materiałów pochodzenia prywatnego. Zasób powiększył się o 19,29 mb. Do Oddziału w Krakowie przekazano 17,11 mb akt kancelaryjnych i 31,33 mb spuścizn. Stan zasobu zwiększył się o 48,44 mb. W Oddziale w Poznaniu napłynęło 10 mb spuścizn. Stan zasobu zwiększył się o 10 mb. Zasób w Wodzisławiu nie powiększył się i wynosi 61,65 mb.

Wykaz nabytków zawiera załącznik nr 1.

Ogólny zasób Archiwum PAN osiągnął stan 2 879,99 mb z czego w Warszawie i magazynie terenowym 1 523,90 mb, w Krakowie 1 099,44 mb, w Poznaniu 285 mb, w Wodzisławiu 61,65 mb.

Komisja Metodyczna pod przewodnictwem mgr Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej odbyła 4 zebrania dokonując oceny merytorycznej 8 inwentarzy spuścizn opracowanych w Warszawie, Poznaniu i Wodzisławiu.

Komisja Brakowania Akt pod przewodnictwem mgr Joannny Lewandowskiej udzieliła 10 zezwoleń na wybrakowanie ok. 110 mb akt kat. B w placówkach PAN.

Stan zbiorów mikrofilmów i fotografii w Warszawie i Oddziałach osiągnął liczbę 1 124 735 klatek negatywów i 3 198 337 klatek pozytywów, 25 819 fotografii, 1 172 odbitek kserograficznych, 40 mulaży wystawowych, 3 taśmy magnetofonowe.

Zbiór medali naukoznawczych liczy 864 szt., map – ok. 1 200 szt.

Księgozbiór w Warszawie i Oddziałach osiągnął stan 13 640 wol. druków zwartych i 12 109 wol. wydawnictw ciągłych.

ARCHIWUM PAN W WARSZAWIE

1. Naukowo-archiwalne opracowanie zasobu.

Zinwentaryzowano materiały: Henryka Batowskiego (5 j.), Stanisława Berezowskiego (73 j.), Tadeusza Czystohorskiego (13 j.), Lecha Ratajskiego (73 j.).

Kontynuowano porządkowanie spuścizn: Kazimierza Ajdukiewicza, Ludwika Bazylowa, Henryka Elzenberga, Aleksandra Gajkowicza, Janusza Groszkowskiego, Mieczysława Orłowicza, Witolda Sławińskiego, Stanisława Tołwińskiego. Rozpoczęto prace nad materiałami: Józefa Grabowskiego, Henryka Grossmana, Kazimierza Kuratowskiego, Wacława Moszyńskiego, Mariana Nunberga.

Uzupełniano wszystkie posiadane kartoteki.

Zlikwidowano magazyn terenowy w Tyborach przemieszczając ok. 540 mb akt do Góry k. Nowego Dworu. Prowadzono prace w magazynie w tej miejscowości, których celem było przywrócenie układu akt po przemieszczeniu części zasobu z Warszawy w 1994 r. Zespół w składzie: mgr A. Chodkowska, P. Krzewicki, dr A. Kulecka, M. Łaskowski ułożył ok. 300 mb akt.

2. Nadzór nad narastającym zasobem aktowym

Mgr Joanna Lewandowska przeprowadziła 6 wizytacji w 6 placówkach PAN. Udzielano licznych konsultacji w zakresie normatywów archiwalnych i brakowania akt. Przygotowano dane do ankiety w programie AZAK („archiwum zakładowe") prowadzonym przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych dotyczące Archiwum PAN i nadzorowanych przez nie placówek.

3. Dział mikrofilmów i fotografii

Stan zbiorów mikrofilmów nie zmienił się i wynosi 1 124 735 klatek negatywów i 3 198 337 klatek pozytywów. Kolekcja fotografii zwiększyła się o 44 pozytywy i 21 negatywów. Zbiór ten liczy 25 853 szt.

Kontynuowano prace melioracyjne i uzupełniające w inwentarzach i katalogach mikrofilmów i fotografii. W ramach mikrofilmowania zabezpieczającego sporządzono spis materiałów pochodzenia prywatnego do mikrofilmowania wykonywanego przez Bibliotekę Narodową. Wybrano do tego celu 385 j. z 77 spuścizn, do BN przekazano 37 j. z 9 zespołów.

4. Zbiory specjalne

Kolekcja medali nie uległa powiększeniu i liczy 864 szt. Mgr Marian Siemakowicz dokonał przeglądu medali i istniejących do nich pomocy ewidencyjnych.

Zbiór map liczy ok. 1 200 szt.

5. Biblioteka

Księgozbiór zwiększył się o 83 wol. druków zwartych oraz o 80 wol. wydawnictw ciągłych. Stan zbiorów wynosił 10 133 wol. druków zwartych i 9 137 wol. wydawnictw ciągłych. W ramach prób pozyskania środków na inwestycje w bibliotece opracowano wniosek do programu „Librarius" i złożono go w Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. Został on rozpatrzony odmownie.

6. Konserwacja akt

W celu zabezpieczenia i ratowania od zniszczenia akt Towarzystwa Naukowego Warszawskiego przechowywanych w naszym zasobie zawarto w dn. 5.04.1995 r. porozumienie z TNW i Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego. Określiło ono zasady współdziałania wymienionych instytucji w tej sprawie. Uzgodniono, iż Towarzystwo wystąpi do Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej z wnioskiem o przyznanie funduszy na uzupełnienie wyposażenia Pracowni Zabezpieczania i Konserwacji Zbiorów BUW umożliwiających podjęcie prac nad aktami z naszego zasobu prowadzonych przez osoby zatrudnione na etatach Archiwum. BUW i APAN uzgodniły listę niezbędnego sprzętu konserwatorskiego. TNW złożyło w FNP w dn. 20.04.1995 r. wniosek o przyznanie subwencji, uzupełniony 13.06.1995 r. Na tej podstawie Fundacja zawarła z Towarzystwem w dn. 18.07.1995 r. umowę przyznającą na wspomniane wcześniej cele dotację w wysokości

75 000 zł. Towarzystwo zakupiło z niej niezbędny sprzęt przekazując go do Pracowni BUW do bezpłatnej i bezterminowej eksploatacji w zamian za użycie go do konserwacji archiwaliów TNW. W dn. 8.12.1995 r. podpisano aneks do umowy. Umożliwia on zakup dodatkowych urządzeń w ramach przyznanych środków pieniężnych. Realizacją zakupów zajmują się BUW i APAN. W dn. 19.12.1995 r. odbyła się inauguracja działalności wspólnej pracowni obu tych instytucji.

Do konserwacji przekazano 2 j. z zespołu TNW Pracownię (j. 28) i Instytut (j. 30) Antropologiczny liczące ok. 400 kart. W Centralnym Laboratorium Konserwacji Archiwaliów przy AGAD wykonano badania mikrobiologiczne wymienionych archiwaliów. Mgr Iwona Redzińska opracowała sposób postępowania konserwatorskiego dla kilkunastu jednostek z wymienionego zespołu.

7. Wydawnictwa

Wydano „Biuletyn Archiwum PAN" nr 36, rozprowadzono 200 egzemplarzy nr 35 tego rocznika. Przygotowano materiały do nowego wydania *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN.*

8. Udostępnianie i popularyzacja zasobu

Zanotowano 197 odwiedzin 86 użytkowników, którym udostępniono 1 973 j., wypożyczono na zewnątrz 31 j. oraz 7 szt. mikrofilmów, 55 fotografii. W czytelni bibliotecznej udostępniono 312 wol. druków zwartych i 297 wol. wydawnictw ciągłych. W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych do innych bibliotek wypożyczono 8 wol., a z innych bibliotek 170 wol. Zrealizowano 50 kwerend krajowych i 4 zagraniczne. Wykonano 4 458 kserokopii ze zbiorów APAN. Opublikowano kilka artykułów informujących i popularyzujących zasób (zob. zał. 2).

Wspólnie z Wojskowym Instytutem Historycznym zorganizowano wystawę „Pałac Staszica i okolice w Powstaniu Warszawskim". Autorem scenariusza był dr Robert Bielecki, dziennikarz PAP, autor książek o Powstaniu Warszawskim, komisarzem dr Hanna Krajewska. Wystawę sponsorowali m.in. Gmina Centrum, Zarząd Miasta St. Warszawy, firma E. Wedel. Zgromadzono na niej ok. 385 fotografii i eksponatów pochodzących ze zbiorów prywatnych, muzealnych i archiwalnych. W otwarciu wystawy uczestniczyli m.in. minister spraw zagranicznych prof. W. Bartoszewski, Wiceprezes-Sekretarz Naukowy PAN prof. A. Wyczański, Zastępca Sekretarza Wydziału I PAN prof. M. Hamanowa, Sekretarz Generalny TNW prof. Rzetelska-Feleszko, rektorzy Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Sztuk Pięknych, środowiska kombatanckie w tym uczestnicy walk w tym rejonie miasta wśród nich b. Marszałek Sejmu prof. W. Chrzanowski. Wystawę zwiedzili liczni mieszkańcy Warszawy.

Mgr D. Zamojska wygłosiła referat *Kariera naukowa Cezarii Baudouin de Courtenay-Ehrenkreutz-Jędrzejowiczowej* na sesji naukowej „Kobiety wśród twórców kultury intelektualnej i artystycznej w Polsce" organizowanej przez Instytut Historyczny UW (26–27.09.1995).

9. Szkolenie i praktyki

W roku szkolnym 1995/1996 mgr A. Chodkowska prowadziła praktyki dla 9 uczniów I klasy Pomaturalnej Szkoły Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa. 2 uczniów opracowało pod jej kierunkiem inwentarz materiałów Stanisława Berezowskiego stanowiący ich pracę dyplomową. Rozpoczęto porządkowanie spuścizny Kazimierza Kuratowskiego. Inwentarz tych materiałów będzie stanowił pracę dyplomową dla 2 uczennic w 1996 r.

10. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych

Odbyto zebrania naukowe z następującymi tematami: „Szkolnictwo białoruskie w II Rzeczypospolitej" (mgr M. Siemakowicz), „Zarys problematyki kształcenia archiwistów" (M. Łaskowski), „Kształtowanie narastającego zasobu archiwalnego. Teoria i praktyka" (dr A. Kulecka), „Spuścizny bibliotekarzy w zbiorach APAN" (mgr A. Chodkowska), „Karl Rajmund Popper – klasyk myśli społecznej XX wieku" (dr J. Bugajski).

Mgr D. Zamojska uczestniczyła w posiedzeniach seminarium historii społecznej prof. A. Żarnowskiej (Instytut Historyczny UW) w pracach zespołu badania dziejów kobiet na ziemiach polskich opracowując bibliografię prac do kwestii kobiecej w historiografii polskiej i Polski dotyczącej XIX–XX w.

Mgr M. Siemakowicz odbył wizytę w Gabinecie Numizmatycznym Zamku Królewskiego, w trakcie której zapoznał się z problemami dotyczącymi ewidencji, przechowywania, zabezpieczania i konserwacji medali zreferowanymi mu przez dr Martę Męclewską.

11. Współpraca z instytucjami krajowymi i zagranicznymi

Archiwum współpracowało z Towarzystwem Naukowym Warszawskim, Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego, Wojskowym Instytutem Historycznym, Instytutem Historii Nauki PAN, Biblioteką Narodową, Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, innymi bibliotekami, archiwami, muzeami.

W ramach współpracy zagranicznej dyrektor dr Hanna Krajewska uczestniczyła w Międzynarodowym Spotkaniu Archiwistów w Wiedniu oraz w prezentacji swojej publikacji *Polen-Österreich von 16. Bis zum 20. Jahrhundert. Ein Dokumentenführer* w Stacji Polskiej w Wiedniu. Mgr Dorota Zamojska odbyła wstępne kwerendy dotyczące materiałów do historii nauki polskiej w bibliotekach i archiwach Wilna.

Archiwum było wizytowane (3.11.1995) przez 17-osobową grupę archiwistów amerykańskich, pracowników uniwersytetów, bibliotek, archiwów, pod przewodnictwem dr Roberta M. Warnera w ramach prowadzonego przez biuro „Furnel-Travel" „Citizen Ambasador Program". W trakcie spotkania zaprezentowano historię i zbiory naszej placówki oraz wymieniono poglądy na temat bieżących problemów archiwistyki polskiej i amerykańskiej.

ODDZIAŁY TERENOWE ARCHIWUM PAN

1. Naukowo-archiwalne opracowanie zasobu

W **Oddziale Krakowskim** kontynuowano porządkowanie akt zespołu PAU (Stacja Naukowa PAU w Paryżu, 11 kart inw., Zjazd Historyczny im. Jana Długosza, 19–21.05.1880, 1 karta inw.), dokonano przeglądu i włączono akta Komisji Oddziału PAN w Krakowie, opracowywano materiały biograficzne ze spuścizny Zygmunta Grodzińskiego (ok. 0,75 mb), rozsegregowano korespondencję Lidii Winniczuk (0,17 mb) i Mariana Plezi (0,01 mb). Dokonano wstępnego podziału dopływu materiałów Tadeusza Kowalskiego wydzielając papiery Jana Rozwadowskiego (2 j.) sporządzając spis tymczasowy (ok. 1,7 mb, 27 j.). Wykonano segregację wstępną oraz sporządzono tymczasowe pomoce ewidencyjne do spuścizn Zygmunta Abramowicza (ok. 5,30 mb), Tadeusza Lewickiego (4,18 mb, 232 j.), Antoniny i Jana Leńków (ok. 2,90 mb). Meliorowano materiały Franciszka Uhorczaka, Adama Przybosia, dokonano przeglądu spuścizn Danuty Gierulanki i Romana Stopy. Pracowano nad uporządkowaniem ewidencji w ramach przygotowań do nowego wydania *Przewodnika*.

W **Oddziale w Poznaniu** opracowano inwentarz materiałów Adama Wodziczki (107 j.), Tadeusza Cypriana (122 j.), przygotowano II redakcję inwentarza spuścizny Witolda Jakóbczyka, kontynuowano porządkowanie papierów Henryka Łowmiańskiego. Wykonano spisy do części materiałów Witolda Maisla, spuścizny Bohdana Winiarskiego. Dokonano wstępnego przeglądu i sporządzono poszerzony spis papierów Kazimierza Tymienieckiego. Wykonano szereg prac technicznych oraz rozpoczęto przemieszczanie zasobu do piwnic gmachu PTPN. Prowadzono rozmowy mające na celu rozwiązanie problemu regulacji należności za czynsze lokali wynajmowanych przez Oddział zarówno w Sekretariacie Administracyjnym jak i w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk z udziałem dyrektora i kierownika Oddziału.

W **Oddziale w Wodzisławiu** ukończono porządkowanie spuścizny Antoniego Schmitzka oraz Zakładu Aparatury Kriogenicznej KRIOPAN. Prowadzono starania o pozyskanie materiałów Józefa Wąsowskiego.

2. Nadzór nad narastającym zasobem aktowym

W **Oddziale Krakowskim** dokonano 10 wizytacji i lustracji w 4 placówkach PAN. Opracowano 2 ekspertyzy związane z brakowaniem akt oraz przekazywaniem ich do archiwum. Konsultowano porządkowanie normatywów w 3 placówkach. Przygotowano dane do ankiety AZAK dotyczące Oddziału oraz placówek przez niego nadzorowanych.

W **Oddziale w Poznaniu** udzielono konsultacji w zakresie spraw archiwalnych 3 placówkom.

3. Zbiory mikrofilmów i fotografii

Kolekcja mikrofilmów i fotografii w Oddziałach uległa powiększeniu o mikrofilmy zawarte w spuściznach i aktach kancelaryjnych, w **Oddziale w Krakowie** w papierach Antoniny i Jana Leńków oraz aktach Komisji Orientalistycznej Oddziału PAN.

4. Konserwacja akt

W **Oddziale Krakowskim** poddano dezynfekcji 5 ksiąg dokumentacji Szkoły Koszykarskiej w Skołyszynie (ze spuścizny M. Mitery-Dobrowolskiej) w Pracowni Konserwacji Archiwum Państwowego w Krakowie. Z materiałów S. Tarnowskiego (depozyt A. Tarnowskiego) 1 j. zatytułowana „Historia literatury polskiej" (w jęz. niem.) została poddana konserwacji na koszt właściciela.

5. Wydawnictwa

We wszystkich Oddziałach przygotowano hasła do nowego wydania *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN.*

6. Księgozobiory podręczne

W **Oddziale Krakowskim** stan księgozbioru powiększył się o 52 wol., w **Oddziale w Poznaniu** o 28 wol. druków zwartych i 48 wol. czasopism i wyniósł 1 236 wol. druków zwartych i 624 wol. druków ciągłych.

7. Udostępnianie i popularyzacja zasobu

W **Oddziale Krakowskim** odnotowano 529 odwiedzin 201 użytkowników, którym udostępniono 1 003 j., 292 wol. wydawnictw zwartych, 184 wol. czasopism, 4 mikrofilmy, na zewnątrz wypożyczono 238 j. (w tym 97 szt. fotografii z materiałów S. Kutrzeby i K. Nitscha na wystawę „Inteligencja polska XIX i XX w." prezentowaną w Zachęcie), wykonano 7 225 szt. kserokopii. Zrealizowano 60 kwerend krajowych i zagranicznych.

W **Oddziale w Poznaniu** zanotowano 197 odwiedzin 89 użytkowników, którym udostępniono 654 j., 136 wol. z biblioteki podręcznej, wypożyczono na zewnątrz 19 j., 15 fotografii, 5 szpul mikrofilmów, wykonano 2 479 szt. kserokopii, 14 fotokopii, zrealizowano 66 kwerend. Zorganizowano pokaz dla członków Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz studentów II roku archiwistyki Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Nagrano audycję radiową *Skarby Archiwum Polskiej Akademii Nauk* dla lokalnego radia „Merkury" (18.12.1995, emisja 7.01.1996). Dr A. Marciniak wygłosiła krótkie komunikaty na sesji zorganizowanej przez Instytut Historii Sztuki UAM oraz Wydział Nauk o Sztuce Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, zatytułowanej „Dzieje historii sztuki w Polsce. Kształtowanie się instytucji naukowych w XIX i XX wieku" oraz sesji naukowej z okazji 30-lecia Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich „Ochrona narodowego zasobu archiwalnego w archiwach, bibliotekach i muzeach Poznania".

W **Oddziale w Wodzisławiu** udostępniono 128 j., wykonano 12 kwerend, udzielano licznych informacji telefonicznych i pisemnych b. pracownikom KRIOPAN-u i Centrum Badań Naukowych PAN w Zabrzu. Przesyłano wyciągi z kartotek wynagrodzeń do Sądu Pracy we Wrocławiu oraz Działu d/s Osobowych Biura Prezydialnego. Z księgozbioru Oddziału korzystali nauczyciele z okolicznych szkół, pracownicy Archiwum w Żorach, osoby związane z Towarzystwem Miłośników Ziemi Wodzisławskiej.

8. Praktyki i szkolenie

W **Oddziale w Krakowie** odbyło praktykę I i II stopnia 7 studentów historii UJ (specjalizacja archiwistyka). Przeprowadzono prelekcję na temat funkcjonowania kancelarii austriackiej na przykładzie zespołów akt Towarzystwa Naukowego Krakowskiego i Polskiej Akademii Umiejętności i pokaz archiwalny dla grupy studentów III roku historii UJ (mgr E. Dziurzyńska, mgr M. Płatek) oraz wykład dotyczący współczesnej kancelarii funkcjonującej w oparciu o jednolity dziesiętny wykaz akt dla studentów III roku UJ (mgr P. Milczanowski).

W **Oddziale Poznańskim** odbyło praktyki 5 studentów archiwistyki UAM (1 osoba II stopnia, 4 osoby I stopnia).

9. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych

W **Oddziale w Krakowie** mgr Piotr Milczanowski zbierał materiały do pracy doktorskiej pt. *Środowisko akademickie Krakowa wobec etatyzacji nauki w okresie międzywojennym.*

W **Oddziale Poznańskim** zorganizowano zebranie naukowe : Inwentarz materiałów T. Cypriana (ref. mgr P. Dembiński). Mgr R. Dąbrowski uczestniczył w seminarium doktorskim prof. dr L. Trzeciakowskiego, pod którego kierunkiem przygotowuje rozprawę doktorską *Ks. Augustyn Szamarzewski – twórca polskiego systemu spółdzielczego pod zaborem pruskim.* Mgr R. Dąbrowski i mgr P. Dembiński uczestniczyli w zebraniach naukowych Oddziału Poznańskiego SAP oraz zwiedzili Muzeum Prowincji Franciszkanów w Poznaniu a ponadto wystawę w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu.

10. Współpraca krajowa i zagraniczna

Oddział w Krakowie współpracował z PAU, Oddziałem PAN, Archiwum Państwowym w Krakowie. Dr R. Majkowska uczestniczyła w posiedzeniach zespołu d/s kancelarii austriackiej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Pracownicy Odddziału jako członkowie SAP w Krakowie byli organizatorami wspólnego z PAU II Sympozjum „Czy stowarzyszenia są dzisiaj potrzebne? Mecenat a polityka finansowa. Formy finansowania stowarzyszeń w przeszłości" (2.12.1995), na którym mgr Marta Płatek wygłosiła referat *Źródła i formy finansowania działalności PAU 1873–1952.* Dr R. Majkowska i mgr E. Dziurzyńska uczestniczyły w zorganizowanej przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej sesji w Toruniu „Sponsorowanie archiwów i bibliotek przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej" (2–3.10.1995). Został na niej zaprezentowany opracowany przez E. Dziurzyńską poster ukazujący inwestycje i konserwacje materiałow archiwalnych sfinansowane przez Fundację. W ramach współpracy z archiwistami i bibliotekarzami czeskimi i litewskimi prezentowano zbiory Oddziału K. Müllerowi (dyrektor Statni Oblastni Archiv w Opave), M. Svatošovi (Uniwersytet Karola w Pradze), Rimie Dirsyte (Biblioteka Narodowa w Wilnie), H. Szymanel (Litewskie Państwowe Archiwum Historyczne). Mgr P. Milczanowski zbierał w dn. 11–15.12.1995 r. informacje

do pracy *Materiały uczonych polskich w lwowskich archiwach* w archiwach Lwowa.

Oddział w Poznaniu utrzymywał kontakty z Oddziałem PAN, PTPN, archiwami i bibliotekami naukowymi Poznania i Kórnika, Instytutem Historii UAM, Zakładem Archiwistyki UAM, Stowarzyszeniem Archiwistów Polskich.

11. Kontakty z APAN w Warszawie

Kierownicy Oddziałów uczestniczyli w otwarciu wystawy „Pałac Staszica i okolice w Powstaniu Warszawskim", dyrektor dr H. Krajewska wizytowała wszystkie Oddziały.

Załącznik 1

NABYTKI ARCHIWUM PAN W 1995 R.

Warszawa

Dział II – Akta kancelaryjne

1. Archiwum 0,48 mb
2. Instytut Historii Nauki 0,15 mb
3. Instytut Nauk Prawnych 4,40 mb
4. Wydział V 6,00 mb
5. Zakład Aparatury Elektronicznej ELPAN 0,50 mb
6. Zakład Orientalistyki 1,00 mb

przekazane przez Zakład Krajów Pozaeuropejskich

Dział III – Spuścizny uczonych polskich

1. Tadeusz Łepkowski (historia) 4,20 mb
2. Wiesława Zaborska (historia oświaty) 0,52 mb
3. Janina Zakrzewska (prawo) 1,00 mb
4. Seweryn Żurawicki (historia ekonomii) 0,50 mb

Poz. 1–4 dary

Materiały dodatkowe

1. Aleksander Gajkowicz (inżynieria komunikacyjna) 0,40 mb
2. Michał Kaczorowski (ekonomia, urbanistyka) 0,03 mb
3. Stanisław Kasznica (prawo) 0,05 mb
4. Teresa Ostrowska (historia medycyny) 0,03 mb
5. Edward Rużyłło (medycyna) 0,03 mb

Poz. 1–5 dary

Kraków

Dział I – Materiały instytucji naukowych, redakcji i komitetów

1. Kartoteka współpracowników Komisji AU i PAU 3 pudła
2. Grupa Robocza ds Odszkodowań dla Więźniów Zakładów Ludobójstwa Trzeciej Rzeszy oraz Ich Spadkobierców 0,88 mb
3. Państwowa Rada Ochrony Przyrody 0,07 mb

Dział II – Akta kancelaryjne

1. Komisja Biologiczna Oddziału PAN w Krakowie 0,58 mb
2. Komisja Historyczno-Literacka Oddziału PAN w Krakowie 0,33 mb
3. Komisja Nauk Historycznych Oddziału PAN w Krakowie 0,25 mb
4. Komisja Nauk Medycznych Oddziału PAN w Krakowie 0,10 mb
5. Komisja Nauk Pedagogicznych Oddziału PAN w Krakowie 0,54 mb
6. Komisja Orientalistyczna Oddziału PAN w Krakowie 10,50 mb, 189 rolek mkf, 118 odc. klisz
7. Komisja Socjologiczna Oddziału PAN w Krakowie 0,90 mb
8. Komisja Teorii i Historii Sztuki Oddziału PAN w Krakowie 1,73 mb
9. Komitet Wydawniczy „Nauka dla Wszystkich" OPAN w Krakowie 0,44 mb
10. Zarząd Administracyjny OPAN w Krakowie (Domy Pracy Twórczej, Zakład Działalności Socjalnej) 0,72 mb
11. Kartoteka członków i władz Komisji OPAN w Krakowie 2 pudła
12. Materiały do powstania PAN 0,04 mb
13. Zakład Ochrony Przyrody PAN 0,03 mb

Dział III – Spuścizny uczonych polskich

1. Anna i Zbigniew Bocheńscy (historia sztuki) 4,00 mb
2. Danuta Gierulanka (filozofia, psychologia) 4,90 mb
3. Antonina i Jan Leńkowie (ochrona przyrody, urologia) 8,20 mb
4. Roman Stopa (orientalistyka) 4,00 mb

Poz. 1–4 dary

Materiały dodatkowe

1. Andrzej Bolewski (geologia) 1,18 mb
2. Julian Dybiec (historia nauki) 3,10 mb
3. Maria i Mieczysław Gładysz (etnografia, muzeologia) 2,60 mb
4. Stanisław Hoszowski (historia gospodarcza) 0,65 mb
5. Tadeusz Lewicki (arabistyka) 0,48 mb
6. Krystyna Pisarkowa (językoznawstwo) 0,30 mb
7. Marian Plezia (filologia klasyczna) 0,33 mb
8. Leon Płoszewski (historia literatury, edytorstwo) 1,32 mb
9. Danuta Rederowa (historia) 0,27 mb

Poz. 2, 4, 6, 7, 9 – dary; 1, 3, 5, 8 – depozyty

Poznań

Dział III – Spuścizny uczonych polskich

1. Zygmunt Czubiński (botanika) 0,05 mb
2. Aleksander i Urszula Dymaczewscy (archeologia) 3,00 mb
3. Feliks Krawiec (botanika) 0,15 mb
4. Józef Paczoski (botanika) 0,05 mb
5. Zofia Wardęska (pedagogika, historia nauki) 0,50 mb
6. Julianna Zabłocka (historia starożytna) 4,00 mb

Poz. 1–6 dary

Materiały dodatkowe

1. Władysław Orlicz (matematyka) 0,15 mb
2. Krystyna Tokarzówna (filologia polska) 0,20 mb
3. Adam Wodziczko (botanika) 0,15 mb
4. Adam Wrzosek (historia medycyny) 1,25 mb
5. Karol Zaleski (fitopatologia roślin) 0,50 mb

Poz. 1–5 dary

Załącznik 2

WYKAZ PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW ARCHIWUM PAN

1. J. Bugajski, *Henryk Barczak*, „Archeion", R. 95, 1995, s. 319–321

2. P. Dembiński, *National Cataloguing Unit for the Archives of Contemporary Scientists – Narodowy Ośrodek Katalogowania Materiałów Archiwalnych po Współczesnych Uczonych*, „Biuletyn Archiwum PAN", 1995 nr 36, s. 104–106
3. E. Dziurzyńska, *Wystawa „Ślady dalekowschodnich wypraw w materiałach Władysława Kotwicza" (14.XI–16.XII.1994, Oddział Archiwum PAN w Krakowie)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki", R. 40, 1995, nr 2, s. 210–212
4. E. Dziurzyńska, *Spuścizny orientalistów w zbiorach Oddziału Archiwum PAN w Krakowie*, „Biuletyn Archiwum PAN", 1995, nr 36
5. H. Krajewska, *Akten der polnischen staatlichen Archive zur Geschichte des Protestantismus in Polen*, „Jahrbuch für Geschichte des Protestantismus in Österreich, Wien 1994/1995, s. 163–179
6. H. Krajewska (rec.) *„Der Archivar" 1990, nr 1–4, 1991, nr 1–4, 1992, nr 1–4, 1993, nr 1–4*, „Archeion", R. 94, 1995, s. 171–181
7. H. Krajewska, *Das Bild der religiösen Minderheiten im Spiegel von „Gazeta Wyborcza" und „Słowo Powszechne"*, w: *Religion und Kirche in der niedernen Gesellschaft. Polnische und deutsche Erfahrungen*, Wiesbaden 1994, s. 161–172
8. H. Krajewska, *Dzieje i zasób Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie*, „Archiwista", R. 29, 1995, z. 89, s. 83–91
9. H. Krajewska, *Opieka nad ubogimi i zakłady dobroczynne Zboru Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie XVIII–XIX w.*, „Archeion", R. 94, 1995, s. 326–337
10. H. Krajewska, *Polen-Österreich von 16. Bis zum 20. Jahrhundert. Ein Dokumentenführer*, Warschau 1995
11. H. Krajewska, *Warszawskie archiwa (Die Warschauer Archive)*, „Biuletyn nr 1/1995 Niemieckiego Instytutu historycznego (Deutsches Historisches Institut Warschau)", s. 38–45, 78–92
12. H. Krajewska (rec.), *Walter Lukan, Max Demeter Peyfuss, Ost- und Südosteuropa – Sammlungen in Österreich*, Wien 1990, „Archeion", R. 95, 1995, s. 128–131
13. H. Krajewska, W. Stępniak, *Seminarium w Wiedniu na temat prawa archiwalnego*, „Archeion", R. 95, 1995, s. 198–205

14. A. Kulecka (rec.), *„Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk" 1989, no 32, 1990 no 33, 1993 no 34, 1994 no 35*, „Archeion", R. 95, 1995, s. 152–154
15. A. Kulecka, *Czterdziestolecie Archiwum Polskiej Akademii Nauk*, „Archeion", R. 95, 1995, s. 241–243
16. A. Kulecka, *Spuścizny uczonych jako materiał źródłowy do historii nauki*, „Analecta", R. 1995, nr 1, s. 147–173
17. A. Kulecka, D. Zamojska, *Nabytki Archiwum PAN w latach 1993–1994*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki", R. 40, 1995, nr 2, s. 113–122
18. R. Majkowska, *Odkrywca i piewca przeszłości Lwowa (Władysław Łoziński w 150-lecie urodzin)*, w: *Lwów. Miasto. Społeczeństwo. Kultura*, T. I *Studia z dziejów Lwowa*, (red. H.W. Żaliński i K. Karolczak). Kraków 1995, s. 9–109
19. R. Majkowska, *Spuścizny i materiały uczonych polskich przechowywane w Oddziale Archiwum PAN w Krakowie (nabytki w r. 1994)*, „Rocznik Oddziału PAN w Krakowie za rok 1994", 1994, s. 125–129

R. Majkowska zob. też P. Milczanowski

20. A. Marciniak, *Z korespondencji Wielkopolan. List Edwarda hr. Raczyńskiego do Józefa Morawskiego z Kotowiecka*, „Przegląd Wielkopolski", 1995, nr 1–2, s. 75–77; *List Jerzego Bandrowskiego do Stanisława Helsztyńskiego*, tamże nr 3–4, s. 72–74
21. A. Marciniak, T. Boniecki, *Poznajemy archiwa Wielkopolski. Archiwum Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Poznaniu*, „Biuletyn Stowarzyszenia Archiwistów Polskich – Oddział w Poznaniu", R. 3, 1995, nr 2/9, s. 16–18
22. P. Milczanowski, R. Majkowska, *„Czy stowarzyszenia są dzisiaj potrzebne? Tradycje i teraźniejszość na przykładzie stowarzyszeń działających na terenie południowej Polski". Sympozjum zorganizowane przez Polską Akademię Umiejętności i Oddział Krakowski Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Kraków 2–3 grudnia 1994*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki", R. 40, 1995, nr 2, s. 197–212
23. D. Zamojska, *Bursz – cygan – legionista. Józef Bohdan Dziekoński 1816–1855*, Warszawa 1995

D. Zamojska zob. też A. Kulecka

Materiały niepublikowane

1. A. Marciniak, *Nabytki Oddziału Poznańskiego Archiwum PAN w latach 1993–1994*, masz. ss. 7
2. A. Marciniak, *Ochrona zbiorów archiwalnych w Archiwum PAN – Oddział w Poznaniu*, masz. ss. 5
3. A. Marciniak, *Źródła do dziejów historii sztuki w Polsce w zbiorach Archiwum PAN* (komunikat), ss. 4
4. M. Płatek, *Źródła i formy finansowania działalności PAU 1873 –1952* (referat)

INWENTARZE ZESPOŁÓW ARCHIWALNYCH

ogłoszone w numerach 1–35 „Biuletynu Archiwum PAN"
(układ chronologiczny)

str.

Nr 1(1959)

– Towarzystwo Naukowe Warszawskie (1907–1953) (H. Dymnicka) 21–77

Nr 3 (1960)

– Materiały Aleksego Bachulskiego (M. Flis) 33–39
– Materiały Stanisława Borowskiego (Z. K.) 44–48
– Materiały Olgierda Górki (M. Wrzoskowa) 50–61
– Materiały Stanisława Kętrzyńskiego (S. Chankowski) 64–69
– Materiały Adama Kłodzińskiego (H. Dymnicka) 69–71
– Materiały Jerzego Manteuffla (S. Chankowski) 73–77
– Materiały Władysława Namysłowskiego (M. Wrzoskowa) 77–86
– Materiały Eugeniusza Przybyszewskiego (M. F.) 86–89
– Materiały Heleny Salskiej (S. Chankowski) 89–93
– Materiały Adama Skałkowskiego (M. Wrzoskowa) 93–109

Nr 4 (1961)

– Materiały Wisławy Knapowskiej (H. Zubalowa) 31–71
– Materiały Artura Śliwińskiego (S. Chankowski) 72–126

Nr 5 (1962)

– Akta I Kongresu Nauki Polskiej (1949–1951) (M. Wrzoskowa) 23–70

Nr 6 (1963)

– Akta Polskiego Towarzystwa Historycznego (1886–1939, 1947–1968) (H. Dymnicka i M. Wrzoskowa) 39–79
– Materiały Antoniego Wróblewskiego (J. Szajbel) 80–127

Nr 7 (1964)

– Materiały Janusza Iwaszkiewicza (S. Chankowski) 33–53
– Materiały Aleksandra Lednickiego (M. Wrzoskowa) 54–70
– Materiały Zygmunta Moczarskiego (Z. Wardęska) 71–93
– Materiały Ludwika Skubiszewskiego (J. Szajbel) 94–105

Nr 8 (1965)

– Materiały Tadeusza Mańkowskiego (A. Kamiński) 13–54
– Materiały Wiktora Ormickiego (O. Staroń) 55–78
– Materiały Edwarda Schechtla (A. Marciniak) 79–96

Nr 9 (1966)

– Materiały Kazimierza Bassalika (S. Chankowski) 35–54
– Materiały Ludwika Ręgorowicza (M. Wrzoskowa) 55–81
– Materiały Adama Szymańskiego (H. Obuchowska-Pysiowa) 82–87

Nr 10 (1967)

– Materiały Wiktora Schramma
(A. Marciniak) 20–106

Nr 11 (1968)

– Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN (1953–1956)
(H. Dymnicka) 30–64
– Materiały Antoniego Artymiaka
(S. Chankowski) 65–85
– Materiały Ludwika Chmaja
(R. W. Wołoszyński) 86–111
– Materiały Eugeniusza Dziewulskiego
(A. Brachfogel) 112–120
– Materiały Władysława Dziewulskiego
(M. Wrzoskowa) 121–148

Nr 12 (1969)

– Materiały Witolda Chodźki
(M. Wrzoskowa) 40–81
– Materiały Franciszka Czubalskiego
(M. Wrzoskowa) 82–97

Nr 13 (1970)

– Materiały Józefa Grodeckiego i Katarzyny Grodeckiej
(M. Wrzoskowa) 26–84
– Materiały Stefana Rygla
(S. Chankowski) 85–117
– Materiały Bożeny Stelmachowskiej
(J. Szajbel) 118–161

Nr 14 (1971)

– Materiały Joachima Metallmanna
(R. Majkowska) 18–26
– Materiały Antoniego Peretiatkowicza
(A. Marciniak) 27–66

– Materiały Tadeusza Strumiłły
(R. Wojciechowska) 67–105
– Materiały Zygmunta Zawirskiego
(A. Woltanowski) 106–125

Nr 15 (1972)

– Materiały Bronisława Dembińskiego
(K. Dopierała) 11–71
– Materiały Włodzimierza Dzwonkowskiego
(H. Dymnicka) 72–100
– Materiały Wiktora Hahna
(M. Wrzoskowa) 101–182

Nr 16 (1973)

– Materiały Ludwika Eckerta
(M. Wrzoskowa) 26–52
– Materiały Tadeusza Kowalskiego
(J. Poradzisz) 53–99
– Materiały Feliksa Kazimierza Terlikowskiego
(M. Adamczewska) 100–125

Nr 17 (1974)

– Materiały Bronisława Pawłowskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 39–48
– Materiały Edmunda Jana Reymana
(J. Mizikowski) 49–81
– Materiały Stanisława Tynca
(M. Wrzoskowa) 82–125

Nr 18 (1975)

– Materiały Stanisława Karwowskiego
(J. Szajbel) 19–41
– Materiały Jerzego Landego
(J. Mizikowski) 42–54
– Materiały Mariana Magdańskiego
(E. Sztraj) 55–62

– Materiały Michała Rawity-Witanowskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 63–124

Nr 19 (1976)

– Materiały Kazimierza Abgarowicza
(M. Adamczewska) 24–35
– Materiały Aleksandra Kozikowskiego
(A. Marciniak) 36–54
– Materiały Edwarda Lubicz-Niezabitowskiego
(Z. Wardęska) 55–63

Nr 20 (1977)

– Materiały Jana Dembowskiego
(M. Wrzoskowa) 10–32
– Materiały Mariana Gieysztora
(A. Brachfogel) 33–54
– Materiały Teodora Marchlewskiego
(A. Brachfogel) 55–81

Nr 21 (1978)

– Materiały Władysława Abrahama
(E. Sztraj) 41–54
– Materiały Stefana Baleya
(M. Wrzoskowa) 44–93
– Materiały Natalii Gąsiorowskiej-Grabowskiej
(J. Mizikowski) 94–116
– Materiały Wincentego Stysia
(M. Wrzoskowa) 117–153

Nr 22 (1979)

– Materiały Włodzimierza Demetrykiewicza
(R. Majkowska) 35–59
– Materiały Kazimierza Drewnowskiego
(E. Sztraj) 60–78
– Materiały Stanisława Kossutha
(P. Porwoł) 79–106

– Materiały Bronisława Niklewskiego
(M. Adamczewska-Jackowiak) 107–144

Nr 23 (1980)

– Materiały Andrzeja Grodka
(M. Wrzoskowa) 31–101
– Materiały Janusza Wolińskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 102–150

Nr 24 (1981)

– Materiały Adolfa Joszta
(M. Wrzoskowa) 15–42
– Materiały Kazimierza Rodowicza
(O. Staroń) 43–52
– Materiały Czesława Zakaszewskiego
(J. Mizikowski) 53–74

Nr 25 (1982)

– Materiały Władysława Dybowskiego
(M. Wrzoskowa i Ł. Litwa) 21–44
– Materiały Ludwika Hirszfelda i Hanny Hirszfeldowej
(M. Wrzoskowa i Ł. Litwa) 45–148

Nr 26 (1983)

– Materiały Stanisława Kozierowskiego
(J. Latzke) 8–87
– Suplement do inwentarza materiałów
Kazimierza Drewnowskiego
(E. Sztraj) 88–98

Nr 27 (1984)

– Materiały Stanisława Antoniewskiego
(J. Mizikowski) 22–35
– Materiały Zygmunta Golonki
(J. Mizikowski) 36–61
– Materiały Lucjana Kaznowskiego
(J. Mizikowski) 62–75

– Materiały Tymoteusza Łuniewskiego
(M. Wrzoskowa) 76–100
– Materiały Jana Miklaszewskiego
(S. Chankowski) 101–105

Nr 28 (1985)
– Materiały Stefana Ehrenkreutza
(A. Brachfogel) 29–40
– Materiały Witolda Kamienieckiego
(M. Wrzoskowa) 41–50
– Materiały Emila Kipy
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 51–66
– Materiały Tadeusza Makowieckiego
(E. Sztraj) 67–80
– Materiały Marzeny M. Pollakówny
(T. Dymaczewski) 81–103

Nr 29 (1986)
– Materiały Stefana Drzewieckiego
(B. Krzyżtoporska) 21–28
– Materiały Władysława Folkierskiego
(M. Tejchman) 29–38
– Materiały Alfreda Lichfelda
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 39–60

Nr 30 (1987)
– Materiały Kazimierza Moszyńskiego
(A. Brachfogel) 23–43
– Materiały Henryka Ułaszyna
(E. Sztraj) 44–112

Nr 31 (1988)
– Materiały Stanisława Kontkiewicza
(J. Bugajski) 14–71
– Materiały Juliana Tokarskiego
(J. Mizikowski) 72–115

Nr 32 (1989)
– Materiały Jana Grzegorzewskiego
(Z. Bonarowska) 17–29
– Materiały Mariana Lewickiego i Ireny Lewickiej
(I. Biel i Z. Bonarowska) 30–90
– Materiały Czesława Thulliego
(W. Różańska) 91–114

Nr 33 (1990)
– Materiały Władysława Kowalenki
(J. Latzke i E. Lijewska) 21–60
– Materiały Tadeusza Manteuffla
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 61–132

Nr 34 (1993)
– Materiały Zofii Podkowińskiej
(A. Chodkowska) 11–33
– Materiały Adama Wolffa
(H. Szymczyk) 34–60

Nr 35 (1994)
– Materiały Władysława Tomkiewicza
(A. Kulecka) 25–72
– Materiały Michała Walickiego
(E. Sztraj, H. Szymczyk) 73–94
– Materiały Anny Dembińskiej
(K. Dopierała) 95–106

Nr 36 (1995)
– Materiały Włodzimierza Antoniewicza
(Józef Mizikowski) 15–97
– Materiały Zofii Wartołowskiej
(Józef Mizikowski) 98–103

INWENTARZE ZESPOŁÓW ARCHIWALNYCH

ogłoszone w numerach 1–35 „Biuletynu Archiwum PAN"
(układ alfabetyczny)

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Abgarowicz Kazimierz	19	24–35
Abraham Władysław	21	41–54
Antoniewicz Włodzimierz	36	15–97
Antoniewski Stanisław	27	22–35
Artymiak Antoni	11	65–85
Bachulski Aleksy	3	33–39
Baley Stefan	21	55–93
Bassalik Kazimierz	9	35–54
Borowski Stanisław	3	44–48
Chmaj Ludwik	11	86–111
Chodźko Witold	12	40–81
Czubalski Franciszek	12	82–97
Dembińska Anna	35	95–106
Dembiński Bronisław	15	11–71
Dembowski Jan	20	10–32
Demetrykiewicz Włodzimierz	22	35–59
Drewnowski Kazimierz	22, 26	60–78, 88–98
Drzewiecki Stefan	29	21–28
Dybowski Władysław	25	21–44
Dziewulski Eugeniusz	11	112–120
Dziewulski Władysław	11	121–148
Dzwonkowski Włodzimierz	15	72–100
Eckert Ludwik	16	26–52
Ehrenkreutz Stefan	28	29–40
Folkierski Władysław	29	29–38
Gąsiorowska-Grabowska Natalia	21	94–116

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Gieysztor Marian	20	33–54
Golonka Zygmunt	27	36–61
Górka Olgierd	3	50–61
Grodeccy Józef i Katarzyna	13	26–84
Grodek Andrzej	23	31–101
Grzegorzewski Jan	32	17–29
Hahn Wiktor	15	101–182
Hirszfeldowie Ludwik i Hanna	25	45–148
Iwaszkiewicz Janusz	7	33–53
Joszt Adolf	24	15–42
Kamieniecki Witold	28	41–50
Karwowski Stanisław	18	19–41
Kaznowski Lucjan	27	62–75
Kętrzyński Stanisław	3	64–69
Kipa Emil	28	51–66
Kłodziński Adam	3	69–71
Knapowska Wisława	4	31–71
Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza PAN (1953–1956)	11	30–64
Kontkiewicz Stanisław	31	14–71
Kossuth Stanisław	22	79–106
Kowalenko Władysław	33	21–60
Kowalski Tadeusz	16	53–99
Kozierowski Stanisław	26	8–87
Kozikowski Aleksander	19	36–54
Lande Jerzy	18	42–54
Lednicki Aleksander	7	54–70
Lewiccy Marian i Irena	32	30–90
Liebfeld Alfred	29	39–60
Lubicz-Niezabitowski Edward	19	55–63
Łuniewski Tymoteusz	27	76–100

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Magdański Marian	18	55–62
Makowiecki Tadeusz	28	67–80
Manteuffel Jerzy	3	73–77
Manteuffel Tadeusz	33	61–132
Mańkowski Tadeusz	8	13–54
Marchlewski Teodor	20	55–81
Metallman Joachim	14	18–26
Miklaszewski Jan	27	101–105
Miłobędzki Tadeusz	29	61–72
Moczarski Zygmunt	7	71–93
Moszyński Kazimierz	30	23–43
Namysłowski Władysław	3	77–86
Niklewski Bronisław	22	107–144
Ormicki Wiktor	8	55–78
Pawłowski Bronisław	17	39–48
Peretiatkowicz Antoni	14	27–66
Pierwszy Kongres Nauki Polskiej (1949–1951)	5	23–70
Podkowińska Zofia	34	11–33
Pollakówna Marzena	28	81–103
Polskie Towarzystwo Historyczne (1886–1939, 1947–1968)	6	39–79
Przybyszewski Eugeniusz	3	86–89
Reyman Edmund Jan	17	49–81
Ręgorowicz Ludwik	9	55–81
Rodowicz Kazimierz	24	43–52
Rygiel Stefan	13	85–117
Salska Helena	3	89–93
Schechtel Edward	8	79–96
Schramm Wiktor	10	20–106
Skałkowski Adam	3	93–109

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Skubiszewski Ludwik	7	94–105
Stelmachowska Bożena	13	118–161
Strumiłło Tadeusz	14	67–105
Styś Wincenty	21	117–153
Szymański Adam	9	82–87
Śliwiński Artur	4	72–126
Terlikowski Feliks	16	100–125
Thullie Czesław	32	91–114
Tokarski Julian	31	72–115
Tomkiewicz Władysław	35	25–72
Towarzystwo Naukowe Warszawskie (1907–1953)	1	21–77
Tync Stanisław	17	82–125
Ułaszyn Henryk	30	44–112
Walicki Michał	35	73–94
Wartołowska Zofia	36	98–103
Witanowski Michał, Rawita	18	63–124
Wolff Adam	34	34–60
Woliński Janusz	23	102–150
Wróblewski Antoni	6	80–127
Zakaszewski Czesław	24	53–74
Zawirski Zygmunt	14	106–125

SPIS TREŚCI

Dorota Zamojska: Materiały do dziejów nauki polskiej w zbiorach wileńskich. Rekonesans badawczy 3

Inwentarze archiwalne 18

Maria Wrzoskowa: Materiały Stanisława Srokowskiego..... 20

Józef Mizikowski, Elżbieta Sztraj : Materiały Edwarda Stenza 61

Notatki bibliograficzne i omówienia 94

Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN za rok 1995..... 102

Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1 - 35 Biuletynu Archiwum PAN (układ chronologiczny)..... 120

Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1 -35 Biuletynu Archiwum PAN (układ alfabetyczny) 128